

Uradni list

Evropske unije

C 294

Zvezek 48

Slovenska izdaja

Informacije in objave

25. november 2005

Obvestilo št.	Vsebina	Stran
	I Informacije	
	.....	
	II Pripravljalni akti	
	Evropski Ekonomsko-socialni odbor	
	419. plenarne zasedanje 13. in 14. julija 2005	
2005/C 294/01	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „predlogu Direktive Evropskega parlamenta in Sveta, ki spreminja Direktivo 77/91/EGS glede ustanavljanja delniških družb in ohranjanja ter spreminjanja njihovega kapitala“ KOM(2004) 730 končno — 2004/0256 (COD)	1
2005/C 294/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktiv Sveta 78/660EGS in 83/349EGS v zvezi z letnimi računovodskimi izkazi posameznih vrst družb in konsolidiranih letnih poročil“ KOM(2004) 725 končno — 2004/0250 (COD)	4
2005/C 294/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vidikih evropskih raziskav na področju premoga in jekla	7
2005/C 294/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „sporočilu Komisije — socialna agenda“ KOM(2005) 33 končno	14
2005/C 294/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „sporočilu Komisije Močnejše partnerstvo za najbolj oddaljene regije“ KOM(2004) 343 končno	21
2005/C 294/06	Zlasti Konvencija št. 137, ki jo je ratificiralo veliko držav članic EU in določa enotni register za vpis pristaniških delavcev v enem pristanišču ter jim daje prednost pri dostopu do dela v pristanišču KOM(2004) 654 končno — 2004/0240 (COD)	25
2005/C 294/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prispevku civilne družbe k odnosom med EU in Rusijo	33

SL

<u>Obvestilo št.</u>	Vsebina (nadaljevanje)	Stran
2005/C 294/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „kemijski zakonodaji — REACH“	38
2005/C 294/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „obsegu in posledicah preseljevanj podjetij na nove lokacije“	45
2005/C 294/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „Predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 77/388/EGS o skupnem sistemu davka na dodano vrednost glede obdobja, v katerem se uporablja najnižja splošna stopnja“ (KOM(2005) 136 končno — 2005/0051 (CNS))	54

II

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

419. PLENARNE ZASEDANJE 13. IN 14. JULIJA 2005

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „predlogu Direktive Evropskega parlamenta in Sveta, ki spreminja Direktivo 77/91/EGS glede ustanavljanja delniških družb in ohranjanja ter spreminjanja njihovega kapitala“

KOM(2004) 730 končno — 2004/0256 (COD)

(2005/C 294/01)

Svet je 13. januarja 2005 sklenil, da v skladu s členom 44(1) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu: Predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta, ki spreminja Direktivo 77/91/EGS glede ustanavljanja delniških družb in ohranjanja ter spreminjanja njihovega kapitala.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. junija 2005. Poročevalec je bil g. Burani.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 419. plenarnem zasedanju 13. in 14. julija 2005 (seja z dne 13. julij 2005).

Preambula

— Delnice, izdane kot nasprotna dajatev za vložke, ki niso plačani v gotovini, mora ovrednotiti en ali več neodvisnih izvedencev.

1. Uvod

1.1 Komisija je septembra 1999 v okviru poenostavitve zakonodaje za notranji trg (Simpler Legislation for the Internal Market — SLIM) objavila poročilo o poenostavitvi Prve in Druge direktive na področju prava družb. Poročilo je pripravila delovna skupina za pravo družb. V poročilu *Sodobni regulativni okvir v zvezi s pravom družb v Evropi*, objavljenem novembra 2002, je skupina na visoki ravni, sestavljena iz izvedencev za pravo družb, ugotovila, da bi bilo večino predlogov skupine SLIM vredno prenesti v prakso s pomočjo direktive.

1.2 Osnutek te direktive skuša poenostaviti nekatere vidike Druge direktive, ki zdaj določa naslednje zahteve:

— Delnice ne smejo biti izdane po ceni, nižji od njihove nominalne vrednosti ali — v odsotnosti te vrednosti — računovodske vrednosti delnic. Ta prepoved velja za vse izdaje delnic brez izjem, ne le za začetno izdajo v trenutku ustanovitve podjetja. To ne pomeni, da nadaljnje izdaje delnic ne morejo biti izvedene po nominalni ali računovodski vrednosti, nižji od vrednosti prejšnje izdaje, dokler se cena, po kateri so izdane nove delnice, ujema s prej omenjeno obvezo.

— Racionalizacija lastništva delniškega kapitala družbe mora biti — če je možna — načelno predvidena v statutu in v ustanovitvenem aktu in/ali načelno jo mora predhodno odobriti skupščina delničarjev.

— Odkup lastnih delnic podjetja mora načelno odobriti skupščina delničarjev; odobriti ga je možno le za določeno časovno obdobje in le za določen del kapitala družbe.

— Podjetje lahko za nakup lastnih delnic nudi finančno pomoč tretji stranki samo v zelo redkih primerih in le do določene meje.

— Za izključitev pravic do prednostnega nakupa ob povečanju vpisanega kapitala za gotovinska plačila sta potrebna odobritev skupščine delničarjev in pisno poročilo upravnega ali poslovnega telesa podjetja.

— Države članice morajo za primere zmanjšanja kapitala določiti pogoje v zvezi z izvajanjem pravic upnikov za zagotavljanje primerne varnosti.

2. Vsebina predloga direktive

2.1 Predlog direktive izhaja iz ugotovitve, da bi poenostavitev Druge direktive pomembno prispevala k pospeševanju poslovne učinkovitosti in konkurenčnosti, ne da bi zmanjšala zaščito delničarjev in upnikov.

2.2 V tej luči skušajo razni členi direktive neposredno ali posredno doseči naslednje:

- delniškim družbam bi moralo biti omogočeno, da lahko v kapital pridobijo tudi vložke, ki niso plačani v gotovini, ne da bi se jim bilo treba zatekati k posebnim strokovnim vrednotenjem, razen seveda v primerih nasprotovanja;
- delniškim družbam bi moralo biti omogočeno, da odkupišejo lastne delnice, v mejah svojih razdeljivih rezerv;
- delniškim družbam bi moralo biti omogočeno, da tretjim strankam nudijo finančno pomoč za odkup svojih delnic, v mejah svojih razdeljivih rezerv;
- delniškim družbam bi moralo biti omogočeno, da pod določenimi pogoji povečajo kapital, ne da bi jim bilo treba izpolnjevati zahtevo po poročanju v zvezi z omejevanjem ali umikom pravic delničarjev do prednostnega nakupa;
- upnikom bi moralo biti omogočeno, da se pod določenimi pogoji zatečejo k pravnim ali upravnim postopkom, če so ogroženi njihovi zahtevki;
- delničarji, ki imajo v lasti veliko večino (90 %) kapitala delniške družbe, kotirane na borzi, bi morali imeti pravico do pridobitve preostalih delnic.

2.3 Da bi preprečile tržno zlorabo, bi morale države članice v namene izvajanja te Direktive upoštevati določila Direktive 2003/6/ES in 2004/72/ES o dopustnih tržnih praksah in o več ukrepih, namenjenih zagotavljanju transparentnosti v upravljanju in zagotavljanju odgovornosti poslovnih organov

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor odobrava cilje, zastavljene v osnutku direktive, in, na splošno, sredstva, s katerimi jih Komisija namerava dosežati. Vendar je treba razlikovati med *dejansko poenostavitvijo*, ki ne spreminja pomena ali dometa obstoječih določb, in *spreminjevalno poenostavitvijo*, ki s tem, da odpravlja nekatere postopke — prvotno zasnovane zato, da bi varovali tretje strani, tržišče ali družbe same — lahko prinese veliko bolj ali manj bistvenih sprememb pristopa prejšnjih direktiv do varnosti.

3.2 Spreminjevalna poenostavitev ni nujno nekaj slabega. Nasprotno, lahko se izkaže za koristno, če prilagaja določbe stvarnostim trga in življenja podjetij. A z njenim sprejetjem Komisija ne sme prekoračiti mej mandata, ki ji je bil zaupan: t.j., da veljavno zakonodajo poenostavlja, ne sme pa je spreminjati. Z drugimi besedami: spremembe so sprejemljive, če dokazljivo prispevajo k poenostavitvi upravljanja podjetja,

krepijo konkurenčnost in znižujejo stroške podjetij; niso pa sprejemljive, če krčijo pravice tretjih strani, še posebej manjšinskih delničarjev ali upnikov. Evropski ekonomsko-socialni odbor opozarja Evropski parlament in Svet na ta vidik, ki je temeljnega pomena, če želimo preprečiti, da bi državljani dobili vtis, da se nekdo poslužuje postopka poenostavitve zato, da bi vnesel bistvene spremembe, ki nimajo nič opraviti s poenostavitvami. V tem duhu se Evropski ekonomsko-socialni odbor osredotoča zgolj na vidike, ki si zaslužijo posebno pozornost; samoumevno je, da se s tistimi, ki niso izrecno omenjeni, strinja.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Člen 10a(1) določa, da se države članice lahko odločijo, da ne uporabijo določb o jamstvih iz člena 10(1), (2) in (3) Direktive 77/91/ES, če nov vložek v kapital ni bil vplačan v denarju, kar v praksi pomeni, da gre za vložek v obliki vrednostnih papirjev, ki kotirajo na borzi. V tem primeru naj bi izvedensko overovitev zamenjalo vrednotenje, ki bi temeljilo na ponderirani povprečni ceni teh vrednostnih papirjev v zadnjih treh mesecih.

4.1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor se s tem strinja, vendar opozarja, da izračun na podlagi ponderirane povprečne cene v zadnjih treh mesecih temelji na predhodnih vrednostih in ne upošteva prihodnjih izgledov; v prihodnosti bi se cene lahko nagibale k zviševanju, a tudi k padanju. Določbo bi bilo treba ohraniti, vendar pa bi morala ponderirana povprečna cena veljati za *maksimum*, organi odločanja pa bi morali imeti možnost drugega in utemeljenega vrednotenja.

4.1.2 V odstavku 1 priznane olajšave bi bilo treba uvesti v celotni EU. Če bi jih prepustili presoji držav članic, obstaja nevarnost, da do zaželenega deregulacijskega učinka v nekaterih državah ne bo prišlo.

4.2 Člen 10a(2) določa, da se določb glede jamstev iz točke 4.1 ne uporablja tudi v primeru, ko nov vložek v kapital niso vrednostni papirji, ki kotirajo na borzi (pač pa vrednostni papirji, ki ne kotirajo na borzi, nepremičnine itd.). Vendar je v takšnem primeru potrebno opraviti predhodno vrednotenje. Opraviti ga mora neodvisni izvedenec z zadostno izobrazbo in zadostnimi izkušnjami.

4.2.1 Po mnenju odbora bi morali črko a, ki se nanaša na osebnost izvedenca, črtati, ker sta pojma „zadostna izobrazba in zadostne izkušnje“ preveč nedoločna. Za namene direktive zadošča, da gre za neodvisnega izvedenca, ki ga priznavajo pristojne oblasti.

4.2.1.1 V odstavku 2 b, ki se nanaša na referenčno dobo za vrednotenje vložka, bi bilo treba trimesečni rok podaljšati na najmanj šest mesecev.

4.2.2 Druga pripomba zadeva točko (c). Ta določa, da mora izvedenec svoja vrednotenja opravljati „v skladu z načeli in standardi, ki so v državi članici splošno priznani“. EESO predlaga, naj bi izrecno navedli računovodske standarde, ki so bili sprejeti z zakonom ali uradnimi predpisi.

4.2.3 Odstavek 3 predvideva možnost, da se določbe o vrednotenju ne uporabijo, če negotovinski vložek izvira iz „računov“ predhodnega poslovanja. Treba bi bilo pojasniti pojem „posameznih sredstev“; nejasno je namreč, ali gre za bilančne vrednosti.

4.3 Člen 10b(2) določa: „Vsaka država članica mora določiti **neodvisen upravni ali sodni organ**, ki bo odgovoren za preverjanje zakonitosti negotovinskih vložkov.“ EESO k temu — povsem formalno pripominja — da je sodni organ *vedno* neodvisen, zato predlaga manjšo spremembo besedila. Pomembneje pa se zdi pripomniti, da se o teh organih v besedilu direktive govori večkrat, vsakokrat v zvezi z različnimi nalogami, vendar ne da bi opredelili natančno vlogo organov in navedli njihove naloge.

4.3.1 Znano je, da v vsaki državi članici obstajajo upravni ali sodni organi, ki opravljajo naloge s področja notariata, izdajanja dovoljenj in nadzora. Zdi se, da je prišel trenutek, da bi — vsaj v okviru vsake posamezne države članice — razjasnili položaj in na področju regulative in nadzora družb vzpostavili **en sam pristojni organ** („one stop shop“, „enotno okence“ v skladu z direktivo o storitvah). To bi bil odločilen korak naprej, ne samo v smislu poenostavitve, temveč predvsem v smislu uresničevanja notranjega trga.

4.4 Člen 19(1) določa, da v državah članicah, v katerih zakoni družbam dovoljujejo pridobitev lastnih delnic, dovoljenje za nakup izda skupščina delničarjev za obdobje, ki ne sme presegati petih let. EESO pripominja, da je obdobje petih let odločno predolgo: položaj na tržišču in položaj samega podjetja se lahko korenito spremenita in organe odločanja prisilita, da popolnoma spremenijo svoje odločitve. Pooblastila za nakup delnic v splošnem niso veljavna pet let. Zaradi previdnosti in zato, da bi skupščini delničarjev ohranili vsaj nekaj prostora za odločanje, bi bilo bolje, da bi obdobje skrajšali na dve leti, z možnostjo podaljšanja za eno ali dve leti.

4.4.1 V členu 23, odstavek 1, alineja 2, bi bilo treba črtati besedi „na pobudo“ (upravnega ali vodilnega organa). Pojem je preveč nejasen in razumeti ga je mogoče le kot primer. Petletno obdobje za analizo cash-flow se zdi predolgo in morali bi ga skrajšati na dve leti.

4.5 Člen 23a določa pravico delničarjev, da spodbijajo odobritve skupščine za transakcijo pridobitve v kapital v negotovinski obliki, in da se obrnejo na ustrezen pravosodni ali upravni organ, ki presodi zakonitost te transakcije. EESO pripominja, da so odločitve skupščine delničarjev pravno zavezujoče in da bi se težko zgodilo, da bi organ z izključno upravnimi pooblastili lahko odločal o njihovih razveljavitvah ali spre-

membah. Zaradi tega vidika je še toliko bolj potrebno opredeliti vloge pristojnih organov (prim. točko 4.3) in ustvariti „enotno okence“, ki bi imelo tudi pravosodne funkcije (upravno sodišče).

4.6 Členu 29 je dodan odstavek, ki določa, da so upravna ali poslovodna telesa družbe v primeru povečanja kapitala oproščena predložitve pisnega poročila o omejitvi ali umiku pravice do prednostnega nakupa. EESO ne vidi razloga za to določbo, za katero se zdi, da je v nasprotju z načelom transparentnosti, ne da bi po drugi strani znatneje poenostavljala postopke. Omeniti je treba tudi, da delničarji „lahko zahtevajo, da upravno ali poslovodno telo pojasni razloge za omejitev ali umik pravice do prednostnega nakupa“. Ni pa predvideno, kaj se zgodi v primeru zavrnitve dajanja pojasnil ali v primeru, da se delničarji ne strinjajo s sporočilom, ki so ga prejeli. Odločilna bi morala biti splošna načela prava družb: skupščina je suverena, kar zadeva pooblastila, podeljena telesom družbe, in ima vedno in v vseh primerih pravico biti seznanjena, kaj je bilo storjeno. Pravico ima pridobiti poročilo o vsaki proračunski postavki, tako na strani dohodkov kot izdatkov. EESO predlaga, da se ta odstavek črta.

4.7 Člen 39a, strogo vzeto, ne uvaja poenostavitve, temveč poskuša — po zgledu člena 15 Direktive o ponudbah za prevzem — uzakoniti določbo, ki obstaja samo v nekaterih državah. Na podlagi takšne določbe lahko „večinski delničar“ — izraz označuje delničarja, ki ima v lasti 90 ali več odstotkov kapitala na borzi vrednotene družbe — od imetnikov preostalih delnic zahteva, da mu prodajo svoje delnice „po primerni ceni.“ Države članice lahko ta prag dvignejo na največ 95 %. Preambula k predlogu direktive govori o *večinskem delničarju* tudi ko gre za več delničarjev, medtem ko formulacija besedila člena napeljuje k misli, da gre za enega samega delničarja. Končna različica besedila bi morala odpraviti dvome.

4.7.1 Takšna določba je bila, kot že omenjeno, uzakonjena v Direktivi o ponudbah za prevzem, a primer predloga, o katerem govorimo, je drugačen: manjkajo namreč jamstva za transparentnost ponudbe za prevzem, in predpostavke, ki so do nje pripeljale. Medtem ko ima večinski delničar — še posebej, če obstaja nesodelujoča ali prepirljiva manjšina delničarjev — zagotovo interes, da bi podjetje stoddostno nadzoroval, lahko manjšinski delničar zadevo vidi precej drugače, odvisno od okoliščin in osebnega položaja. Delničar, ki nima nobenega vpliva na vodenje družbe, bi utegnil biti naklonjen možnosti, da proda svoj paket delnic, če je ponujena cena ugodna, torej vsekakor višja od cene, ki bi jo iztržil s prodajo na borzi. Če pa delnice prinašajo dober donos ali če obstajajo možnosti, da se bo njihova vrednost povečevala, bi si investitor oziroma delničar utegnil želeli, da jih obdrži, in ni jasno, zakaj bi ga bilo treba prisiliti, naj jih proda. Navsezadnje 10-odstotni delniški manjšinski delež praviloma ni takšen, da bi lahko oviral upravljanje podjetja, po drugi strani pa je treba priznavati neomejeno

svobodo izbire, do katere ima pravico vsak delničar. Ni pa mogoče izključevati redkih primerov, ko je za upravljanje družbe potreben nadzor celotnega paketa delnic. Samo v takšnih primerih — in samo s soglasjem nadzornih organov — bi bila takšna določba utemeljena.

4.8 **Člen 39b** — oblikovan po zgledu člena 16 Direktive o ponudbah za prevzem — ustreza predhodnemu: manjšinski delničarji lahko, individualno ali skupaj, prisilijo večinskega delničarja, da odkupi njihove delnice, tudi tokrat „po primerni ceni“. Veljajo — v glavnem — pripombe iz prejšnjega odstavka.

V Bruslju, 13. julija 2005

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktiv Sveta 78/660EGS in 83/349EGS v zvezi z letnimi računovodskimi izkazi posameznih vrst družb in konsolidiranih letnih poročil“

KOM(2004) 725 končno — 2004/0250 (COD)

(2005/C 294/02)

Svet je 3. februarja 2005 sklenil, da v skladu s členom 44(1) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu: Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktiv Sveta 78/660EGS in 83/349EGS v zvezi z letnimi računovodskimi izkazi posameznih vrst družb in konsolidiranih letnih poročil.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. junija 2005. Poročevalec je bil **g. Byrne**.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 419. plenarnem zasedanju 13. in 14. julija 2005 (seja z dne 13. julij).

1. Povzetek

1.1 Predlog za spremembo direktiv o računovodstvu je nadaljevanje akcijskega načrta, ki ga je Komisija sprejela 21. maja 2003, za posodabljanje prava gospodarskih družb in upravljanja podjetij na ravni EU.

1.2 Cilj predloga je dodatno okrepiti zaupanje v finančne izkaze in letna poročila, ki jih objavljajo evropske družbe, da bi delničarjem in drugim zainteresiranim stranem (na primer zaposlenim in dobaviteljem) zagotovili zanesljive, popolne in lahko dostopne informacije.

1.3 EESO je izrazil svoje pripombe o nekaterih podrobnostih predloga, vendar na splošno podpira zastavljen cilj in verjame, da je nujno treba ukrepati za zaščito vseh zainteresiranih strani.

Tudi v tem primeru bi morale biti soglasje pristojnih organov za obveznost prodaje predvideno samo v primerih, ko gre za dokazano nujnost, vendar seveda ne tedaj, ko bi se želeli znebiti finančnih udeležb zaradi predvidevanj, da bo podjetju šlo slabo.

4.8.1 Sklepne ugotovitve EESO v obeh omenjenih primerih izhajajo iz enovitega načela pravičnosti in spoštovanja splošnih pravnih načel: svobodo izbire, ki jo imajo delničarji, je treba v polni meri ohranjati in je ni mogoče omejevati s preudarki, ki so njihovim interesom tuji, razen v primerih dokazano drugačne narave.

2. Podrobnosti predloga Komisije

2.1 Predlog zahteva spremembo direktiv o računovodstvu (78/660/EGS in 83/349/EGS), da bi:

- vzpostavili kolektivno odgovornost članov upravnega odbora, kar pomeni, da je sestava finančnih izkazov kolektivna odgovornost vseh članov upravnega odbora (administrativnih, poslovnih in nadzornih organov);
- okrepili preglednost transakcij s povezanimi strankami, se pravi, da bi vključili vse transakcije družb z njihovimi poslovnimi delavci, družinskimi člani slednjih ali drugimi tako imenovanimi povezanimi strankami, ki se ne opravljajo pod običajnimi trgovinskimi pogoji;
- okrepili preglednost zunajbilančnih ureditev s posodabljanjem trenutnih zahtev, določenih v direktivah o računovodstvu, da bi zajemale na primer posebne poslovne subjekte (SPE);

(d) uvedli izkaz o upravljanju podjetja, tako da bi vsaka družba, ki kotira na borzi, v posebnem delu letnega poročila razkrila informacije o svoji praksi v „izkazu o upravljanju podjetja“.

2.2 Komisija poudarja, da njen pristop temelji na načelih; to naj bi zagotavljalo sorazmernost in prilagodljivost.

2.3 Komisija priznava, da predlog ne spada v izključno pristojnost Skupnosti, vendar poudarja, da morajo biti finančni izkazi primerljivi v vsej EU za izboljšanje zaupanja javnosti v te izkaze.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO priznava potrebo po izboljšanju zaupanja javnosti v finančne izkaze evropski družb, glede na nedavne škandale v Evropi in drugod. Zato odločno podpira to pobudo.

3.2 EESO podpira pristop, ki temelji na načelih, saj se strinja, da se je posebnim pravilom prelahko izogniti ali da lahko zastarajo.

3.3 Glede na potrebo po spodbujanju podjetništva in zaposlenosti v EU je pomembno, da zahteve za poročanje niso pretirane. Prekomerno poročanje bi lahko zmanjšalo osredotočanje na stvari, ki so zares pomembne. EESO zato pozdravlja vključitev meril „materialnosti“ v predlog; sprašuje se, če ne bi moralo to merilo postati prednostno merilo teh direktiv;

3.4 EESO tudi meni, da zahteve za poročanje ne bi smele po nepotrebnem obremenjevati mala in srednje velika podjetja, ki ne kotirajo na borzi, saj so ta podjetja gonilna sila za rast v EU. Odbor se zaveda, da države članice lahko po lastni presoji dovolijo malim in srednje velikim podjetjem nepopolno izpolnjevanje zahteve za poročanje. EESO predlaga, da bi bilo primerno izvesti temeljno revizijo mejnih vrednosti za mala in srednje velika podjetja, pri čemer bi bilo treba posebno pozornost posvetiti zmanjšanju bremen za najmanjša podjetja ⁽¹⁾.

(1) Člena 11 in 27 Četrte direktive določa merila za velikost relativno malih in srednje velikih podjetij za uporabo v okviru direktive. Merila so naslednja:

	Člen 11 (mala podjetja)	Člen 27 (srednje velika podjetja)
Bilančna vsota	3.650.000 EUR	14.600.000 EUR
Čisti prihodi od prodaje	7.300.000 EUR	29.200.000 EUR
Povprečno število zaposlenih v poslovnem letu	50	250

3.5 EESO se zaveda, da Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (International Accounting Standards Board) trenutno začinja s projektom za določanje standardov posebej za MSP. Odbor podpira ta razvoj.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Odgovornosti članov upravnega odbora

4.1.1 EESO podpira predloge za vzpostavitev **kolektivne odgovornosti** članov upravnega odbora za letna poročila in računovodske izkaze, kot je že splošno sprejeto v EU. Vendar kjer obstajata dve stopnji strukture, je pomembno, da se vsakemu organu upravnega odbora (administrativnemu, poslovnemu in nadzornemu) dodeli odgovornost v skladu z njegovimi nalogami, brez preseganja pristojnosti, ki jim jih določa nacionalno pravo.

4.1.2 EESO predlaga, da se od članov upravnega odbora v dobri veri zahteva, da svojim revizorjem razkrijejo vse zahtevane podatke, ki so pomembni za finančno poročilo in računovodske izkaze družbe, ne da bi zanje posebej zaprosili.

4.2 Transakcije povezanih strank

4.2.1 EESO pozdravlja cilj Komisije za povečanje preglednosti v zvezi s transakcijami povezanih strank za družbe, ki ne kotirajo na borzi, z namenom da bi obnovili zaupanje javnosti v finančne izkaze družb. Transakcije povezanih strank so pogostokrat še posebej pomembne pri družbah v zasebni lasti, vključno z MSP.

4.2.2 Besedilo člena 1, ki spreminja člen 43(7b) četrte direktive, zahteva razkritje „narave, poslovnega namena in višine“ vsake transakcije s povezanimi strankami, ki niso bile sklenjene „pod normalnimi trgovinskimi pogoji“. To razkritje presega zahteve mednarodnih računovodskih standardov (IAS 24), zlasti pri zahtevi za razkritje „poslovnega namena“ takšnih transakcij. EESO dvomi, da bo predlog presegel mednarodne računovodske standarde IAS 24, kar bi verjetno povzročilo visoke dodatne stroške mnogim družbam, ki ne kotirajo na borzi; to pa ne bi koristilo uporabnikom njihovih finančnih izkazov.

4.3 Zunajbilančne ureditve in posebni poslovni subjekti

4.3.1 Komisija predlaga, da je treba razkrivanje izboljšati z uvedbo posebne zahteve v pojasnila k računovodskim izkazom za materialne zunajbilančne ureditve, vključno s posebnimi poslovnimi subjekti. EESO podpira to zahtevo, vendar je zaskrbljen, da pojem „ureditev“ ni opredeljen in zato koncept ostaja precej ohlapen; po mnenju Odbora so zato potrebna pojasnila in navodila, če je možno, z uporabo ustreznih primerov.

4.3.2 Za omejitev vpliva na MSP EESO predlaga, da se državam članicam dovoli omejitev razkritja podatkov na tiste, ki so nujno potrebni za ocenjevanje finančnega stanja podjetja.

4.4 Izkaz o upravljanju podjetja

4.4.1 EESO predlaga, da se od družb, ki kotirajo na borzi, zahteva razkritje podatkov o strukturah upravljanja, ki so zelo pomembni za vlagatelje. Vključitev izkaza v letno poročilo bo zahtevalo, da revizorji izrazijo mnenje o skladnosti ali neskladnosti letnega poročila z letnimi računovodskimi izkazi za isto finančno leto, kot že velja za samo letno poročilo v skladu s členom 51(1) četrte direktive.

4.4.2 Zdi se, da se je problem že pojavil, ker so nekatere države članice že presegle zahteve četrte in sedme direktive ter letno poročilo — ki bo v prihodnosti vključevalo izkaz o upravljanju podjetja — podredile popolni reviziji. EESO meni, da niso vsi elementi v izkazu o upravljanju podjetja primerni za popolno revizijo. Rešitev za to bi lahko našli tako, da bi od podjetij, ki kotirajo na borzi, zahtevali, da predložijo izkaz o upravljanju podjetja skupaj z letnim poročilom in računovodskim izkazom, vendar pa bi morale za izkaz o upravljanju podjetja še naprej veljati preverjanje skladnosti, kot je opisano v odstavku 4.4.1.

4.4.3 EESO meni, da je člen 46a točka 3 preširoko zastavljen. Predlaga naslednje besedilo: „opis glavnih značilnosti sistemov notranjega nadzora in upravljanja tveganj v družbi v zvezi s postopkom finančnega poročanja“.

4.5 Druge točke

4.5.1 Angleška terminologija člena 2, ki spreminja sedmo direktivo, se glasi „of direct relevance and assistance“ („materialne in pomagajo“) in se razlikuje od tiste, ki spreminja četrto direktivo: „material and of assistance“ („materialne in pomagajo“). Pri tem ni razloga za očitno neskladnost. EESO predlaga, da se v obeh primerih uporabi besedilo, ki v angleški različici vsebuje pomembno besedo „material“ („materialne“).

4.5.2 Besedilo „ni ... pod običajnimi trgovinskimi pogoji“ je uporabljeno v členu 1, ki spreminja člen 43(1) pod točko (7b) četrte direktive. Podobno besedilo je uporabljeno v sedmi direktivi v členu 34(7b). V obrazložitenem memorandumu je besedilo „ni ... pod običajnimi trgovinskimi pogoji“ opredeljeno z dodatkom „i.e. not at arm's length“ („torej ne po načelu razdalje in nepovezanosti“). Ker gre pri slednjem za splošno znan računovodski pojem, Odbor predlaga uporabo tega pojma v spremenjenih direktivah.

V Bruslju, 13. julija 2005.

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vidikih evropskih raziskav na področju premoga in jekla

(2005/C 294/03)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 1. julija 2004 v skladu s členom 29(2) poslovnika sklenil, da pripravi mnenje na lastno pobudo o vidikih evropskih raziskav na področju premoga in jekla.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 13. junija 2005. Poročevalec je bil g. Lagerholm, soporočevalec pa g. Gibellieri.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 419. plenarnem zasedanju 13. in 14. julija 2005 (seja z dne 13. julij 2005) s 57 glasovi za, nobenim proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod

1.1 Možnosti, ki so se odprle z raziskovalnim skladom za premog in jeklo

1.1.1 Sodelovalno raziskovanje Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ) se je končalo z iztekom Pogodbe o ustanovitvi ESPJ 23. julija 2002. Presežek kapitala, ki sta ga prispevali industriji jekla in premoga med obdobjem veljavnosti Pogodbe, zdaj omogoča ohranitev te vrste skupnega raziskovanja. Odločitev za prenos tega kapitala na Skupnosti in odreditev za raziskovanje je bila sprejeta s Pogodbo iz Nice. Vsota kapitala znaša 1,6 milijarde evrov (ocenjena vrednost kapitala v času sprostitev obveznic ESPJ). Raziskovalni sklad za premog in jeklo je bil ustanovljen februarja 2003. Pravna osnova je bila določena v prilogi k Pogodbi iz Nice, ki se je nanašala na iztek ESPJ, in s sklepom Sveta z dne 1. februarja 2003 (2003/76/ES, 2003/77/ES, 2003/78/ES), objavljenem v UL 5. februarja 2003.

1.1.2 Tehnične in finančne smernice določajo pogoje za delovanje programa.

1.1.3 Po treh letih delovanja novega sistema je cilj tega dokumenta poudariti določene razlike, ki so se pojavile v delovanju sklada, in predvsem ugotoviti pričakovanja.

1.1.4 Duh skupnega raziskovanja ESPJ se je ohranil, ne nazadnje tudi zaradi dokazane visoke stopnje učinkovitosti sofinanciranja raziskovanj ESPJ, poleg nekaterih drugih točk, h katerim se bomo vrnili pozneje. In to je razlog za zadovoljstvo.

1.2 Finančni vidiki: začasno in opazno zmanjšanje dotacij

1.2.1 Raziskovalni sklad za premog in jeklo upravlja enota za premog in jeklo pri generalnem direktoratu za raziskave. Gledano z vidika proračuna, se raziskovanje financira z obrestmi zgoraj omenjenega kapitala, ki izhajajo iz dolgoročne vloge. Letni proračun, ki je na voljo, je zato odvisen od dohodka od naložbe. Ključ za razdelitev določa deleža za področji jekla in premoga, ki znašata 72,8 % in 27,2 %. V zadnjih dveh letih delovanja je to v praksi pomenilo proračun okrog 43 milijonov evrov (43,68 v letu 2003; 43,68 milijona v

letu 2004 in 41,20 milijona v letu 2005) za raziskovanje jekla. Ta finančna pomoč se uporabi za približno 50 projektov letno. Za področje premoga je raven financiranja, namenjenega iz proračuna raziskovalnega sklada za premog in jeklo, v zadnjih treh letih znašala 16,13 milijona v letu 2003, 15,27 milijona v letu 2004 in 16,13 milijona za leto 2005.

1.2.2 Omeniti je treba znatno zmanjšanje skupne vsote subvencij, ki je ob koncu devetdesetih let in v začetku tega desetletja znašala okrog 55 do 56 milijonov evrov za jeklo in 28 do 31 milijonov za premog. Prav tako je treba omeniti, da bo višina povprečne subvencije, ki je na voljo na udeleženca, v prihodnjih nekaj letih občutno zmanjšana, z ozirom na širitev in večje število udeležencev v programu. Nove države članice bodo prispevale kot doslej, toda postopoma in le med letoma 2006 in 2009. Njihovi prispevki h kapitalu bodo v obliki zaporednih obrokov (do skupnega zneska 169 milijonov evrov), toda polnega učinka ne bo čutili do leta 2011.

1.2.3 Stroškovna učinkovitost raziskovanja področja jekla ESPJ je že bila dokazana (donos naložb v razmerju 1:13). Precejšnja učinkovitost se je pokazala pri izvajanju industrijskega raziskovanja, ki je bilo osredotočeno na osnovne potrebe jeklarske industrije, v sodelovanju z neposredno vpletenimi stranmi, to so industrialci in — kjer je potrebno — drugi partnerji, kot so proizvajalci sestavnih delov ali glavne stranke. Trenutno še vedno obstaja velika potreba po tej vrsti raziskovanja, prav tako po vzdrževanju konkurenčnosti evropske jeklarske industrije na sedanji ravni, to je med najboljšimi na svetu. Pilotni in predstavitveni projekti, ki so predstavljali izvirnost programov ESPJ, so se v zadnjih nekaj letih znatno zmanjšali; ostati morajo instrument izbire in nosilci hitrega prenosa tehnološkega razvoja do operativnih enot (tovarn).

1.2.4 Evropsko raziskovanje področja premoga, ki ga je financirala ESPJ, je bilo izredno učinkovito. Ocena⁽¹⁾ kaže povprečne dejavnike koristi, ki se gibljejo med 7 in 25. Poleg tega imajo raziskave in tehnološki razvoj pogosto za posledico velike stranske koristi za druge industrije, na primer za zemljo-merstvo, gradnjo predorov in metode testiranja materiala.

⁽¹⁾ Leta 1995 sta jo opravila družba Geoffrey Walton Practice in Smith Vincent, leta 1996 pa odbor za raziskave premoga pri DG XVII.

1.3 Spremljanje in upravljanje programov

1.3.1 Pri izbiranju letnih projektov za odobritev je prišlo do velikih sprememb. Po eni strani je Komisiji pomagal Odbor za premog in jeklo (COSCO), v katerem sodelujejo predstavniki držav članic, pa tudi jeklarske svetovalne skupine in svetovalne skupine za premog s predstavniki industrije in drugimi ustreznimi zainteresiranimi stranmi. Po drugi strani pa so ocene pripravili neodvisni strokovnjaki. Komisija je zagotovila, da ocenjevanje poteka pravilno, odkar je bil sistem ustvarjen, in pod pogoji, ki so vsako leto izpopolnjeni.

1.3.2 Kakovost izbranih projektov in zato tudi programa raziskovalnega sklada za premog in jeklo je odvisna od kakovosti ocen. Ker se ocenjuje programe industrijskega raziskovanja, je zelo pomembno, da to opravijo strokovnjaki, specialisti za potrebe in prednosti industrije, pretekla raziskovanja in rezultate teh raziskovanj ter strokovno znanje vključenih partnerjev. Strokovnjaki tehničnih skupin na primer izpolnjujejo te pogoje, toda Komisija in skupine jeklarske industrije morajo še izpopolniti praktične pogoje za sodelovanje teh strokovnjakov.

1.3.3 Na področju jeklarstva bo, kar se tiče spremljanja projektov in prenosa tehnoloških informacij, devet tehničnih skupin odslej zamenjalo prejšnjih 17 izvršnih odborov, poleg tega pa bo prišlo do precejšnjega zmanjšanja števila sodelujočih strokovnjakov. Ta razvoj bo delno nadomestilo povečano vključevanje strokovnjakov iz 10 novih držav članic. Uvedba skrbniškega sistema (dodelitev spremljanja enega projekta ali omejenega števila projektov enemu strokovnjaku) se zdi učinkovita zaradi zagotavljanja bolj neposrednega spremljanja projektov; razprava o spremljanju je tako lažja in natančnejša. Spomladi 2005 bodo izvedli vmesno oceno novih projektov raziskovalnega sklada za premog in jeklo, ki bo prispevala več informacij v tem pogledu.

1.3.4 Na področju premoga so tri tehnične skupine začele nadomeščati pet izvršnih odborov, ki so delovali v okviru raziskovalnega programa za premog pri ESPJ. Njihova področja delovanja so rudarske tehnologije (TS1), pretvorbene tehnologije (TS2) in tehnologije čiste premoga (TS3).

1.3.5 Stopnja odziva podjetij in institucij iz 10 držav pristopnic na predloge ESPJ v letu 2000 je bila skoraj nična, za razliko od 4,2 % in 14,16 % predlogov za jeklo in premog v času razpisa RFCS leta 2004. Skupno število predstavnikov iz 10 novih držav članic v različnih odborih in svetovalnih ter tehničnih skupinah je 25 (11 COSCO, 5 SAG, 4 CAG, 3 TS za jeklo in 2 TS za premog).

2. Jeklo

2.1 Splošni položaj v jeklarskem sektorju

Leta 2004 je rastoče svetovno gospodarstvo omogočilo pomemben dvig evropskega gospodarstva, toda domače povpraševanje se ni dovolj povečalo. Pričakovanja za leto 2005 so v veliki meri odvisna od stanja svetovnega gospodarstva, ker je območje eura zelo odvisno od končnega povpraševanja druge.

Ključ do tega, ali se bo svetovno gospodarstvo in skupaj z njim trg jekla v prihajajočem letu še naprej širilo, je v Kitajski in drugih azijskih državah. Kaže, da je Kitajska vstopila v fazo nadzorovane upočasnitve, njeno gospodarstvo pa postaja vedno bolj trajnostno.

2.1.1 Z znižanjem rasti svetovnega gospodarstva, ki se pričakuje to leto, in počasnim razvojem ponovnega vzpona v osrednji Evropi se pričakuje, da se bo rast porabe večala počasneje, kot v letu 2004. Vendar ker so zaloge nekaterih izdelkov v določenih državah prevelike, lahko pričakujemo tudi ublažitev rasti vidne porabe.

2.2 Obeti za raziskave jeklarstva

2.2.1 Rezultati prvega javnega razpisa po izteku ESPJ: precejšen upad števila uspešnih predlogov v programu raziskovalnega sklada za premog in jeklo

S pomočjo nove standardne pogodbe je bilo v letu 2003 podpisanih 49 novih pogodb in 51 v letu 2004; skoraj 50 naj bi jih bilo podpisanih v letu 2005. Stopnja uspešnosti je znatno upadla, ker se število podanih predlogov ni zmanjšalo v razmerju do vsote pomoči, ki je na voljo. Ravno nasprotno je bilo v letu 2002 na primer podanih 116 predlogov, v letu 2003 143 in v letu 2004 173. Stopnja uspešnosti projektov je trenutno okrog 30 %, medtem ko je bila na začetku tega desetletja 50–55 %. Ta težnja se je pokazala v času, ko nove države članice še vedno prispevajo relativno malo v program raziskovalnega sklada za premog in jeklo.

2.2.2 Platforma jeklarske tehnologije: pravi okvir za dolgoročno vizijo raziskovanja jekla

Jeklarska industrija se bo morala soočiti z mnogimi izzivi na različnih področjih, kot je potreba po konkurenci, ki izhaja iz globalizacije; strma rast novih, velikih proizvajalcev (trenutno Kitajska), okoljska pravila, ki se nanašajo tako na postopke kot na izdelke, zahteve potrošnikov in delničarjev, zdravje in varnost pri delu in usposabljanje.

Cilj jeklarske industrije je obdržati in celo okrečiti vodilni položaj v svetu, ki je trajnosten in konkurenčen.

Z namenom, da bi ta cilj dosegli, se je Skupina osebnosti odločila uvesti trdno, dolgoročno in strukturirano dejavnost razvoja in raziskav v okviru tehnološke platforme za jeklarstvo. Ta platforma je bila zasnovana 12. marca 2004.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji je eden od partnerjev platforme in je zastopana v usmerjevalnem odboru.

2.2.2.1 Ustanovljenih je bilo šest delovnih skupin, v katere je vključenih več kot sto ljudi in ustrezajo **štirim stebrom trajnostnega razvoja**: dobiček, partnerji (vključno z avtomobilskim in gradbenim sektorjem), „planet in ljudje“ ter energija. Te delovne skupine so pripravile **tri velike in komplementarne programe za raziskave in razvoj industrije z obsežnimi družbenimi vplivi**. Vsak vsebuje nekaj razvojno-raziskovalnih tem in raziskovalnih področij.

2.2.2.2 Predlagali so tri industrijske programe z zelo obsežnimi družbenimi vplivi:

- varne, čiste, stroškovno učinkovite in nizko kapitalno intenzivne tehnologije
- pametna raba virov energije in upravljanje ostankov
- privlačni jeklarski izdelki za končne uporabnike

2.2.2.3 Glede na prvi veliki program, je potrebna precejšnja okretnost v celotni proizvodni verigi jeklarske industrije, da bi lahko obvladali vedno večji razpon izdelkov, ki jih je treba dobaviti po nizki ceni. Jeklarski sektor bi potreboval bolj trdne linije z zelo kratkim odzivnim časom in širokim razponom zmoglosti. Po drugi strani pa bi morala pametna proizvodna tehnologija, tam kjer so konvencionalne tehnologije dobro razvite in dovolj vzdržljive, da zagotavljajo stabilno delovanje, prispevati k razvoju bolj prilagodljivih postopkov. Novi proizvodni koncepti, kot so pametni proizvodni procesi in učinkovita organizacija proizvodnje, se morajo oblikovati in razvijati na osnovi udarnih organizacijskih tehnologij, da bi se zagotovil razvoj novih postopkov, izdelkov in uslug.

2.2.2.4 V prvem velikem programu so predstavili tri glavne teme:

- nove enotne poti za predelovanje „brez oksida“ in energetska učinkovito predelovanje,
- prilagodljiva in večfunkcijska proizvodna veriga,
- pametna proizvodnja.

2.2.2.5 Drugi veliki program je prav tako osredotočen na tri glavne teme raziskav in razvoja:

- izziv toplogrednih plinov,

— energetska učinkovitost in varčevanje z viri,

— razvoj zelenih izdelkov, ki upoštevajo vpliv materialov na družbo.

2.2.2.6 Tretji veliki program je usmerjen v izpolnjevanje zahtev potrošnikov po širokem izboru vedno bolj visoko razvitih materialov, predvsem za avtomobilski in gradbeni sektor. Tretjega (energija) bodo preučili to leto.

2.2.2.7 Cilj vseh treh programov je igrati glavno vlogo pri **dvigovanju konkurenčnosti, gospodarske rasti in s tem povezanega vpliva na zaposlovanje v Evropi**. Ustrezne teme raziskav in razvoja ter področja, ki so jih programi predstavili, pomembno **prispevajo k pristopu trajnostnega razvoja. Varstvo okolja** (emisije toplogrednih plinov, še posebej emisije CO₂) in vedno večja **energetska učinkovitost** tvorita glavni večpodročni vprašani v okviru predlaganih programov za raziskave in tehnološki razvoj (RTR). **Zaščita in varnost** predstavlja tretji zelo pomemben cilj, na katerega se je treba osredotočiti, ne le v ustreznih industrijah, ampak tudi v vsakdanjem življenju potrošnikov, uporabnikov jeklarskih izdelkov (avtomobilov, zgradb, proizvodnje energije, transporta itd.), z razvojem novih **domiselnih in varnih jeklarskih izdelkov**.

2.2.2.8 Prav tako je bila upoštevana druga pomembna večpodročna tema, ki vključuje vidike **človeških virov** (privabiti in zagotoviti kvalificirane **ljudi**, ki bodo pomagali izpolniti cilje jeklarskega sektorja).

— Zainteresirane strani platforme jeklarske tehnologije EU so organizirale veliko evropsko mrežo (vrhunski evropski menedžerji za industrijo (TIME), 47 univerz iz vseh 25 držav članic), ki je vključena v izobraževanje, usposabljanje, komunikacijo in dejavnosti širjenja. Ta mreža mora igrati vodilno vlogo pri analiziranju, kako bi izobraževalni sistem lahko izpolnil prihodnje potrebe po kvalificiranih ljudeh v evropski jeklarski industriji, in pri snovanju učinkovitih pristopov k osredotočanju na pričakovane primanjkljaje.

— Človeški viri, kot nosilci poglobitnih sposobnosti podjetja, predstavljajo ključno prednost, ki bi jo morali aktivno nadgrajevati. Raziskava korakov, ki so jih naredili evropski proizvajalci jekla, v smislu sprememb uprave in napredka v smeri „organizacije znanja“, ki so vodili k izmenjavi najboljših praks, bi morala znatno prispevati k izpopolnjevanju procesa.

2.2.2.9 Vizija prihodnosti, opisana v agendi strateškega raziskovanja, ki jo je sprejel usmerjevalni odbor platforme 15. decembra 2004, orisuje pričakovanja na področju raziskovanja jeklarstva v prihodnjih letih in desetletjih.

2.2.2.10 Druga različica agende strateškega raziskovanja bo določila prednosti in podala predloge, glede na umestitev tem in raziskovalnih področij v različne evropske programe: raziskovalni sklad za premog in jeklo, okvirni program za raziskovanje in razvoj, Eureka, nacionalni in regionalni programi itd. Tako bo vključila soglasno sprejete glavne teme za raziskovanje, ki mu sledi Raziskovalni sklad za premog in jeklo.

2.2.2.11 Narava raziskovalnih tem, opisanih v agendi strateškega raziskovanja, mora skupaj s strokovnim znanjem potrebnih partnerjev voditi k izbiri ustreznega evropskega programa. Na primer raziskovalni sklad za premog in jeklo posebej za raziskovanja jekla (čeprav ne izključno) in okvirni program za raziskovanje s partnerji iz več kot enega industrijskega sektorja (na primer dobavitelji in proizvajalci sestavnih delov, v primerih, ko gre za razvoj novih tehnologij; potrošniki in uporabniki avtomobilske in gradbene industrije, kadar gre za razvoj novih jeklarskih izdelkov itd.). Podobne smernice bi morale obstajati pri skupni tehnološki dejavnosti za velike, dolgoročne programe, ki zahtevajo velike naložbe in so osredotočeni na skupne evropske teme.

2.2.2.12 Za polno učinkovitost zgoraj predlagani načrt seveda zahteva, **da so različni programi usklajeni**. Tako mora biti agenda strateškega raziskovanja dokument izbire za bližajočo se revizijo jeklarskih smernic. Poleg tega bi uskladitev programov morala vsem projektom omogočiti enake možnosti, ne glede na to, v kateri evropski program spadajo.

2.2.2.13 Naslednji okvirni program (FP7) in drugi evropski programi (Eureka itd.), nacionalni in celo regionalni programi bi morali dati možnost za izvajanje agende strateškega raziskovanja. Vendar bodo skupne tehnološke pobude, skupaj s posojili Evropske investicijske banke, omogočile razvoj nastajajočih udarnih tehnologij in njihovega izvajanja na obsežni industrijski lestvici v prihodnjih desetletjih.

2.2.2.14 Poleg tega bi soglasna izbira posebnih prednostnih tem za jeklarski program v platformini agendi strateškega raziskovanja morala ustvariti rezervo prednostnih tem (kar zahteva precejšnja finančna in tehnična sredstva), ki bi jih predložili kot odziv na letni razpis za raziskave jekla v okviru raziskovalnega sklada za premog in jeklo. Tako bi se ponudila tudi priložnost izogniti se drobitvi subvencij, upravni stroški bi se zmanjšali z zmanjšanjem števila predlogov, predvsem pa bi dosegli večjo učinkovitost s koncentracijo virov o temah, ki so pomembne za konkurenčnost jeklarske industrije.

2.2.2.15 Eden od projektov (ULCOS, izdelava jekla z ultra nizko vsebnostjo CO₂) iz drugega programa jeklarske platforme ima za cilj drastično znižanje emisij CO₂ pri izdelavi jekla. Ima naslednje značilnosti:

— je vprašanje, ki se tiče celotne Evrope, in je vključen v sedmi okvirni program;

— ima jasne industrijske cilje, ki so pomembni za dolgoročno konkurenčnost jeklarskega sektorja;

— ima konzorcij, ki je že bil oblikovan z vodilnimi akterji evropske jeklarske industrije.

Njihove zaveze so zapisane v konzorcijski pogodbi. Upošteva je značilnosti tega projekta so panoge industrije februarja 2005 sporočile Komisiji interes, ki ga ima platforma za ustanovitev skupne tehnološke pobude. Vendar ESTEP v predlogu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu 6. aprila 2005 ni bil izbran za skupno tehnološko pobudo.

2.2.2.16 Redna nadgradnja programov bi morala omogočiti odlično usklajenost programov s potrebami industrije.

3. Premog

3.1 Splošni položaj v sektorju premoga

3.1.1 Evropa je tretja največja porabnica premoga na svetu. Glede na preskrbo z energijo v EU je premog eden od osrednjih stebrov, ki podpirajo uravnoteženo mešanico energetskih virov, in njegova vloga se je s širitvijo EU očitno povečala. Je bistvena osnovna surovina goriva za izdelavo železa in jekla, medtem ko v sektorju elektrike z 32 % ostaja gorivo izbire, ker se odlikuje po konkurenčnosti in zjamčeni dobavi.

3.1.2 Evropsko premogovništvo je visoko razvit industrijski sektor. V primerjavi s čezmorskimi zalogami so geološki pogoji za črni premog v Evropi zahtevni. Izziv za izkoriščanje teh globlje ležečih zalog je imel za posledico vodilni položaj evropske rudarske tehnologije. Danes evropska rudarska tehnologija obvladuje več kot polovico vedno večjega svetovnega trga — tudi kot rezultat financiranja raziskav in tehnološkega razvoja, ki ga je omogočala ESPJ⁽²⁾.

3.1.3 Obveznost ohraniti vodilni položaj v Evropi zahteva ustrezno financiranje raziskovanja, ki bo naklonjeno ne le zaposlovanju v tem sektorju, ampak tudi ravnovesju plačil Skupnosti in s tem povezanimi multiplikativnimi učinki. To velja tako za rudarstvo kot za uporabo čistega premoga, saj se mora tehnološki napredek osredotočiti na vse kritične vidike verige premoga.

⁽²⁾ Svetovni energetski svet je napovedal hitro rastoč skupni znesek za naložbe v gradnjo in opremo premogovnikov za naslednjih 25 let, ki znaša 3000 milijard evrov.

3.2 Obeti za raziskovanje v sektorju premoga

3.2.1 Sektor ima odlično raziskovalno infrastrukturo, ki dobro sodeluje na evropski ravni. Več let so bili v skupne raziskovalne projekte vključeni partnerji iz nekdanjih držav pristopnic (zdaj novih držav članic). V mrežo za evropske trajnostne nekovinske industrije (NESMI), ki obstaja od leta 2002 in jo financira 5. okvirni program (FP5), je vključenih okrog 100 zainteresiranih strani iz evropske rudarske industrije in znanosti. Pomemben rezultat, ki ga je dosegla mreža NESMI, je evropska tehnološka platforma za trajnostna rudna bogastva (ETPSMR), ki so jo napovedali na konferenci mreže NESMI 15. marca 2005 in se bo začela septembra 2005.

3.2.2 Strateški cilji za raziskave in tehnološki razvoj premoga so naslednji:

- zaščititi prihodnje evropske zaloge energije,
- razvijati nove in trajnostne proizvodne tehnologije,
- izboljšati učinkovitost uporabe premoga, da bi zmanjšali emisije,
- trajnostno uporabljati vire energije,
- ustvarjati evropsko dodano vrednost s pomočjo vodilne tehnologije, ki temelji na raziskavah in razvoju.

3.3 Raziskave in tehnološki razvoj v rudarski tehnologiji

3.3.1 Raziskave in tehnološki razvoj morajo dati prednost produktivnosti in zmanjševanju stroškov skozi celoten proizvodni postopek.

Izkoriščanje z nizkimi stroški, istočasno pa izogibanje izpadu v proizvodnji, zahteva najboljše poznavanje naložbe, pridobljene v prejšnjih raziskavah. Nove podzemne **raziskovalne metode** bi zato morali razvijati multidisciplinarno. Z namenom da bi pri načrtovanju, razvoju in nadzoru delovanja dosegli nadaljnje prihranke stroškov, je treba nadaljevati z razvojem modernih raziskovalnih sistemov, vključno s satelitsko tehnologijo.

3.3.2 Varen in gospodaren razvoj zalog zahteva **inteligentne in prilagodljive proizvodne sisteme**, kot so nove metode vrtnja predorov in uspešne, z roboti vodene metode, napredna avtomatika in umetna inteligenca. Ključne besede so nadaljnja avtomatizacija, izboljšano krmiljenje proizvodnje in vgrajeni sistemi za delovanje in vzdrževanje.

3.3.3 Razvojni cilji v **avtomatiki** se nanašajo na inteligentne avtonomne senzorje in sprožilne mehanizme, brezžična senzorska omrežja, nove fizikalne merilne postopke, lokalizacijske in navigacijske sisteme in inteligentne sisteme za obdelavo slik.

3.3.4 Izpopolnjene in visoko racionalizirane **tehnike nadzora geoloških plasti** (med drugim vbrizganje betona in podporni sistemi, ki se jih da preprosto namestiti) imajo pred-

nost, ker zagotavljajo bolj gospodarno in varno izkoriščanje premogovnikov, še posebej v večji globini. Kot pomoč načrtovanju je še posebej pomemben nadaljnji razvoj mehanskega oblikovanja kamnin.

3.3.5 Izpopolnjena **informacijska tehnologija**, vključno s sondiranjem, spremljanjem in analitičnimi tehnikami, je nujno potrebna v vseh fazah proizvodnega postopka. Podrobneje vključuje komunikacijo, še posebej mobilno podzemno komunikacijo, in z njo povezane terminale IT. Navidezna resničnost, ki se je uspešno razvila v skupnem projektu raziskovalnega sklada za premog in jeklo, lahko nadaljnje izpopolni tehnologijo kontrolnih postaj v premogovniku. Vedno več računalniško podprtega vodenja postopka bo izboljšalo tako učinkovitost kot varnost na delovnem mestu.

3.3.6 Zaradi pomanjkanja prostora pri vedno večjih dimenzijah in naraščajoči teži na enoto je **sestavljanje in razstavljanje** ovira za nadaljnji napredek produktivnosti. Eden od glavnih ciljev je zato skrajšati čas za sestavljanje in razstavljanje, s tem da se uporabijo nove tehnike sestavljanja in razstavljanja in sestavni deli omejijo na manjše število standardiziranih, kompaktnih sestavnih delov. Tudi tukaj se lahko uporabi sodobna tehnologija IT. Podobno velja tudi za prevoz materiala iz podzemlja. Glavna cilja sta avtomatizacija prevoza z uporabo sodobnih senzorskih sistemov in izboljšano pretovarjanje materiala.

3.3.7 Zaradi stroškov varstva okolja in vprašanja javnega sprejemanja rudarstva v gosto poseljenih območjih morajo prihodnja raziskovanja posebno pozornost posvetiti varstvu okolja, in sicer zmanjšanju raznih nevarnih vplivov premogovnikov ali koksarn na okolje. Vsak metodološki napredek, dosežen v teh območjih, bo imel velik izvozni potencial in izreden vpliv na druge industrije. Družba kot celota ga zelo potrebuje. To se nanaša na dejavne premogovnike in tudi na ukrepe za zaprtje in uporabo po zaprtju.

3.3.8 Primeri potreb po raziskavah in razvoju so natančnejši postopki za napovedovanje ponavljajočih se dvigov ravni vode v rudniku in emisij plina po zaprtju. Poleg tega bi morali splošni tehnični napredek v drugih sektorjih industrije izrabiti v največjem možnem obsegu in podpirati njihove spremembe v zvezi s podzemnim izkoriščanjem rudnikov. Pomembne besede v zvezi s tem so nanotehnologija, bionika, senzorji letalske in vesoljske tehnologije in robotika.

3.4 Raziskave in tehnološki razvoj v izkoriščanju čistega premoga

3.4.1 Glavni cilji predstavljajo dve stopnji za izrabo čistega premoga:

- izboljšanje učinkovitosti, da bi zmanjšali emisije in trajnostno izrabljali vire ter
- sekvestracija CO₂ in skladiščenje.

3.4.2 Prednostna možnost za izkoriščanje čistega premoga je trenutno povečanje učinkovitosti, ker se s tem zmanjšajo emisije in izpolnjuje cilj ohranitve virov. Ta strategija ima prednost zaradi dejstva, da je napovedana potreba po zamenjavi in gradnji novih elektrarn z zmogljivostjo več kot 200 GW (EU15) v Evropi v obdobju 2010 do 2020. Za elektrarne na fosilna goriva se pričakuje približno 60-odstotni delež, samo premog bo prispeval 23 %. To predstavlja veliko priložnost za uporabo tehnologij z največjo učinkovitostjo.

3.4.3 Z današnjo tehnologijo za naprave za uparjevanje je mogoča največja učinkovitost 45–47 % z uporabo črnega premoga. Pričakujemo lahko povečanje za več kot 50 %, v glavnem zaradi nadaljnjega dviga parametrov za tlak in temperaturo (na več kot 700 °C). Razvoj in testiranje novih materialov, odpornih na visoko temperaturo, igra ključno vlogo. V primerjavi s tehnologijo, ki trenutno obstaja v Nemčiji, bi to pomenilo zmanjšanje emisij CO₂ za okrog 30 %.

3.4.4 Zato je mogoče znatno prispevati k zmanjšanju emisij CO₂, medtem pa istočasno ohranjati vire, kratkoročno v glavnem z razvojem teh konvencionalnih postopkov za naprave za uparjevanje. Financiranje prihodnjih raziskav bi moralo v glavnem biti osredotočeno na to.

3.4.5 Poleg bolj visoko razvitih konvencionalnih postopkov za naprave za uparjevanje, bi lahko tudi kombinirani postopki srednje- in dolgoročno predstavljali alternativo. Glavni možnosti sta postopek integriranega uplinjanja premoga (IGCC) in sežiganje premoga v prahu z nadtlakom. S tem je mogoče doseči več kot 50-odstotno učinkovitost. Okrepiti je treba raziskave, ki trenutno potekajo na to temo.

3.4.6 Nadalje raziskave so pomembne pri razvoju elektrarn brez emisij, to pa je tudi v interesu politike. Namestitve opreme, potrebne za ločitev ogljikovega dioksida, pa vendar ustvarja izgubo 6–14 odstotnih točk v učinkovitosti obrata. To povečuje strošek končnega izdelka pa tudi nasprotuje cilju o ohranjanju virov. Izboljšane oblike elektrarn z največjo možno učinkovitostjo oblikujejo osnovne tehnologije, ki računajo na dolgoročni cilj elektrarn brez CO₂.

3.4.7 Dolgoročna vizija je elektrarna brez emisij CO₂. Preventivna zaščita podnebja zahteva pravočasen razvoj postopkov za tehnično in gospodarsko ločitev sledi plinov, ki so pomembni za okolje, iz emisij elektrarn, da bi preprečili izpust CO₂ v ozračje.

3.4.8 Trenutno izgleda preprosteje doseči razvoj tehnologij za ločevanje CO₂ (prvi del postopka) kot zanesljivo in dolgoročno skladiščenje ogljikovega dioksida po ločitvi (drugi del postopka), ker je le malo znanega o dolgoročnem obnašanju

velikih količin CO₂ v zaprtih skladiščnih hrambah. Trenutno je razprava v glavnem osredotočena na sekvestracijo v izčrpanih zalogah nafte in premoga ali globokoležečih rudnikih soli. Zavzemanje za to zahteva precej logističnega vlaganja.

3.4.9 Glede na trenutno strokovno znanje ni nobenih nepremostljivih tehničnih ovir za tak razvoj, čeprav je v zasnovi precej gospodarskega in ekološkega tveganja. Zmanjšanje tveganja na najmanjšo možno stopnjo je ena od glavnih nalog industrije in vlad v naslednjih letih.

4. Sklepi in priporočila

Po triletnem prehodnem obdobju se je program raziskovalnega sklada za premog in jeklo izkazal za učinkovitega in uspešnega; čvrsto je povezal mrežo strokovnjakov nekdanjih raziskovalnih programov ESPJ. EESO priporoča, da v bližnji prihodnosti programe upravljajo ista posvetovalna telesa (COSCO, SAG in CAG, tehnične skupine) in da se ohrani isti postopek vrednotenja. EESO prosi Komisijo, da razmisli, kako povečati udeležbo strokovnjakov v tehničnih skupinah.

4.1 Čeprav zaradi upravnih razlogov raziskovalni programi raziskovalnega sklada za premog in jeklo vključujejo področja premoga in jekla, imata oba sektorja svoje posebne značilnosti in potrebe, s katerimi je treba ravnati tako, da se dosežejo tehnični in znanstveni cilji za izboljšanje njune konkurenčnosti. EESO podpira ustanovitev evropskih platform za tehnologijo, v katerih lahko jeklarski in premogovniški sektor najdeta primerno okolje za razvoj in usklajevanje svojih politik za raziskave in tehnološki razvoj ter dejavnosti, ki uporabljajo vse razpoložljive evropske vire.

4.2 EESO močno zagovarja hitro in precejšnje vključitev podjetij, raziskovalnih centrov in univerz iz novih držav članic v program raziskovalnega sklada za premog in jeklo in v dejavnosti, povezane z ustreznimi evropskimi tehnološkimi platformami za jeklarski in premogovniški sektor.

4.3 Jeklo

V naslednjih desetletjih EESO predvideva pomembno potrebo po medsebojnem sodelovanju pri raziskavah v jeklarski industriji, z namenom ohraniti in celo utrditi vodilni položaj, ki ga jeklarstvo trenutno ima v svetu. Položaj, ki je trajnosten in konkurenčen. Uporaba jekla je izredno pomembna pri izpolnjevanju nadaljnjih družbenih zahtev — in za ustvarjanje novih tržnih priložnosti. V prihodnje se bo jeklarska industrija morala usmeriti predvsem na potrebo po okolju bolj prijaznih izdelkih in na nove jeklarske rešitve.

4.3.1 EESO izpostavlja naslednja glavna vprašanja:

- Varstvo okolja (še posebej zmanjšanje emisij CO₂) in povečanje energetske učinkovitosti določata glavni večpodročni vprašanji v programih za raziskave in tehnološki razvoj. Razviti je treba nove postopke, ki bodo bolj povezani in prilagodljivi kot sedanji.
- Zaščita in varnost prav tako predstavljata zelo pomemben cilj, h kateremu se je treba usmeriti, ne le v ustreznih industrijah, ampak tudi v vsakdanjem življenju potrošnikov, uporabnikov jeklarskih izdelkov (avtomobilov, stavb, energije, prevoza itd.), z razvojem novih, inteligentnejših in varnejših jeklarskih rešitev. Znižanje teže novih jeklarskih izdelkov prav tako predstavlja skupen cilj. Vendar lahko vpliv materialov na družbo veliko prispeva k dolgoročnim ciljem jeklarskega sektorja (krepitev konkurenčnega položaja jeklarskih izdelkov in ohranjanje postopkov v proizvodnji jekla).
- Naslednji pomemben cilj pri izpolnjevanju prizadevanj jeklarskega sektorja je privabiti in zagotoviti kvalificirane ljudi.
- Soglasno sprejete posebne prednostne teme za platformo jeklarske tehnologije predstavljajo rezervo prednostnih tem, ki se bodo izvajale z različnimi evropskimi instrumenti za

raziskave in tehnološki razvoj (raziskovalni sklad za premog in jeklo, sedmi okvirni program (FP7), nacionalni in celo regionalni programi). Vendar je treba različne programe uskladiti.

- Podpora evropskih oblasti, z namenom da se platforma jeklarskega sektorja sprejme kot prednostna platforma, ki bo imela koristi od pobude za skupno tehnologijo.

4.4 Premog

EESO pozdravlja nove evropske prednostne naloge na področju energije in poudarja pomen tehnologij čistega premoga za podnebje in varstvo okolja in zagotavljanja zaloga energije v EU ter se obvezuje, da bodo tehnologije čistega premoga glavna prednostna naloga raziskav 7. okvirnega programa za raziskave in tehnološki razvoj (RTR).

Program mora zato imeti cilj izboljšati učinkovitost in s tem zmanjšati emisije, omogočiti trajnostno rabo virov, sekvestracijo CO₂ in ukrepe za skladiščenje. Širše usmerjena evropska platforma za rudarsko tehnologijo bo določila strategije in instrumente za medsektorsko raziskovanje rudarstva, dodatna značilnost programa raziskovalnega sklada za premog in jeklo bi se morala ohraniti, program pa bi si moral prizadevati za posebne raziskave in tehnološki razvoj rudarstva.

V Bruslju, 13. julija 2005

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Anne-Marie SIGMUND

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „sporočilu Komisije — socialna agenda“

KOM(2005) 33 končno

(2005/C 294/04)

Evropska komisija je 9. februarja 2005 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu: Sporočilo Komisije — socialna agenda.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora ne tem področju, je mnenje sprejela 21. junija 2005. Poročevalka je bila ga. ENGELEN-KEFER.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 419. plenarnem zasedanju 13. in 14. julija 2005 (seja z dne 13. julij) s 60 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod

1.1 Z novo socialno agendo za obdobje 2006–2010 so povezana posebna pričakovanja. V času, ko se izvaja vmesna ocena lizbonske strategije, je treba pomen socialne politike za uresničitev ciljev iz Lizbone pomakniti še bolj v ospredje. Uresničiti je treba zahtevo lizbonske strategije, da se povečanje konkurenčnosti in gospodarske rasti poveže z vzpostavitvijo novih in boljših delovnih mest ter s krepitvijo socialne kohezija. Zato pa potrebujemo politiko na ravni Evropske unije, ki bi te cilje enakovredno upoštevala in tako zagotovila ravnovesje lizbonske strategije. Da bi zagotovili trajnostni evropski socialni model, je potrebno uravnoteženo razmerje med gospodarsko, socialno in okoljsko politiko ter politiko zaposlovanja.

1.2 Evropski svet je na srečanju na vrhu za ponovno oživitev lizbonske strategije 22. in 23. marca 2005 ugotovil, da je treba kot prednostne naloge določiti spodbujanje rasti in zaposlovanja, in ob tem opozoril na odločujoči pomen makropolitike. ⁽¹⁾ Slednje so zaradi trajno šibke konjunktore in visoke brezposelnosti nujno potrebne. Svet v svoji izjavi izhaja iz vzajemno okrepljenega pristopa med gospodarsko in socialno politiko ter politiko zaposlovanja: „Za uresničitev teh ciljev mora Evropska unija na treh dimenzijah strategije (gospodarstvo, socialna vprašanja in okolje) mobilizirati vsa ustrezna sredstva držav članic in Skupnosti in bolje izkoristiti njihov potencial sinergije v skupnem okviru trajnostnega razvoja.“ ⁽²⁾ Prednostna usmeritev k rasti in zaposlovanju pa po mnenju EESO ne vodi avtomatično do izboljšanja socialnega položaja, čeprav je večja rast bistven pogoj za odpravljanje brezposelnosti in izboljšanje socialnega položaja. Veliko bolj pomembno je, da kot produktivni dejavnik razumemo socialno politiko, ki pozitivno vpliva na rast in zaposlovanje. K temu prispeva socialna agenda „s krepitvijo socialnega modela za uresničitev

ciljev lizbonske strategije, ki temelji na prizadevanjih za polno zaposlenost in večjo kohezijo“ ⁽³⁾

1.3 „Evropski socialni model temelji na dobrem delovanju gospodarstva, visoki ravni socialne varnosti, visoki izobrazbi in usposabljanju ter socialnem dialogu“. ⁽⁴⁾ Opredelitev za socialno tržno gospodarstvo in temeljne vrednote je prvič za vso Evropo zapisana v Pogodbi o ustavi za Evropo, predvsem v Listini o temeljnih pravicah Evropske unije. V vseh državah članicah Unije so — kljub strukturnim razlikam — prisotne skupne značilnosti socialne države, ki jih vsebuje tudi evropski socialni model. Te značilnosti so:

- trajnostni socialni varnostni sistemi za zaščito pred velikimi življenjskimi tveganji, ki temeljijo na načelu solidarnosti;
- delovni pogoji za varstvo delavcev in spodbujanje zaposlovanja, ki so določeni z zakoni ali kolektivnimi pogodbami;
- pravice udeležbe in sodelovanja delavcev in njihovih interesnih zastopstev;
- sistemi odnosov v industriji oz. avtonomnega socialnega dialoga med socialnimi partnerji;
- storitve splošnega gospodarskega pomena.

Naloga evropske socialne politike je, da z učinkovitimi instrumenti na evropski ravni evropski socialni model ohrani in ga nadalje razvija. Socialna politika posebej prispeva k evropski strategiji zaposlovanja, usklajevalnim ukrepom za socialno integracijo in reformo sistemov socialne varnosti ter k prilaganju delovnih in življenjskih pogojev na poti k napredku, pri čemer se uporabljajo primerni socialni minimalni standardi.

⁽¹⁾ Solidni makroekonomski okvirni pogoji so odločujočega pomena za podporo prizadevanj za rast in zaposlovanje. (Sklepi predsedstva, stran 2).

⁽²⁾ stran 2.

⁽³⁾ Sklepi predsedstva, stran 9.

⁽⁴⁾ Evropski svet, Sklepi Predsedstva – Barcelona, 15. in 16. marec 2002.

1.4 Da bi uresničili cilje lizbonske strategije je treba socialno politiko na evropski ravni okrepiti kot posebno področje. To je mogoče doseči z izvajanjem ukrepov za

- preprečevanje brezposelnosti in vključevanje posebej prikrajšanih skupin v trg dela;
- boj proti revščini in socialni izključenosti ob posebnem upoštevanju novih tveganj, denimo zaposlenih, a kljub temu revnih (working poor);
- boj proti vsakršni obliki diskriminacije in uveljavitev enakih možnosti za ženske;
- poglobitev izmenjave izkušenj o reformnih strategijah na področju socialnega varstva s ciljem, da se ohranitev socialnega delovanja uskladi s trajnostnim zagotavljanjem osnovnih finančnih sredstev;
- izvajanje ustreznih minimalnih socialnih standardov za zaščito delavcev in upoštevanje njihovih pravic do udeležbe in sodelovanja ter njihovih interesnih zastopstev.

EESO izrecno podpira novi postopek, ki ga je sprejela Evropska komisija in po katerem se v okviru vsakega zakonodajnega predloga izvede ocena vplivov na rast in zaposlovanje ter preveri njegova skladnost z Listino o temeljnih pravicah Evropske unije.

1.5 K pripravi nove socialnopolitične agende je veliko prispevala skupina na visoki ravni o prihodnosti socialne politike v razširjeni Evropski uniji, ki je poročilo predložila maja 2004. EESO meni, da je treba pri novi socialni agendi bolj upoštevati njene rezultate in predloge ⁽⁵⁾.

2. Predlog Komisije

2.1 Komisija v svojem sporočilu najprej poudarja, da se zavzema za posodobitev in razvoj evropskega socialnega modela kot tudi za spodbujanje socialne kohezije, kar je del lizbonske strategije. Socialna agenda določa prednostne naloge, ki naj bi vodile delovanje Evropske Unije. Izvajanje socialne agende naj temelji na:

- pozitivnem prepletanju gospodarske in socialne politike ter politike zaposlovanja
- spodbujanju kakovosti zaposlovanja, socialne politike in delovnih odnosov, kar bo omogočilo izboljšanje vrednosti človeškega in socialnega kapitala;

⁽⁵⁾ Poročilo skupine na visoki ravni o prihodnosti socialne politike v razširjeni Evropski uniji, maj 2004.

— posodabljanju sistemov socialne varnosti s prilagajanjem družbenim zahtevam na podlagi solidarnosti in s krepitvijo njihove vloge kot proizvodnega dejavnika;

— upoštevanju stroškov pomanjkljive socialne politike ⁽⁶⁾

2.2 Ta načela so temelj predlaganega strateškega pristopa, ki temelji na:

- krepitvi zaupanja državljanov v družbene spremembe s pomočjo medgeneracijskega pristopa, partnerstvi za spremembe in izkoriščanjem priložnosti, ki jih ponuja globalizacija;
- določanju prednostnih nalog na podlagi strateških ciljev Evropske komisije za obdobje 2005–2009 za naslednja politična področja: spodbujanje zaposlovanja, obvladovanje strukturnih sprememb, solidarna družba in enake možnosti.

3. Krepitev zaupanja — pogoji za uspeh

3.1 Za krepitev zaupanja državljanov v družbene spremembe je napovedano sprejetje treh konkretnih ukrepov:

- oblikovanje zelene knjige o demografskih spremembah in prispevku evropske pobude za mlade;
- oblikovanje partnerstva za spremembe s prireditvijo letnega foruma za oceno socialne agende;
- vključitev evropskega socialnega modela v mednarodne delovne povezave in zavzemanje za koncept človeka vrednega delovnega okolja po vsem svetu.

3.2 Tudi EESO meni, da je potrebno večje zaupanje javnosti v evropsko povezovanje in družbeni razvoj nasploh. To lahko uspe samo, če bo evropska politika privedla do dejanskega izboljšanja socialnega položaja ljudi. EESO prav tako meni, da je potrebna temeljna analiza družbenih posledic demografske spremembe, in pozdravlja predlog oblikovanja zelene knjige ⁽⁷⁾, ki bo omogočila razpravo na širši evropski ravni. V okviru medgeneracijskega pristopa je treba posebno pozornost posvetiti predvsem vplivom demografskih sprememb na mlade generacije. Vendar predlog Komisije v zadostni meri ne pojasni, kaj je mišljeno s „prispevkom k evropski pobudi za mlade“ in kakšna naj bi bila pri tem vloga Komisije. Nemška, španska, francoska in švedska vlada so pred kratkim Evropskemu svetu predložile skupni dokument o Evropskemu paktu za mlade.

⁽⁶⁾ KOM(2005) 33 končno, z dne 9.2.2005, stran 2.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 94 končno, z dne 16.3.2005.

Dokument, ki je bil sprejet na spomladanskem srečanju na vrhu, vsebuje predloge za ukrepe na področju zaposlovanja in socialne integracije, splošnega in poklicnega izobraževanja, mobilnosti in izmenjave mladih ⁽⁸⁾.

Predlog izrecno navaja tudi predvideno zeleno knjigo o demografskih spremembah. EESO obžaluje, da Evropska komisija v svojem mnenju predloga vlad ni podrobneje obravnavala ⁽⁹⁾.

3.3 EESO meni, da je ustanovitev letnega foruma, ki bi ocenjeval izvajanje socialne agende, načeloma smiselno. Po mnenju EESO, naj bi tovrsten forum obravnaval pričakovanja v zvezi z evropskim socialnim modelom, vključeval vse ustrezne družbene skupine in bil organiziran na tak način, da bi omogočal razpravo med udeleženci.

3.4 EESO trajnostno podpira namen Evropske komisije, da v mednarodne delovne povezave aktivno vključijo prednosti evropskega socialnega modela in se globalno zavzame za človeka vredne delovne pogoje v skladu s standardi ILO. Verodostojnost Evropske unije bo dosežena šele tedaj, ko bo lahko socialni model ohranila in nadalje razvijala tudi v spremenjenih gospodarskih okvirnih pogojih in se odločno zavzela za to, da bosta gospodarski in socialni napredek potekala z roko v roki. Pri tem je treba izrecno upoštevati revidirano Evropsko socialno listino in Listino o temeljnih pravicah Evropske unije.

4. Zaposlovanje in kakovost dela, soočanje s strukturnimi spremembami

4.1 Evropska strategija zaposlovanja

4.1.1 Evropska komisija je v okviru evropske strategije zaposlovanja za leto 2005 napovedala novo usmeritev, ki bi bila v skladu s prednostnimi nalogami poročila komisije KOK o zaposlovanju iz leta 2003: v tem okviru gre za spodbujanje prilagodljivosti, boljše vključevanje na trg dela, obsežnejše naložbe v človeške vire in učinkovitejše izvajanje reform, ki naj bi jih izvajali v povezavi z gospodarsko-političnimi smernicami. EESO opozarja na to, da mora skupina na visoki ravni za prihodnost socialne politike EU predložiti konkretne predloge za določitev prednostnih nalog v novih smernicah za zaposlovanje. Predlogi naj bi bili osredotočeni na zgodnejšo in boljšo

vključevanje mladih na trg delovne sile, predvidevali pa naj bi tudi olajšanje prehoda iz procesa izobraževanja v zaposlitev ter vključevanje žensk in starejših delavcev v trg dela. Nadaljnje težišče naj bi bilo v skladu s predlogom skupine strokovnjakov tudi spodbujanje kakovosti dela s sprejetjem ukrepov s področja organizacije dela, varstva pri delu in zdravstvenega varstva, kar bi hkrati olajšalo tudi vključevanje starejših. Skupina je na področju vseživljenjskega učenja predstavila različne ukrepe, ki bi jih bilo treba vključiti v smernice za zaposlovanje. V smernicah EU za zaposlovanje bi morale imeti pomembno vlogo tudi premagovanje socialnih posledic strukturnih sprememb in ustrezna podpora, predvsem v novih državah članicah. Že predlagane smernice za rast in zaposlovanje te predloge upoštevajo le delno ⁽¹⁰⁾.

EESO meni, da je potrebno, da se pri novi usmeritvi smernic za zaposlovanje pomakne še bolj v ospredje kakovost zaposlovanja in pri tem prepreči revščina pri delu (working poor).

4.1.2 Vloga evropskega socialnega sklada (ESS) za podpiranje evropske strategije za zaposlovanje je omenjena le v okviru boljšega izvajanja reform; načrtovana je tudi komunikacijska strategija. EESO kritizira dejstvo, da Evropska komisija v okviru izobraževalnih ukrepov, ki so povezani s trgom dela, vloge evropskega socialnega sklada kot najpomembnejšega instrumenta za spodbujanje človeških virov, niti ne omenja. EESO meni, da je ta pomembna vloga ESS glede podpore vseživljenjskega učenja, premalo očitna. Ob tem veljajo sposobnosti in strokovna znanja za pomembno konkurenčno prednost Evropske unije ⁽¹¹⁾.

4.1.3 EESO načeloma pozitivno ocenjuje socialno agendo, ko govorimo o spremljanju gospodarskih strukturnih sprememb, ki jih je očitno spodbudila skupina strokovnjakov za prihodnost socialne politike. Očitno je le, da Evropska komisija vidikov socialnih posledic prestrukturiranja podjetij ne obravnava. Vendar so vidiki soočanja s socialnimi posledicami pomembni še zlasti in predvsem zato, ker omogočajo pravično izravnano interesov gospodarstva in delavcev. Evropska komisija je v bistvu predlagala le postopke in instrumente, kot je denimo ustanovitev foruma na visoki ravni za spremljanje prestrukturiranja podjetij, na katerem bi sodelovali vsi akterji in interesne skupine. Sestave takšnega foruma, ciljev in vsebin pa Komisija podrobneje ne obravnava. Prav tako ne opozarja na pomen pravic delavcev in evropske socialne zakonodaje pri soočanju s socialnimi posledicami strukturnih sprememb. EESO meni, da so direktiva o zaščiti delavcev pred kolektivnim odpuščenjem in pri prenašanju lastništva podjetij, direktiva o obveščanju delavcev in posvetovanju z njimi in direktiva Evropskega obratnega sveta pomembni instrumenti za prevladovanje socialnih posledic strukturnih sprememb, kjer bi sodelovali delavci in delavske organizacije.

⁽⁸⁾ Evropski svet, Sklepi Predsedstva – Bruselj, 22. in 23. marec 2005.

⁽⁹⁾ Mnenje EESO o predlogu Sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o izvajanju programa Mladina v akciji v obdobju 2007–2013 (CESE 253/2005, 10.3.2005 – poročevalec: g. RODRÍGUEZ GARCÍA CARO).

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 141 končno, z dne 12.4.2005.

⁽¹¹⁾ Mnenje EESA o „predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem socialnem skladu“ (CESE 250/2005, dne 9.3.2005 – poročevalka: ga. ENGELEN-KEFER).

4.1.4 EESO pozdravlja uvedbo druge faze razprave evropskih socialnih partnerjev o težavah prestrukturiranja in o spremembi direktive o evropskih obratnih svetih, vendar meni, da je treba temi obravnavati ločeno. Evropski obratni sveti imajo pri prestrukturiranju sicer pomembno vlogo, vendar bi bilo treba direktivo izboljšati že zdavnaj. EESO je to temo že obravnaval in ugotavlja: „Ta instrument je veliko prispeval k razvoju evropske razsežnosti odnosov med delodajalci in delavci.“⁽¹²⁾

4.1.5 EESO prav tako podpira namero, da se doseže večja sinergija med političnimi ukrepi in finančnimi instrumenti za izvajanje, predvsem ESS. Vendar ni jasno, kaj je imela Evropska komisija pri tem v mislih in kaj Evropska komisija razume pod močnejšo povezanostjo evropske strategije o zaposlovanju z razvojem pravnih okvirnih pogojev in sporazumov socialnih partnerjev.

4.2 Nova dinamika za odnose med delodajalci in delavci

4.2.1 Evropska komisija želi z nadaljnjim razvojem socialne zakonodaje, krepitvijo socialnega dialoga in spodbujanjem socialne odgovornosti podjetij razvoju delovnih odnosov podeliti novo dinamiko. V tej zvezi Evropska komisija načrtuje objavo zelene knjige o razvoju delovnega prava, v kateri bodo obravnavani trenutni trendi na področju razvoja delovnih razmer in raziskana vloga delovnega prava pri vzpostavitvi varnega okolja in pri prilagoditvi novim razvojem. Komisija meni, da bi razprava v zeleni knjigi lahko privedla k posodobitvi in poenostavitvi sedanje zakonodaje. EESO meni, da je smiselna priprava zelene knjige. Vendar pa je še prezgodaj za ugotovitev o morebitnih sklepih takšne razprave. EESA načeloma meni, da mora biti pri pregledu delovnega prava — pri čemer sodelujejo tudi socialni partnerji — naloga pogodbe taka, da bo privedla k dejanjem, kar pomeni, da naj bi minimalni predpisi vodili k prilagajanju delovnih in življenjskih pogojev na poti napredka.

4.2.2 Nadalje je Evropska komisija napovedala, da bo leta 2005 sprožila pobudo za zaščito osebnih delovnih podatkov, preverila direktivo o prenašanju lastništva podjetij in množičnem odpuščanju ter kodificirala več pravnih predpisov o obveščanju delavcev in upoštevanju njihovih mnenj. EESO opozarja, da je napočil čas, da se to tudi uresniči. Cilj revizije direktiv naj bi bil v smislu pogodbe „izboljšanje življenjskih razmer in delovnih pogojev, tako da se ob ohranjanju izboljšav omogoči njihova uskladitev“ (člen 136 PES).

⁽¹²⁾ Mnenje EESO o konkretni uporabi direktive 94/45/ES o evropskih obratnih svetih in vidiki, ki bi jih morda bilo treba preveriti. (Ul. C 10 z dne 14.1.2004, poročevalec: g PIETTE).

V zvezi s kodificiranjem pravnih predpisov o obveščanju delavcev in posvetovanju z njimi pa EESO meni, da naj bo pri tem merilo raven udeležbenih pravic v direktivi o evropskih delniških družbah.

4.2.3 EESO se strinja s predlogi Evropske komisije glede zdravja in varstva pri delu, zlasti s poudarkom na preprečevanju, ki ga namenja v okviru napovedanih pobud. V sporočilu za novo strategijo na področju zdravstva in varstva pri delu za obdobje 2007–2012 naj bi predvsem analizirali nova tveganja za zdravje, v varstvo pa vključili skupine delavcev, ki jih doslej niso upoštevali, in obravnavali vprašanje, kako bi lahko predvsem v novih državah članicah izboljšali in podprli izvajanje obstoječih predpisov.

4.2.4 EESO pozdravlja tudi namen Evropske komisije, da še naprej spodbuja in podpira socialni dialog na medsektorski in sektorski ravni, in to predvsem z namenom, da se evropskim socialnim partnerjem omogoči boljša logistična in tehnična podpora. EESO meni, da je to potrebno predvsem v novih državah članicah, kajti njihove strukture socialnega dialoga so pogosto še slabo razvite oziroma jih še vzpostavljajo. Dvostranski socialni dialog evropskih socialnih partnerjev je bistven element evropskega socialnega modela. Posebna vloga socialnega dialoga je legitimacija in zastopanje socialnih partnerjev ter možnosti, da v njegovem okviru na evropski ravni sklepajo zavezujoče sporazume, na kar so socialni partnerji opozorili v svoji skupni izjavi na evropskem vrhu v Laeknu⁽¹³⁾. Pomemben je tudi dialog s civilno družbo, ki poteka predvsem skupaj z EESO in ima vlogo foruma za organizirano civilno družbo⁽¹⁴⁾. Prav v novih državah članicah je pri civilnem dialogu potrebna podpora Evropske komisije za razvoj stabilnih odnosov znotraj industrije med socialnimi partnerji.

4.2.5 Evropska komisija načrtuje nadaljnje pobude na področju socialne odgovornosti podjetij, katerih cilj je spodbuditi razvoj načel socialne odgovornosti podjetij. EESO meni, da bi bili ustrezna podlaga za predlagane ukrepe o poslovno-etični in drugi vedenjski kodeksi ter drugi ukrepi, s katerimi so podjetja prostovoljno prevzela socialno odgovornost, ki so jih predstavili na evropskem forumu (stakeholder-forum). Ti ukrepi naj bi vključevali tudi pobude za vseživljenjsko učenje. EESO zato podpira prizadevanja Evropske komisije za spodbudo, ki bi podprla razvoj in transparentnost načel socialne odgovornosti podjetij na evropski ravni.

⁽¹³⁾ ETUC/UNICE/CEEP skupna izjava z dne 7.12.2001.

⁽¹⁴⁾ Mnenje EESO o evropskem upravljanju – bela knjiga (Ul. C 125 z dne 27.5.2002, stran 61, poročevalka: ga. Engelen-Kefer, soporočevalka ga. PARI).

4.3 Evropski trg dela

4.3.1 Evropska komisija načrtuje različne pobude za odpravo ovir pri čezmejni mobilnosti in spodbujanje vzpostavitve resničnega evropskega trga dela. Ena teh pobud je predlog direktive o prenosljivosti pravic iz naslova pokojninskega zavarovanja v podjetjih. EESO meni, da mora Komisija predlog čim prej predložiti, saj zaradi različnih stališč o potencialnem območju veljave omenjene ureditve ni prišlo do pogajanj med socialnimi partnerji.

4.3.2 Nadaljnji predlog Evropske komisije se nanaša na pripravo fakultativnega okvirja za nadnacionalna kolektivna pogajanja na ravni podjetij ali panog. Evropska komisija meni, da bi tovrsten okvir lahko uporabili za čezmejno ureditev vprašanj organizacije dela, zaposlovanja, delovnih pogojev in nadaljnega izobraževanja v smislu partnerstva za spremembe. Predložen pravni okvir bi bil fakultativen, kar pomeni, da socialni partnerji sami odločijo, ali ga želijo uporabljati ali ne.

Izkušnje evropskih delavskih svetov pričajo o tem, da slednji v mnogih primerih niso uporabili pravice do informiranja in posvetovanja, poleg tega pa so tudi prostovoljno sklepali sporazume, ki se nanašajo na nekatere od navedenih tem. Podobne primere sporazumov lahko najdemo tudi na področju socialnega dialoga na ravni panog.

EESO podpira cilj, da bi v okviru te pobude prišla do izraza podpora socialnemu dialogu na ravni podjetij in panog in da se pri tem v večji meri kot doslej upošteva dejstvo, da so podjetja čezmejno dejavna in imajo prostovoljni sporazumi ustrezen čezmejni pomen. Evropski komisiji priporoča, da se glede predloga za takšno okvirno ureditev čim prej posvetuje z evropskimi socialnimi partnerji, prisluhne njihovim stališčem in jih upošteva.

4.3.3 Kot opozarja Evropska komisija, je prost pretok oseb ena izmed temeljnih evropskih svoboščin. EESO meni, da je treba redno izboljševati obstoječe instrumente, kot je mreža EURES, in usklajevati sisteme socialne varnosti delavcev migrantov. Zato meni, da je smiselno še pred letom 2005 ustanoviti skupino na visoki ravni, ki bi se ukvarjala s posledicami, ki jih bo širitev EU imela na mobilnost, in preverila upoštevanje prehodnih obdobj. Poročilo o tem naj bi predložila do leta 2006. EESO opozarja, da imajo socialni partnerji in nevladne organizacije na tem področju bogate izkušnje. Zato poziva Evropsko komisijo, da v skupine strokovnjakov vključi tudi njih.

5. Solidarna družba: enake možnosti za vse

5.1 Evropska komisija v drugi točki akcijskega načrta poglobljeno obravnava izmenjavo izkušenj o reformi socialnih varnostnih sistemov, politikah boja proti revščini in socialni izključenosti, politikah nediskriminacije in vlogi storitev socialnih služb.

5.2 Evropska komisija je ponovno predstavila svoj predlog o racionalizaciji in poenostavitvi usklajevanja na področju socialnega vključevanja, pokojnin in zdravstva. EESO je to vprašanje že obravnaval v enem od svojih prejšnjih mnenj⁽¹⁵⁾. Opozarja, da mora uporaba odprte metode koordinacije upoštevati posebnosti posameznih strokovnih področij. Še zlasti na področju socialnega vključevanja, kjer obstajajo nacionalni akcijski načrti in se poroča vsaki dve leti, naj bi odprto metodo koordinacije po njegovem mnenju še naprej uporabljali, saj je splošno razširjena in uporabna. To je s stališča EESO posebej pomembno tudi zato, ker se revščina kljub skupnim prizadevanjem ni zmanjšala. Okoli 15 odstotkov celotnega prebivalstva Evropske unije živi pod pragom revščine, v nekaterih državah ta delež presega 20 odstotkov. Odločilen razlog za to je visoka brezposelnost, prizadete pa so predvsem družine z veliko otroci ter matere in očetje, ki sami vzgajajo otroke⁽¹⁶⁾. Kot kaže vedno večje število zaposlenih, ki so kljub delu brez denarja (working poor), pred revščino ne varuje niti zaposlitev⁽¹⁷⁾. Zato si je treba bolj prizadevati za odpravo revščine in socialne izključenosti.

5.3 Evropska komisija želi nadaljevati razpravo o nacionalnih sistemih določitve najnižjega osebnega dohodka; leta 2005 naj bi se začela posvetovanja. EESO se sprašuje, kje bo ta razprava potekala in kdo bo na njej sodeloval. Po mnenju EESO je naloga držav članic, da socialno podporo v obliki najnižjega dohodka dodelijo vsem državljanom, ki jo potrebujejo, in jim tako omogočijo človeka vredno življenje. Iz navedb Evropske komisije ni razviden cilj razprave o nacionalnem najnižjem dohodku na evropski ravni. EESO se prav tako sprašuje, ali ne bi bilo smiselno, da se evropsko leto za odpravo revščine in socialne izključenosti predvidi še pred letom 2010.

5.4 EESO podpira politike Evropske komisije za enako obravnavo moških in žensk in za nediskriminacijo nasploh. Komisija je za leto 2005 napovedala novo sporočilo, v katerem bo pojasnila svoj politični koncept in preverila pobude za dopolnitev obstoječega pravnega okvirja.

⁽¹⁵⁾ Mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o krepitvi socialne dimenzije lizbonske strategije: racionalizacija odprtega usklajevanja na področju socialne varnosti. (Ul C 32 z dne 5.2.2004 – poročevalec: g. BEIRNAERT).

⁽¹⁶⁾ Skupno poročilo o socialni vključenosti 2004, maj 2004.

⁽¹⁷⁾ Poročilo skupine na visoki ravni o prihodnosti socialne politike v razširjeni Evropski uniji, maj 2004. Skupno poročilo o socialni vključenosti 2004, maj 2004.

EESO opozarja, da so številne države članice direktivo o nediskriminaciji šele nedavno uvedle oz. ji pravkar prilagajajo nacionalno zakonodajo. Zato meni, da bi bilo smiselno predložiti poročilo o stanju uvajanja teh smernic, na tej podlagi pa naj nastanejo tudi predlogi za nadaljnje politične ukrepe.

EESO podpira napovedane ukrepe na področju zagotavljanja enakosti med moškimi in ženskami, predvsem ustanovitve Evropskega inštituta za enakost med spoloma in novo izdajo akcijskega načrta za enake možnosti za invalide.

5.5 Evropska komisija nadalje načrtuje, da bo leta 2005 predložila poročilo o pomenu storitev socialnih služb. EESO pozdravlja ta načrt predvsem zato, ker pričakuje, da bo poročilo vplivalo na kontroverzne razprave o direktivi o storitvah na notranjem trgu in prispevalo k pojasnitvi te teme. Evropska komisija je v Beli knjigi o storitvah splošnega gospodarskega pomena poudarila posebnosti socialnih storitev, ki obstajajo predvsem v obvezah gospodarske javne službe in dejstva, da so te storitve prilagojene potrebam posameznikov. Socialne službe, tako zasebne kot javne, se od drugih storitev na notranjem trgu načeloma razlikujejo po tem, da temeljijo na načelu solidarnosti, da so prilagojene potrebam posameznikov in da z zagotavljanjem temeljne pravice po socialnem varstvu prispevajo k socialni koheziji. EESO zato meni, da je treba socialne storitve, predvsem zdravstvene storitve, obravnavati drugače kot storitve, ki so popolnoma tržno naravnane.

5.6 EESO obžaluje, da Komisija v okviru zaposlovanja in socialne kohezije ne obravnava pomena nepridobitnih socialnih služb splošne koristi. EESO je to temo že obravnaval v mnenju o vmesni oceni socialno politične agende in takrat menil, da je „prispevek nepridobitnih socialnih ustanov na področju zaposlovanja in sociale vse bolj priznan in uporabljan, kar je privedlo do znatnega izboljšanja razmer na področju spodbujanja in varstva pravic prikrajšanih oseb, saj pomaga, da se v večji meri ugodni njihovim potrebam na področju izobraževanja, socialnega in zdravstvenega zdravstva, podpore ukrepom izvajanja in odpravi socialni razlik.“ Tovrstne nepridobitne organizacije prispevajo k priznanju in jasnejšemu izražanju socialnih potreb predvsem najbolj prizadetih slojev prebivalstva; s svojimi pozitivnimi vezmi, ki jih je treba obnoviti, se zavzemajo za ponovno vzpostavitev poškodovane socialne strukture; mobilizirajo solidarnost med državljanji in krepijo udeležbo v družbi kot nujna pogoja za spodbujanje uspešne demokracije tudi na najbolj prikrajšanih področjih⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁸⁾ Mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o vmesni oceni socialnopolitične agende (Ul. C 80 dne 30.3.2004 (točki 3.3.6 in 3.3.7) – poročevalac g. JAHIER).

6. Sklepi

6.1 EESO pozdravlja sporočilo Evropske komisije o socialni politični agendi in meni, da gre za prispevek, ki poudarja pomen socialne politike pri uresničitvi lizbonskih ciljev. Kljub temu je mnenja, da sporočilo kljub strateškemu pristopu na vseh področjih ne ustreza povsem pričakovanjem ob vmesni oceni lizbonske strategije. Vloge produktivnega dejavnika, ki jo je socialna politika imela v predhodni socialno politični agendi, Evropska komisija v svojem novem predlogu ne omenja. EESO nasprotno meni, da socialna politika ne sme biti podrejena gospodarski politiki, temveč mora imeti enakovreden pomen. Spodbujanje socialne kohezije in vzpostavitev aktivne socialne države sta prav tako kot povečanje konkurenčnosti in trajnostne gospodarske rasti cilja lizbonske strategije, sprejete na evropskem vrhu marca 2000. Visoka raven socialnega varstva je ključni dejavnik evropskega socialnega modela in odločilno prispeva k socialni koheziji.

6.2 Kljub pogosto zastopnemu mnenju, da so visoki socialni izdatki v nasprotju z gospodarskopolitičnimi cilji, pričajo empirični podatki iz različnih evropskih držav ravno o nasprotnem. Na to je v svojem poročilu opozorila skupina „Prihodnost socialne politike“. Studija evropskega političnega centra iz leta 2004 je pokazala, da imajo države, kot so Švedska, Danska, Avstrija, Luksemburg in Nizozemska, relativno visoko gospodarsko zmogljivost pa tudi visoko raven socialnega varstva. In države, ki so se v mednarodnem ocenjevanju Svetovnega gospodarskega foruma odrezale najbolje, investirajo veliko v socialno politiko in socialne varnostne sisteme obenem pa imajo tudi visoko stopnjo zaposlenosti ter nizko stopnjo revščine po socialnem transferju⁽¹⁹⁾.

6.3 EESO kritično opaža, da vsebuje nova socialnopolitična agenda manj konkretnih ukrepov kot njene predhodnice. To otežuje ocenjevanje, kajti politična smer predlogov ni vedno prepoznavna. To velja predvsem za socialno zakonodajo, kjer se Evropska komisija omejuje na revizijo veljavnih smernic in navaja le malo novih predlogov. EESO zato pričakuje, da bo strateški okvir izpopolnjen tudi s konkretnimi ukrepi. Meni, da bi morala biti nova socialnopolitična agenda povezana tudi z akcijskim programom za naslednjih pet let. Ko orientacija naj pri tem služijo temeljne socialne pravice, zapisane v prihodnji evropski ustavi. Socialno-politično akcijski program naj bi vseboval tako predloge za preverjanje ostajajočih smernic kot tudi predloge za nove, obenem pa bi prinašal tudi načrtovane razprave in usklajevalne ukrepe za nadaljnji razvoj evropske socialne politike. EESO meni, da je prav v okviru vmesne ocene lizbonske strategije odvisno, ali bosta evropska socialna politika in njena produktivna vloga za spodbujanje rasti in zaposlovanja osvetljeni v novi luči.

⁽¹⁹⁾ Poročilo skupine na visoki ravni o prihodnosti socialne politike v razširjeni Evropski uniji, maj 2004, stran 61.

6.4 V zvezi s tem želi EESO načeti vprašanje financiranja socialne politike: Čeprav je Komisija že pri predložitvi finančne perspektive opozorila na to, da morajo struktura in viri v prihodnjem proračunu EU odražati in podpirati lizbonsko strategijo, grozi nevarnost, da bo predlog zaostal za to zahtevo.

6.5 Ustrezni del poglavja finančne perspektive: Konkurenčnost za rast in zaposlovanje⁽²⁰⁾ opozarja na povečanje. To povečanje zadeva predvsem ukrepe za spodbujanje konkurenčnosti in podjetniških pobud. Primerjava z obstoječimi izdatki na področju socialne politike in zaposlovanja kaže, da v nasprotju s tem ni predvidenega resničnega povečanja v

prihodnji socialni politiki. Pri tem pa Komisija v bistvu predlaga nespremenjen proračun.

6.6 EESO je med drugim v okviru svojega mnenja o okvirnem programu PROGRESS⁽²¹⁾ glede tega že jasno izrazil, da ravno zaradi preudarne vmesne ocene lizbonske strategije ne more doumeti cilja iskanja „proračunske nevtralnosti“ na področju zaposlovanja in socialne politike. Zato EESO zahteva ustrezno povečanje sredstev, ocenjenih tudi za socialno politiko, podobno kot tudi za ostale ukrepe v okviru poglavja rast in zaposlovanje.

V Bruslju, 13. julija 2005

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁰⁾ KOM(2004) 101 končno/2; dne 26.2.2004.

⁽²¹⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „predlogu za sklep Evropskega parlamenta in Sveta o programu Skupnosti za zaposlovanje in socialno solidarnost – PROGRESS“, KOM (2004) 488 končno, dne 6. april 2005, EESO 386/2005.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „sporočilu Komisije Močnejše partnerstvo za najbolj oddaljene regije“

KOM(2004) 343 končno

(2005/C 294/05)

Evropska komisija je 27. maja 2004 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu: sporočilo Komisije Močnejše partnerstvo za najbolj oddaljene regije.

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 22. junija 2005. Poročevalka je bila ga. LÓPEZ ALMENDÁRIZ.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 419. plenarnem zasedanju 13. in 14. julija 2005 (seji z dne 13. julija 2005) z 62 glasovi za, 1 glasom proti in 8 vzdržanimi.

1. Uvod

1.1 Evropska komisija se je s sporočilom *Močnejše partnerstvo za najbolj oddaljene regije*, sprejetim 26. maja 2004, odzvala na poziv Evropskega sveta iz Seville junija 2002, naj predstavi celovit in koherenten pristop do posebnosti najbolj oddaljenih regij in sredstva za njegovo izvajanje. ⁽¹⁾

1.2 Poziv Evropskega sveta v času malo pred širitvijo EU in v kontekstu globalizacije je bil odločilna pobuda za opredelitev globalne strategije razvoja najbolj oddaljenih regij (NOR), ki bi temeljila na poglobitvi izvajanja člena 299(2) PES.

1.3 Evropski ekonomsko-socialni odbor je 29. maja 2002, malo pred Evropskim svetom v Sevilli, sprejel mnenje na lastno pobudo z naslovom *Strategija za prihodnost najbolj oddaljenih regij Evropske unije* ⁽²⁾, v katerem je predlagal izvajanje celovite strategije za najbolj oddaljene regije, opredelil načela in cilje, podal pregled razpoložljivih sredstev in časovni razpored ukrepov, ki jih bi bilo treba sprejeti.

1.4 Da bi dale ponoven zagon celoviti in koherentni politiki v prid najbolj oddaljenih regij, so zainteresirane regionalne vlade in države članice junija 2003 predstavile memorandum, v katerih so poudarile pomen posebnosti najbolj oddaljenih regij v primerjavi z ostalimi evropskimi regijami.

1.5 Pogodba o Ustavi za Evropo v III-424. in IV-440.2 členu najbolj oddaljenim regijam ponovno daje posebno pravno priznanje ter ciljeva ekonomske in socialne kohezije dodaja cilj teritorialne kohezije.

⁽¹⁾ KOM(2004) 343 končno.

⁽²⁾ UL C 221 z dne 17. septembra 2002, str. 10, poročevalka: ga. LÓPEZ ALMENDÁRIZ.

2. Povzetek dokumenta Komisije

2.1 Evropska komisija predlaga močnejše partnerstvo z najbolj oddaljenimi regijami EU. Nova strategija sodi v okvir reforme evropske kohezijske politike za obdobje 2007-2013. Sporočilo vsebuje tri prednostne naloge:

— **Konkurenčnost:** izboljšati konkurenčnost najbolj oddaljenih regij z ustvarjanjem in razvijanjem ugodnega ekonomskega okolja za podjetja.

— **Dostopnost:** okrepiti prizadevanja za kohezijo najbolj oddaljenih regij, da bi zmanjšali težave zaradi oddaljenosti, kot sta razdrobljenost v arhipelagih in izoliranost v težko dostopnih regijah. Odpravljanje tovrstnih ovir in dodatnih stroškov proizvodnje v najbolj oddaljenih regijah je ena izmed glavnih prednostnih nalog ukrepov EU v prid teh regij.

— **Regionalno vključevanje:** najbolj oddaljene regije in sosednje tretje države se razvijajo v skupnem regionalnem okolju, ki je ugodno za razvoj prometa blaga in storitev med njimi. Zato je treba spodbujati vključevanje najbolj oddaljenih regij v njihovo bližnje geografsko okolje.

2.2 Komisija daje dve posebni pobudi, katerih cilj je omogočiti razcvet najbolj oddaljenih regij:

— **Poseben program nadomestil za ovire:** ta se bo financiral iz ESRR za obdobje 2007-2013. Namenjen bo zmanjšanju posebnih ovir, ki bremenijo gospodarstvo najbolj oddaljenih regij in so našete v členu 299(2) PES: oddaljenost, otoška lega, majhnost, težavna topografija in podnebje ter ekonomska odvisnost od maloštevilnih proizvodov.

— **Akcijski načrt za širše sosedstvo** s ciljem povečati naravni prostor družbeno-ekonomskega vpliva (vključeval bo tudi obravnavo selitev prebivalstva) ter kulturnega vpliva najbolj oddaljenih regij. Gre za odstranjevanje ovir, ki omejujejo možnosti izmenjav z geografskim okoljem ter regij, ki so zelo oddaljene od evropske celine, vendar geografsko zelo blizu trgov Karibov, Amerike in Afrike. Akcijski načrt za širše sosedstvo vključuje ne le ukrepe na področju trgovine in carine, ampak tudi ukrepe na področju čeznacionalnega in čezmejnega sodelovanja.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor pozdravlja dejstvo, da člena III-424 in IV-440.2 Pogodbe o Ustavi za Evropo ponovno dajeta posebno pravno priznanje NOR na najvišji zakonodajni ravni, poudarjata njihov poseben značaj in predvidevata potrebna zakonska in podzakonska sredstva, da se lahko te določbe uporabijo kot horizontalni instrumenti oblikovanja skupnih politik v teh regijah.

3.2 Odbor je zadovoljen, da se je Unija sposobna odzvati na posebne regionalne potrebe, zlasti da priznava posebnost NOR tako znotraj Unije kot tudi v primerjavi z drugimi področji z geografskimi ali demografskimi ovirami.

3.3 Odbor je zadovoljen, da je Evropska komisija z odobravanjem sprejela njegovo priporočilo, ki ga je podal v mnenju z naslovom *Strategija za prihodnost najbolj oddaljenih regij Evropske unije*, da okrepi medresorsko skupino z dodatnimi človeškimi viri, tako da v okviru GD Regio ustanovi posebno enoto, in upa, da to ne bo otežilo koordinacije med posameznimi službami.

3.4 Odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da Komisija v svojem sporočilu priznava, da poseben status najbolj oddaljenih regij temelji na načelih enakosti in sorazmernosti. To omogoča njihov poseben položaj obravnavati na drugačen način in evropskim državljanom, ki živijo v teh območjih, nuditi enake možnosti, kot jih imajo državljanji, ki živijo v ostalih regijah.

3.5 Odbor je zadovoljen, da Komisija priznava dejstvo, da nenehne in kombinirane ovire najbolj oddaljenih regij zanje pomenijo večje stroške pri dobavi energije na splošno in posebej pri dobavi kmetijskih proizvodov, namenjenih lokalni potrošnji, zaradi težav kot so:

- majhnost trgov,
- izoliranost od glavnih trgov,

— odsotnost ekonomije obsega v proizvodnji in potreba, da imajo podjetja na voljo velike zaloge,

— kratko obdobje amortizacije blaga, iz česar izhaja, da mora oprema izpolnjevati strožje standarde na področju varnosti ali da jo je treba pogosteje menjavati (težave zaradi težavnega podnebja ali reliefa),

— težave zaradi prevelikih razsežnosti proizvodnih instrumentov, ki izhajajo iz tehnične organiziranosti proizvodnje in distribucije,

— pomanjkanje kvalificirane delovne sile, povezano z majhnostjo trga delovne sile in težavami pri dostopu na trg delovne sile evropske celine,

— visoki stroški dobave energije in kmetijskih proizvodov za lokalno potrošnjo,

— pomanjkanje dostopa do širokopasovnih povezav in telekomunikacijskih omrežij ter visoki stroški storitev elektronske komunikacije,

— težave pri organizaciji promocije lokalne proizvodnje izven regije,

— ovire pri izpolnjevanju okoljskih standardov,

— dvakratna otoška lega, zaradi razdrobljenosti ozemlja določenih NOR, ki so sestavljene iz več otokov.

3.6 Odbor se strinja s Komisijo, da bi bilo treba najbolj oddaljene regije vključiti v lizbonsko strategijo in strategijo iz Göteborga, da bi spodbudili zaposlovanje, gospodarske reforme in socialno kohezijo, ter predlaga, da se izkoristi njihov potencial na področju družbe znanja.

3.7 Odbor ocenjuje, da dinamičnost turističnega sektorja prinaša veliko dodano vrednost, ki lahko prispeva h krepitvi konkurenčnosti gospodarstva v najbolj oddaljenih regijah. Vendar pa ni treba spodbujati pretirane rasti v tem sektorju, saj bi to pripeljalo do neravnovesja in imelo negativne posledice za okoljsko trajnost teh regij.

4. Posebne ugotovitve glede sporočila Komisije

4.1 Odbor pozdravlja dejstvo, da sporočilo Komisije povzema vrsto priporočil, ki jih je podal v mnenju na lastno pobudo (³), vendar obžaluje, da Komisija ni upoštevala vseh.

(³) UL C 221, z dne 17.9.2002.

4.2 Odbor poudarja, da NOR in zainteresirane države članice v skupnem stališču glede vključitve teh regij v prihodnjo kohezijsko politiko predlagajo avtomatično upravičenost do nekdanjega cilja 1 — sedanjega cilja konvergence — ki bi bila najboljši način za reševanje posebnega položaja NOR, s čimer bi jim zagotovili enotno obravnavo in potrebna finančna sredstva za soočanje s stalnimi ovirami.

4.3 Odbor se seznanja z dejstvom, da je Komisija izbrala alternativni predlog, ki kombinira uporabo splošnega okvirja kohezijske politike v primeru NOR z ustanovitvijo dveh posebnih instrumentov: programa nadomestil za posebne ovire NOR ter akcijskega načrta za širše sosedstvo.

4.4 Odbor ugotavlja odsotnost izrecne navedbe pravnega dometa novega člena III-424 (*) Pogodbe o Ustavi za Evropo.

4.5 Odbor obžaluje, da strategija Komisije za najbolj oddaljene regije namenja kohezijski politiki osrednjo in skoraj ekskluzivno vlogo in da skorajda ne vsebuje določb za ostala področja.

4.6 Odbor upa, da bosta napredek pri opredelitvi lastnosti teh regij ter ugotovitev, da so določene sektorske politike neprimerne, privedla do horizontalne strategije za najbolj oddaljene regije, ki bo upoštevala njihovo posebno in drugačno stvarnost znotraj Unije.

4.7 Odbor zato ocenjuje, da zaradi dejstva, da je vlogi ostalih politik EU namenjeno tako malo pozornosti, ne moremo govoriti o dejanski celoviti in koherentni strategiji za najbolj oddaljene regije v pravem pomenu, kakršno je zahteval Evropski svet v Sevilli.

(*) III-424. člen: „Ob upoštevanju strukturno pogojenih socialnih in gospodarskih razmer Gvadelupov, Francoske Gvajane, Martinique, Réuniona, Azorov, Madeire in Kanarskih otokov, katerih razvoj zaradi svoje stalnosti in součinkovanja močno otežujejo dejavniki, kot so oddaljenost, otoška lega, majhnost, težavna topografija in podnebje ter ekonomska odvisnost od maloštevilnih proizvodov, sprejme Svet na predlog Komisije evropske zakone, okvirne zakone, uredbe in sklepe, ki so zlasti namenjeni opredelitvi pogojev uporabe Ustave za te regije, vključno s skupnimi politikami. Odloča po posvetovanju z Evropskim parlamentom.

Akti iz prejšnjega odstavka se nanašajo zlasti na področja, kot so carinska in trgovinska politika, davčna politika, prostotrgovinske cone, kmetijska in ribiška politika, pogoji za preskrbo s surovinami in bistvenimi izdelki za široko porabo, državne pomoči ter pogoji dostopa do strukturnih skladov in horizontalnih programov Unije.

Svet sprejme akte iz prvega odstavka tega člena ob upoštevanju posebnih značilnosti in omejitev najbolj oddaljenih regij, ne da bi s tem ogrozil celovitost in povezanost pravnega reda Unije, vključno z notranjim trgov in skupnimi politikami.“

4.8 Odbor obžaluje vsebinske pomanjkljivosti, zlasti v poglavju o kmetijstvu: številna vprašanja, ki jih zastavljajo NOR, ostajajo brez odgovora in zahtevajo čimprejšnje rešitve.

4.9 Odbor obžaluje tudi odsotnost določb s področja politike priseljevanja, katerih cilj bi bil reševati hude težave, s katerimi se nenehno soočajo določene NOR, in zahteva, da se v prihodnji politiki priseljevanja upošteva posebnost NOR.

4.10 Odbor izraža zadržke glede primernosti in ustreznosti uporabe splošnih kriterijev upravičenosti kohezijske politike v primeru NOR in meni, da NOR trpijo pomanjkanje osnovne infrastrukture in nimajo potrebnih pogojev za konkurenčnost, da bi lahko uresničile cilje strategij iz Lizbone in Göteborga.

4.11 Odbor opaza, da strategija, ki jo Komisija predlaga za najbolj oddaljene regije, temelji skoraj izključno na dveh specifičnih instrumentih: programu nadomestil za stalne ovire in akcijskem načrtu za širše sosedstvo. (‡)

4.12 Odbor je zadovoljen, da so v okviru novega cilja 3 ESRR (evropsko teritorialno sodelovanje) NOR upravičene tako do čeznacionalnega kot do čezmejnega sodelovanja, saj meni, da je to osnova za vključitev teh regij v njihove geografske okvirje.

5. Priporočila

5.1 Odbor ocenjuje, da mora Evropska komisija razviti globalno strategijo za najbolj oddaljene regije in ji nameniti sredstva, potrebna za njeno izvajanje, ter se spoprijeti z zavezami, ki jih je podala v svojem poročilu marca 2000 in ki so opredeljene v sklepih Evropskega sveta iz Seville iz junija 2002; glede tega je treba povedati, da je sedanji člen 299(2) Pogodbe, (bodoči III-424. člen Ustave), enotna in skupna pravna osnova za vse ukrepe, ki se nanašajo na najbolj oddaljene regije, in da zanje lahko veljajo bodisi odstopanja od Pogodbe, bodisi spremembe ali prilagoditve sekundarne zakonodaje.

5.2 Odbor meni, da je koristno in primerno oblikovati vrsto priporočil Komisiji, zato da:

(‡) Glej opombo št. 1.

5.2.1 predvidi, da se splošna merila upravičenosti kohezijske politike ne uporabijo za vse najbolj oddaljene regije, kot najustreznejša rešitev za soočanje s stalnimi ovirami, in da se ob enem ohranja enotna obravnava;

5.2.2 nameni dvema posebnima instrumentoma, ki ju predlaga, dovolj finančnih sredstev za zadovoljitev potreb in reševanje težav vseh NOR;

5.2.3 ne varčuje ne s trudom ne s sredstvi, ko gre za pripravo vsebine akcijskega načrta za širše sosedstvo, učinkovito in koherentno koordinacijo z razvojno politiko EU, zlasti z določbami Sporazuma iz Cotonouja, programi MEDA (jug Sredozemlja in Bližnji vzhod) ter ALA (Latinska Amerika in Azija) ter drugimi programi in ukrepi EU, ki naj bi se v prihodnje izvajali v različnih regijah sveta;

5.2.4 ohranja interese celotnega sektorja banan v Skupnosti pred bližajočo se spremembo režima skupne tržne ureditve za banane, tako da izboljšuje sedanje ravnovesje na trgu, da bi uskladila dostop proizvajalcev manj naprednih držav na trge Skupnosti in na svetovne trge z ohranjanjem prihodkov pridelovalcev EU ter zaposlitev, z določitvijo primerne, dovolj visoke carinske tarife, ki bi jamčila prihodnost sektorja banan Skupnosti;

5.2.5 upošteva končni rezultat pogajanj STO v zvezi z uvedbo enotne carinske tarife, da bi, po potrebi, predlagala ustrezne ukrepe za zagotavljanje zaposlitev in prihodkov proizvajalcev Skupnosti v sektorju banan; ti ukrepi bi pomenili izboljšavo mehanizmov sistema notranje pomoči;

5.2.6 naj v okviru sprememb kmetijskih programov POSEI upošteva potencial teh instrumentov, ki doslej ni bil v celoti izkoriščen, v glavnem zaradi tega, ker so bili določeni ukrepi uvedeni šele pred kratkim; upoštevati je treba zgornje meje, določene za te programe, in programom nameniti dovolj sredstev za doseg zastavljenih ciljev;

5.2.7 upošteva posebne potrebe NOR v kontekstu politike regionalnega razvoja, kot so: odprava določb, ki omejujejo ali ovirajo dostop do strukturnih pomoči, nadomestila za kmete in rejce zaradi višjih stroškov, določitev ravnih intenzivnosti pomoči, usklajene s potrebami teh regij in širitev pokrivanja Skupnosti pri spremljevalnih ukrepih, zlasti na področjih posebnih proizvodnih sistemov — spodbujanja prilagojene mehanizacije, sistemov kmečkih zavarovalnic, spodbujanja ustanavljanja društev in programov boja proti škodljivim organizmom;

5.2.8 sprejme nove ukrepe v prid konkurenčnosti kmetijskih proizvodov, kot je proizvodnja paradižnikov ter ostalega sadja,

rastlin in cvetja, ki morajo biti na istih tržiščih konkurenčni podobnim proizvodom iz ostalih držav, ki so podpisale pridružitvene sporazume z EU, kot je Maroko, ali tistih, ki so upravičene do samostojnih prednostnih režimov, kot na primer države AKP;

5.2.9 uvede potrebne ukrepe, da bi lahko tako v okviru bodočega Evropskega sklada za regionalni razvoj kot v okviru bodočega Evropskega sklada za ribištvo ohranili sedanje dotacije sredstev in intenzivnost sedanjih pomoči v vseh NOR;

5.2.10 krepi vlogo Evropskega socialnega sklada v NOR, predvsem z namenom zmanjševanja stopnje brezposelnosti, ki je v večini teh regij še posebej visoka, ter omogočanja enakih možnosti tam živečih državljanov in državljanov v ostalih delih EU;

5.2.11 podpira ustanavljanje ekonomsko-socialnih svetov ali, po potrebi, krepitev obstoječih, da bi bolje poznala mnenje ekonomskih in socialnih partnerjev in, na splošno, organizacij civilne družbe;

5.2.12 ponovno preuči predloge glede državnih pomoči, upoštevajoč določbe osnutka ustavne pogodbe, ter nadaljuje in pospeši posebno obravnavo NOR v okviru državnih pomoči v sektorjih kmetijstva in ribištva ter v sektorju prevoza blaga;

5.2.13 uvede ustrezne ukrepe za dejansko integracijo NOR v vse instrumente skupne transportne politike, ki vplivajo na razvoj teh regij, in njihovo posebnost upošteva v sekundarni zakonodaji Skupnosti o javnih storitvah, da bi zagotovila takšno raven kakovosti in cen, ki bi ustrezala potrebam prebivalstva;

5.2.14 dopolni in izboljša režim konkurence na področju pomorskega in zračnega prometa v NOR in zlasti v regijah, katerih položaj otežuje dvakratna otoška lega;

5.2.15 da dejansko vsebino posebnim navedbam o NOR v predlogu Komisije o VII. okvirnem programu raziskav in tehnološkega razvoja, da bi olajšala udeležbo NOR pri ukrepih Skupnosti na področju R&R, predvsem na področjih raziskav podnebja, vulkanologije, oceanografije, biotske raznovrstnosti in naravnih tveganj;

5.2.16 prizna poseben položaj NOR v procesu liberalizacije notranjega trga plina in elektrike, da bi potrošniki teh regij ne bili oškodovani pri rednosti dobave, kakovosti storitev in cen, kar pomeni, da je treba v njihovem primeru pokazati prožnost pri določanju obveznosti javnih storitev ter pri državnih pomočeh;

5.2.17 čimprej sprejme ukrepe za zagotovitev trajnostnega razvoja NOR, zlasti na področju zaščite biotske raznovrstnosti, mreže Natura 2000 in ravnanja z odpadki;

5.2.18 pokaže domiselnost, kadar je treba uvesti posebne mehanizme in postopke za NOR, da bi te ne bile prikrajšane za ugodnosti velikega notranjega trga, na primer s spodbujanjem obnovljivih virov energije ter omogočanjem širokopasovnega dostopa;

5.2.19 zagotavlja kontinuiteto posebnih davčnih režimov za NOR, ki so temeljni instrumenti za razvoj gospodarstva teh regij;

5.2.20 predvidi aktivno udeležbo najbolj oddaljenih regij pri pogajanjih o sporazumih o gospodarskem partnerstvu z državami AKP ter spodbuja uvedbo mehanizma tekočega in stalnega dialoga med regionalnimi in/ali nacionalnimi oblastmi ter regionalnimi organi, s katerimi se EU pogaja o sporazumih o gospodarskem partnerstvu, da bi zagotovila večjo učinkovitost, dopolnjevanje in koherentnost teh sporazumov.

V Bruslju, 13. julija 2005

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND

Zlasti Konvencija št. 137, ki jo je ratificiralo veliko držav članic EU in določa enotni register za vpis pristaniških delavcev v enem pristanišču ter jim daje prednost pri dostopu do dela v pristanišču

KOM(2004) 654 končno — 2004/0240 (COD)

(2005/C 294/06)

Svet Evropske unije je 2. decembra 2004 sklenil, da v skladu z drugim odstavkom člena 80 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu: predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o dostopu do trga pristaniških storitev.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju je mnenje sprejela 19. maja 2005. Poročevalec je bil g. Retureau.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 419. plenarnem zasedanju 13. in 14. julija 2005 (seja z dne 13. in 14. julija) z 91 glasovi za, 49 glasovi proti in 17 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod

1.1 Po zeleni knjigi o morskih pristaniščih in pomorski infrastrukturi iz leta 1997 in medtem, ko je bila bela knjiga o skupni prometni politiki še v pripravi, je Komisija v prvem predlogu direktive o dostopu do trga pristaniških storitev leta 2001 opozorila, da so glavne teme iz „pristaniškega sklopa“ naslednje:

— vključitev pomorskega prometa v kategorijo čezevropskih omrežij TEN-T;

— ureditev dostopa do pristaniških storitev;

— državno financiranje morskih pristanišč in pristaniške infrastrukture.

1.2 Teme iz „pristaniškega sklopa“ so bile temeljito obravnavane v prvem predlogu direktive o drugi glavni temi glede dostopa do trga ⁽¹⁾, ki ga je Parlament v tretjem branju zavrnil.

1.3 Komisija, ki ima edina pravico do pobude, se je vrnila k isti temi z novim predlogom direktive o dostopu do pristaniških storitev ⁽²⁾, saj meni, da ima po Pogodbi pravico in dolžnost, da na tem področju izdaja predpise.

1.4 Na samem začetku poudarja, da ostajajo filozofija, osnovna načela in cilji iz njenega sporočila iz leta 2001 nespremenjeni. Upoštevala pa je nekatere predlagane spremembe, ki so izboljšale začetni predlog.

⁽¹⁾ COM(2001) 35 final.

⁽²⁾ COM(2004) 654 final z dne 13. oktobra 2004.

1.5 Poudariti je treba nekaj glavnih vzrokov za težave prvega predloga, preden se lotimo sprememb, ki jih prinaša novi predlog direktive:

- izražen je bil v dvom o nujnosti takšne direktive;
- Odbor ⁽³⁾ je že leta 1997 kritiziral zeleno knjigo, saj predlog dejansko ni upošteval socialnega vidika pristaniškega sektorja. Iz enakih razlogov je kritiziral tudi predlog direktive iz leta 2001;
- zahteve po varnosti in varovanju okolja ter zamisel o javni službi (člen 86 Pogodbe ES) ravno tako niso bile upoštevane v zadostni meri;
- pilotaža bi morala biti izvzeta iz področja uporabe direktive (poročevalec Parlamenta je predlagal, da se izvzame tudi manipulacija, vendar parlamentarna komisija tega ni podprla);
- veliko kritik sta bila deležna samoizvajanje zaradi svojega načela in obsega ter manipulacija, ki iz tehničnih razlogov zahteva najmanj dva ponudnika na pristanišče, povzročila pa sta tudi stavko evropskih pristaniških delavcev;
- veliko se je razpravljalo o trajanju dovoljenja in o tem, da bi novi ponudniki izplačali prejšnje. S tem naj bi se preprečilo zmanjšanje investicij tudi ob izteku dovoljenja in zaščitili ekonomski interesi ponudnikov storitev;
- odprtje sektorja največjemu možnemu številu ponudnikov je bilo kritizirano zaradi finančne neučinkovitosti in povračila investiranja glede na dejansko velikost trga in druge pomisleke, vključno s spoštovanjem razvojnih strategij in specializacijo pristanišč.

2. Novi predlog direktive Komisije

2.1 Sedanji predlog vključuje podrobno obrazložitev in veliko uvodnih izjav. Komisija poudarja, da je ohranila prvotni predlog iz leta 2001, obenem pa upoštevala svoj spremenjeni predlog iz leta 2002, skupno stališče Sveta in besedila, ki so nastala v spravnem postopku po drugem branju v Parlamentu.

⁽³⁾ Mnenje EESO o zeleni knjigi Komisije o morskih pristaniščih in pomorski infrastrukturi, UL C 407 z dne 28.12.1998. str. 92.

2.2 Glavni razlogi za evropsko pobudo so:

- štiri temeljne svobode po Pogodbi;
- zahteve Sveta;
- vse večje potrebe na področju prometa (bela knjiga iz leta 2001) in potreba po prenosu precejšnjega dela te rasti na pomorski promet;
- potreba po dokončnem oblikovanju notranjega trga in pregledni konkurenčnosti znotraj pristanišč in med njimi na podlagi usklajenih pravil;
- ustvarjanje delovnih mest in spoštovanje socialnih pravic delavcev.

2.3 Vendar ostajajo filozofija, začetna načela in velik del točk nespremenjeni glede na prvotni predlog iz leta 2001.

2.4 Nespremenjeno ostaja:

- področje uporabe;
- merila za podeljevanje dovoljenj;
- pilotaža kot komercialna storitev;
- pregledno vodenje pristanišč (to vprašanje za razliko od prejšnjih ni bilo sporno in je že zajeto v direktivi o finančni preglednosti in smernicah o državni pomoči).

2.5 Glavne novosti v predlogu Komisije so:

- samoizvajanje v primeru manipuliranja s tovorom in potniškimi storitvami lahko opravlja tudi osebje samoizvajalca in pod nekaterimi pogoji posadka;
- dovoljenje za ponudnike storitev in za samoizvajanje je postalo obvezno. Sedanji ponudniki morajo dobiti novo dovoljenje v „razumnem roku“, da se bodo uskladili z določbami direktive, ob upoštevanju zakonitih pričakovanih sedanjih ponudnikov storitev, in sicer najkasneje eno leto po zadnjem datumu za prenos direktive;
- splošno načelo je ustanoviti dostop do široko zastavljenih pristaniških storitev največjemu možnemu številu ponudnikov storitev in izjemoma bi se omejilo njihovo število (člen 9);
- trajanje veljavnosti dovoljenja je končno spremenjeno glede na stopnjo investicije ponudnika storitev in pravila glede zmanjšanja vrednosti premičnin in nepremičnin;
- vprašanje konkurence med pristanišči je zajeto v direktivi Komisije o finančni preglednosti (člen 16) in direktivi o smernicah o državni pomoči (člen 17).

3. Predhodne ugotovitve

3.1 Veliko morskih pristanišč je v lasti in/ali pod upravo organov oblasti (občin in drugih lokalnih skupnosti, javnih organizacij itd.). Njihovo vodstvo je torej delno ali v celoti v skladu s pravili javnega računovodstva in izvaja stroškovno računovodstvo. Delovanje in račune morskih pristanišč bi bilo treba poslati državnim organom za konkurenco in po potrebi še regionalnim ali nacionalnim računskim sodiščem, poročila nadzornih organov pa predložiti Generalnemu direktoratu Komisije za konkurenco.

3.2 V zadnjih letih je v večini novih članic, pa tudi v starih državah članicah prišlo do privatizacije morskih pristanišč. Veliko pristanišč se je preoblikovalo v delniške družbe.

3.3 Najbolj pomembna evropska pristanišča so ob Severnem morju in Rokavskem prelivu. Tonaža in število kontejnerjev se glede na geografski položaj pristanišč v različnih evropskih morjih zelo razlikujeta. Predlog direktive se nanaša na tonažo, ki znaša med 1,5 milijona do nekaj deset oziroma nekaj sto milijonov ton, število kontejnerjev na leto pa znaša v nekaterih pristaniščih več milijonov (na primer v Rotterdamu in Antwerpnu). Odbor meni, da bodo lahko enotna pravila za morská pristanišča, ki se med seboj zelo razlikujejo po velikosti, dejavnosti ter vrsti lastništva in vodenja, v nasprotju z dejanskim stanjem in potrebami teh pristanišč. Konkurenca med pristanišči obstaja že dolgo in upoštevati bi bilo treba načelo subsidiarnosti in sorazmernosti.

3.4 Veliko je takšnih pristanišč, ki sama skrbijo za infrastrukturo in osnovne storitve pomorskega prometa ter se ne strinjajo s tem, da bi se njihova odgovornost omejila na vodenje in vzdrževanje morskega in kopenskega dela pristanišč in pristanov. Ponudba določenih storitev lahko odraža splošne potrebe ali pa prizadevanje pristaniškega vodstva za večjo finančno ravnotežje in celo dobiček za delničarje zasebnih pristanišč. Prepoved „navzkrižnih subvencij“ bi ohromila finančno sposobnost pristanišč.

3.5 Odbor obžaluje, da niso upoštevane pomembne spremembe, ki so nastale po zeleni knjigi in prvem pristaniškem sklopu, in Komisiji predlaga, naj ponovno preuči svoj predlog s pomočjo objektivne študije o vplivih, ki bi upoštevala trenutno stanje evropskih pristanišč in njihovo nesporno mednarodno konkurenčnost. Odbor opáza, da je Komisija na srečanju, ki ga je Odbor organiziral 31. januarja 2005, naznanila objavo takšne študije za konec junija 2005. Glede na to, da ni primerne odbora za socialni dialog, bi se bilo po mnenju Odbora treba posvetovati tudi s socialnimi partnerji. Predlog bi bilo

treba zelo spremeniti, da bi zagotovili skladnost s standardnimi postopki za najboljšo zakonodajno prakso (sodelovanje, posvetovanja, ocene vplivov). Drugi predlog je namreč preveč podoben prvemu in priprava nanj ni bila dovolj temeljita.

3.6 Pristanišče je zapletena logistična platforma, povezana z zaledjem, ki se lahko v geografskem in gospodarskem smislu precej razlikuje na regionalni, nacionalni ali mednarodni ravni, in med omrežji celinskih plovni poti, železnic, cest, cevovodov in obalne plovbe. Zato mora izdelati strategije, ki bodo v skladu z razvojem geografskega območja, na katerega gospodarstvo vpliva, njegovo delovno silo in gospodarskimi potrebami, ki na novo nastajajo oziroma se razvijajo. Po mnenju Odbora bi bilo treba spodbujati intermodalnost, ki podpira pomorski promet, zlasti kabotažo, toda sedanje določbe predloga direktive tega izrecno ne obravnavajo.

3.7 Vloga trgovskih pristanišč — specializiranih ali splošnih, v javni ali zasebni lasti — ni omejena na zagotavljanje osnovne infrastrukture (dostop, doki, pristani in kopenske površine) multimodalne platforme. Njihovo vlogo pri prostorskem planiranju in razporeditvi ter zagotavljanju razvoja infrastrukture je treba nagraditi tudi v ekonomskem smislu. Poleg tega morajo nadomestiti morebitne pomanjkljivosti zasebnih operaterjev na določenih področjih, da bi zagotovili funkcionalnost platforme.

3.8 Njihove razvojne projekte in specializacijo je treba spoštovati. Ne glede na omejen prostor in materialne ovire pri dostopu bi bilo treba omejiti števili ponudnikov storitev, da bi zagotovili finančno zmožnost in rentabilnost ponudnikov storitev, varnost operacij, vodenje pristanišča, okoljske in socialne garancije ter ohranjanje delovnih mest. To je odvisno predvsem od subsidiarnosti. Poleg tega lahko ostrejša konkurenca privede do razpršitve sredstev in sposobnosti, kar bi lahko škodilo interesom uporabnikov pristanišč.

3.9 Odbor priznava, da novi predlog Komisije pristaniškimi oblastem zagotavlja večjo fleksibilnost, saj določa največje število operaterjev za določeno kategorijo storitev, odvisno od značaja pristanišča in lokalnih pogojev.

3.10 Koncesije in dovoljenja, ki jih pristojni organ izda ponudnikom storitev, ali trgovinski sporazumi med pristojnimi organi in ponudniki storitev morajo biti sklenjeni za časovno obdobje, ki bo v povezavi z naložbami ponudnikov storitev in ki bo zagotovilo potreben čas za odplačila in donos investiranega kapitala (npr. 10 let za manjše naložbe, 15 let za večje naložbe v premičninsko premoženje in usposabljanje ter 45 let v primerih velikih naložb v nepremičninsko in premičninsko premoženje).

3.11 Vstop direktive v veljavo ne bi smel spremeniti pravic in pogojev dejavnosti pristaniških operaterjev, ki so zaključili pogodbe o najemu pristaniških območij in pridobili dovoljenja za zagotavljanje pristaniških storitev, ker bi to povzročilo razveljavitev pogodbenih obveznosti pristaniških oblasti in prenos odgovornosti na državo.

3.12 Vendar pa opaža, da spremembe glede manipulacije in pilotaže ne izpolnjujejo pričakovanj, ki so jih Odbor, nekatere države in Parlament že izrazili ⁽⁴⁾.

3.13 Kot poudarja Komisija, število delovnih mest ni povezano s številom ponudnikov storitev, temveč z dejanskim prometom pristanišča in/ali raznolikostjo storitev. Več ponudnikov ne pomeni več delovnih mest. Samo večji promet in uvedba netradicionalnih storitev lahko ustvarita nova delovna mesta.

3.14 Določbe v zvezi manipulacijo in samoizvajanjem, ki so predvidene za morske avtoceste in kabotažo na notranjem trgu, bi lahko bistveno ogrozile kolektivne sporazume v večini držav, saj bi jih lahko včasih obravnavali, kot da so v nasprotju s zakonodajo Skupnosti o konkurenci v okviru tega predloga direktive, čeprav so v skladu z nacionalno in mednarodno socialno in delovno zakonodajo. Sodišče se strinja, da bi spoštovanje kolektivnih sporazumov lahko omejilo uporabo zakonodaje o konkurenci. Na mednarodni ravni je veliko držav ratificiralo pomorske konvencije Mednarodne organizacije dela o pristaniški manipulaciji ⁽⁵⁾ ter delovnih pogojih in varnosti posadke. Odbor meni, da predlogi Komisije ne upoštevajo teh določb, ki so bile sprejete v okviru tristranskega sporazuma.

3.15 Odbor skrbi povečana konkurenca na trgu storitev, kakovost, varnost in kontinuiteta pristaniških storitev manipulacije. Kljub vsemu meni, da bi odobritev samoizvajanja pristaniških storitev manipulacije povzročilo neenake konkurenčne razmere med obstoječimi podjetji za pristaniško manipulacijo in podjetji, ki se ukvarjajo s samoizvajanjem. Podjetja za pristaniško manipulacijo so svoj položaj v pristaniških okrepila zaradi privatizacije ali javnega razpisa in investirala v superstrukturo in infrastrukturo. Podjetja za samoizvajanje pa bi lahko nasprotno imela dostop do trga pristaniških storitev in brezplačne uporabe opreme v lasti drugih brez javnega razpisa ali obveznosti investiranja, ter svojo dejavnost bi v nasprotju s podjetji za pristaniško manipulacijo izvajala brez časovne omejitve. V pristaniških je povečana nevarnost nesreč, zato je treba spoštovati in strogo nadzorovati varnostne zahteve na

delovnem mestu. Z dovoljenji za samoizvajanje bi se število nesreč lahko zvišalo. Čeprav Komisija trdi, da ima predlog direktive socialno dimenzijo, njene določbe dejansko kršijo pričakovanja delavcev v pristanišču, ki se bojijo, da bo namesto prizanih in kvalificiranih delovnih mest in dogovorjene plače z večjo konkurenco med ponudniki manipulacije prišlo do negotovih delovnih mest, individualnih pogodb ter izgube socialnih garancij in zjamčenih plač. Samoizvajanje bi lahko privedlo do povečanega števila nalog posadke in večjega tveganja nesreč, posadka pa je pogosto zmanjšana na minimum. To bi povzročilo tudi dodatno odgovornost in obveznost za kapitane.

3.16 Po mnenju Odbora pilotaže ne moremo uvrstiti kar med komercialne storitve; da bi zagotovili varnost prevoza, okoliškega prebivalstva in okolja (odvisno od blaga, ki se prevažajo), je namreč potrebno zahtevno tehnično znanje in poznavanje lokalnih značilnosti, ki se pogosto stalno spreminjajo. Gre torej za storitev v splošnem interesu, ki ni samo komercialne narave, čeprav jo pogosto opravljajo zasebna podjetja pod nadzorom pristaniške oblasti, zato bi jo bilo treba izločiti iz področja uporabe. To pa pristaniščem ne preprečuje, da dovoljenja za pilotažo še naprej podeljujejo kapitanom, ki imajo dovolj izkušenj in poznajo lokalne posebnosti, da lahko sami brez tuje pomoči pripeljejo ladjo do pristana. Vendar se je treba zavedati, da veliko ladij prevažajo snovi, ki so nevarne za druge ladje, opremo, pristaniške delavce in okoliško prebivalstvo.

3.17 Odbor poudarja, da spadajo pristanišča pod suvereno oblast države pristanišča, na kar direktiva ne sme vplivati. Pristaniškim oblastem se lahko dodelijo nekatere naloge (prispevanje k boju proti terorizmu, organiziranemu kriminalu in nezakonitemu priseljevanju, kar pristaniščem pogosto povzroča stroške in investicije).

3.18 Nove določbe v zvezi z dovoljenji so logični in razumni ukrepi, čeprav je treba pri določanju specifikacij upoštevati lokalne pogoje in posebnosti. Morska pristanišča morajo vsekakor spoštovati načela preglednosti in ločenih računov. Odbor se strinja, da jih je treba spoštovati v skladu z direktivo o preglednosti.

3.19 Direktiva bi morala opredeliti konkretne zahteve v zvezi z dobavitelji pristaniških storitev, da bodo vedeli, kaj je treba storiti za podaljšanje dovoljenj po osmih, desetih ali tridesetih letih.

⁽⁴⁾ Mnenje EESO o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o dostopu do trga pristaniških storitev; UL C 48 z dne 21.2.2002 str. 122.

⁽⁵⁾ o

3.20 Glavni cilj tega predloga je verjetno znižanje stroškov pristaniških storitev. Odbor pa meni, da je spoštovanje varnostnih in okoljskih standardov ter socialnih pravic enako pomembno merilo za zagotavljanje učinkovitega pristaniškega sistema v interesu gospodarnosti prevoza ter njegove varnosti in regularnosti.

3.21 Zaradi izjemne raznolikosti nacionalnih in lokalnih položajev, pravil in praks, dolžnosti upravnih organov in javnih oblasti bodo morali vsi ukrepi, ki bodo sprejeti, v celoti upoštevati specifične značilnosti posameznih pristanišč. Sčasoma se namreč vsako pristanišče prilagodi in deluje v pogojih, ki so zanj najbolj ustrezne znotraj njegovega nacionalnega okvira. Poenotenje delovnih pogojev bi lahko imelo na delo in učinkovitost pristanišč negativne učinke.

3.22 Odbor meni, da je subsidiarnost v predlagani zakonodaji in lokalna skladnost razvojne politike pristanišč bolj pomembna od enotnih določb predloga direktive. V velikosti in vrsti pristanišč obstajajo precejšnje razlike. Večja konkurenca med ponudniki storitev v določenem pristanišču bi lahko privedla do prevelikega investiranja in izgub ter poslabšanja socialnega položaja.

3.23 V skladu z načeli subsidiarnosti in sorazmernosti bi lahko nacionalni organi proti monopolu in organi za revizijo intervenirali, če bi pristaniške oblasti koncentrirale pristaniške storitve pod svoj nadzor in to ne bi bilo opravičljivo z vidika ekonomske koristi ali potrebe po javni storitvi oziroma ne bi spoštovale načel preglednosti ali računovodskih pravil. Intervencija Skupnosti na področju konkurenčnosti in državnih pomoči bi se torej bolje osredotočila na izjemne primere, na primer, če nacionalni organi za konkurenco in pristojni regionalni in nacionalni organi za revizijo ne opravljajo zadovoljivo nadzora v skladu z obstoječo zakonodajo Skupnosti.

3.24 Kar se tiče državne pomoči, je vprašanje prenosa nekaterih stroškov določenih sprememb v zvezi z dostopom in delovanjem (poglabljanje dna, ustvarjanje kanalov in dokov) na lokalne davkoplačevalce ali vse davkoplačevalce v določeni državi zastavljeno v okviru sedanje sodne prakse Komisije o državni pomoči.

3.25 Lokalna skupnost se lahko obdavči samo, če je to v splošnem interesu in ne zato, da bi znižali stroške posameznih (nacionalnih ali mednarodnih) uporabnikov zlasti večjih morskih pristanišč. Splošni interes določa demokracija in ne trg.

4. Sklep

4.1 Bolj primerna kot sedanji osnutek direktive bi bila precej manj podrobna okvirna direktiva, ki bi puščala dovolj prostora za vključitev subsidiarnosti; uporabo zakonodaje v zvezi s preglednostjo ali javnimi naročili bi povsem zadostovalo le omeniti, namesto da se spušča v podrobnosti glede njene uporabe v pristaniških storitvah. Okvir Skupnosti ne bi smel posegati v posebno pravico vodstva pristanišča, da ščiti splošne interese, ki so v njegovi pristojnosti.

4.1.1 Takšna okvirna direktiva nikakor ne bi smela vplivati na pravice in obveznosti držav članic v zvezi z zakonodajo o socialnih zadevah, delu, javnem zdravju, okoljskih zadevah, varnosti, javnem redu ali storitvah javnega interesa, niti na kolektivne pogodbe, sklenjene v skladu z veljavnim nacionalnim pravom. Poleg tega bi morala upoštevati tudi mednarodne obveznosti držav članic, na primer pomorske konvencije Mednarodne organizacije dela.

4.1.2 EESO obžaluje, da ni bila izvedena ocena vpliva osnutka direktive, kar je v nasprotju z belo knjigo o evropski upravi, na podlagi katere se je Komisija zavezala, da bo bolje izdajala predpise. Vsak osnutek zakonodaje, o katerem se odloča s postopkom soodločanja, bi moral vsebovati to oceno in podatke o posvetovanjih s socialnimi partnerji.

V Bruslju, 13. julija 2005

Predsednik

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND

PRILOGA

k mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandmaji so prejeli četrtno oddanih glasov, vendar so bili med razpravo zavrnjeni:

Točka 1.5, druga vrstica:

Spremeni se naslednje:

„Poudariti je treba nekaj glavnih vzrokov za težave, ki so se za Evropski ekonomsko-socialni odbor pojavile v prvem predlogu, preden se lotimo sprememb, ki jih prinaša novi predlog direktive:“

Obrazložitev:

Zaradi jasnosti je treba natančno navesti, za koga so se pojavile težave v prvem predlogu. To pa ni jasno iz nadaljnjih odstavkov, kjer sta omenjena Svet in Evropski parlament.

Izid glasovanja:

Za: 42

Proti: 63

Vzdržanih: 3

Točka 3.1, tretji stavek:

Spremeni se naslednje:

„Brez poseganja v pristojnosti Evropske komisije bi bilo treba ~~Delovanje in račune morskih pristanišč bi bilo treba~~ poslati ...“

Obrazložitev:

Predlagan postopek ne sme omejevati obstoječih pristojnosti Komisije.

Izid glasovanja:

Za: 54

Proti: 71

Vzdržanih: 5

Točka 3.1:

Celotni odstavek se vstavi med točki 3.17 in 3.18 ter pod točko 3 ustrezno oštevilči ostale točke.

Obrazložitev:

Točka je preveč tehnične narave za uvodno ugotovitev. Bolj ustrezno je, če jo vstavimo k navedenima odstavkoma, ki zajemata finančne zadeve.

Izid glasovanja:

Za: 50

Proti: 74

Vzdržanih: 10

Točka 3.4:

Zadnji stavek se črta, kot sledi:

„Veliko je takšnih pristanišč, ki sama skrbijo za infrastrukturo in osnovne storitve pomorskega prometa ter se ne strinjajo s tem, da bi se njihova odgovornost omejila na vodenje in vzdrževanje morskega in kopenskega dela pristanišč in pristanov. Ponudba določenih storitev lahko odraža splošne potrebe ali pa prizadevanje pristaniškega vodstva za večjo finančno ravnotežje in celo dobiček za delničarje zasebnih pristanišč. ~~Prepoved „navzkrižnih subvencij“ bi ohranila finančno sposobnost pristanišč.“~~

Obrazložitev:

Navzkrižne subvencije niso združljive s pravično konkurenco med pristanišči. Te subvencije prikrivajo cene stroškov, ki jih je treba nazadnje zaračunati; posledica tega pa je nepreglednost.

Izid glasovanja:

Za: 61

Proti: 80

Vzdržani: 6

Zadnji stavek točke 3.6 se črta:

„Pristanišče je zapletena logistična platforma, povezana z zaledjem, ki se lahko v geografskem in gospodarskem smislu precej razlikuje na regionalni, nacionalni ali mednarodni ravni, in prometnim omrežjem na kopnem. Zato mora izdelati strategije, ki bodo v skladu z razvojem geografskega območja, na katerega gospodarstvo vpliva, njegovo delovno silo in gospodarskimi potrebami, ki na novo nastajajo oziroma se razvijajo. ~~Po mnenju Odbora bi bilo treba spodbujati intermodalnost, ki podpira pomorski promet, zlasti kabotažo, toda sedanje določbe predloga direktive tega izrecno ne obravnavajo.“~~

Obrazložitev:

Večino zaledja ni dostopnega z morja. Zato ni priporočljivo dajati prednosti temu sektorju in ga temu ustrezno tudi omenjati. Podobno bi lahko zagovarjali — še bolj upravičeno — v korist prometa po celinskih plovih poteh. Poleg tega se obalni ladijski promet pospešuje že s programom pomorskih avtocest.

Izid glasovanja:

Za: 59

Proti: 83

Vzdržani: 9

Točka 3.17 se črta:

„Odbor poudarja, da spadajo pristanišča pod suvereno oblast države pristanišča, na kar direktiva ne sme vplivati. Pristaniškim oblastem se lahko dodelijo nekatere naloge (prispevanje k boju proti terorizmu, organiziranemu kriminalu in nezakonitemu priseljevanju, kar pristaniščem pogosto povzroča stroške in investicije).“

Obrazložitev:

Komisija v svojem predlogu to že izčrpno obravnava. Točka 3.17 predlaga tudi, da v primeru dodelitve nekaterih nalog brez plačila nadomestila države, pristanišče ni zavezano, da s tem povezane stroške preloži na stranke, kar bi utegnilo povzročiti nepravilno konkurenco z drugimi pristanišči.

Izid glasovanja:

Za: 55

Proti: 84

Vzdržani: 13

Točki 3.23 in 3.24 se črtata:

~~„3.23. Kar se tiče državne pomoči, je vprašanje prenosa nekaterih stroškov določenih sprememb v zvezi z dostopom in delovanjem (poglabljanje dna, ustvarjanje kanalov in dokov) na lokalne davkoplačevalce ali vse davkoplačevalce v določeni državi zastavljeno v okviru sedanje sodne prakse Komisije o državni pomoči.~~

~~3.24 Lokalna skupnost se lahko obdavči samo, če je to v splošnem interesu in ne zato, da bi znižali stroške posameznih (nacionalnih ali mednarodnih) uporabnikov zlasti večjih morskih pristanišč. Splošni interes določa demokracija in ne trg.“~~

Obrazložitev:

Stroški, ki jih imajo pristaniške oblasti za ureditev pristanišč se zaračunajo uporabnikom teh infrastruktur ali njihovim delničarjem. Iz besedila te točke se lahko sklepa, da je morda splošni interes razlog, da se to ne naredi.

Izid glasovanja:

Za: 55

Proti: 82

Vzdržani: 17

Točka 3.25:

Doda se nova točka 3.25:

„Da bi lahko že na začetni stopnji načrtovanja določili, ali so prihodnje naložbe v pristanišča v skladu z evropsko zakonodajo, je Odbor pozval Evropsko komisijo k takojšnji predložitvi vseh predlogov, obravnavanih na posvetovanju 31. januarja (ne glede na tiste, ki jih preučujejo) glede vprašanja nacionalnega financiranja pristanišč in določitve tiste vrste financiranja, ki je v skladu z notranjim trgovom.“

Obrazložitev:

Razvidna iz amandmaja.

Izid glasovanja:

Za: 59

Proti: 85

Vzdržani: 14

Točka 4.1:

Spremeni se, kot sledi:

„Čeprav je Odbor naklonjen liberalizaciji pristaniških storitev, povezanih s transportom, in tudi vseh drugih, ki se navezujejo nanje, meni, da bi bila bolj primerna kot sedanji osnutek direktive ~~bi bila~~ precej manj podrobna okvirna direktiva, ki bi puščala dovolj prostora za vključitev subsidiarnosti; uporabo zakonodaje v zvezi s preglednostjo ali javnimi naročili bi povsem zadostovalo le omeniti, namesto da se spušča v podrobnosti glede njene uporabe v pristaniških storitvah. Okvir Skupnosti ne bi smel posegati v posebno pravico vodstva pristanišča, da ščiti splošne interese, ki so v njegovi pristojnosti, ne da bi pri tem lahko škodila poštenu konkurenci in preglednosti.“

Obrazložitev:

Ta točka ni povzročila razhajanj v mnenjih znotraj študijske skupine in predlagani amandma jasno kaže, v kakšnem okviru celote je treba brati naše opombe in zaključke. Splošnega interesa ne moremo obravnavati kot sredstva, ki omogoča, da se popolnoma ohromi vzpostavitev teh dveh osnovnih načel EU, torej enakosti konkurence in preglednosti.

Izid glasovanja:

Za: 61

Proti: 86

Vzdržani: 12

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prispevku civilne družbe k odnosom med EU in Rusijo

(2005/C 294/07)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 1. julija 2004 v skladu s členom 29 svojega poslovnika sklenil, da pripravi mnenje o prispevku civilne družbe k odnosom med EU in Rusijo.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 20. maja 2005. Poročevalec je bil **Filip Hamro-Drotz**.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na svojem 419. plenarnem zasedanju (seja z dne 13. julija) mnenje sprejel s 109 glasovi za, 2 glasovoma proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Razlogi za pripravo mnenja

1.1 Ruska federacija, ki igra pomembno mednarodno vlogo, je strateški partner Evropske unije. Poleg tega je širitev Unije pokazala na pomembnost sosedskih odnosov med Evropsko unijo in Rusijo. Razvoj najboljših možnih odnosov med EU in Rusijo v okviru razvoja skupnih evropskih vrednot demokracije ter spoštovanja človekovih in državljskih pravic je bistvenega pomena za obe strani.

1.2 Družbeni razvoj, izboljšanje življenjskih razmer, vzpostavitev pravne države, predvidljivejšega okolja z ugodnimi okoliščinami za delovanje podjetij ter uvedba tržnega gospodarstva v Rusiji zahtevajo natančno opredeljene ukrepe. Kljub javnim izjavam voditeljev Ruske federacije, ki na videz izražajo podporo uresničevanju teh ciljev, je v vsakdanjem življenju konkretizacija in dejanski napredek v njihovem uresničevanju daleč od pričakovanj tako ruske kot mednarodne javnosti. Odnos sedanjih ruskih voditeljev do gospodarskih akterjev in medijev po mnenju EESO ne potrjuje namere oblasti glede spodbujanja demokracije in krepitev civilne družbe. Smer, v katero se nagiba razvoj Rusije, ne vzbuja zaskrbljenosti le med njenimi državljani. Država sistematično obrača hrbet demokraciji, vlada nadzoruje medije, ruska vojska ima svoje enote kljub mednarodnim obveznostim še vedno tudi v Moldaviji in Gruziji, sodstvo je podrejeno političnim interesom. Konstrukcija organizirane civilne družbe v teh razmerah, odkrito povedano, ni preprosta.

1.3 Krepitev evropske integracije (notranjega trga, enotne valute in večjega sodelovanja na vseh več področjih politike) je glavni cilj, ki ima zgodovinski pomen in k čemur težijo vse države članice, ne glede na nedavne ovire. Vendar notranja integracija Unije ne sme privedi do tega, da bi se Unija še bolj oddaljevala od Rusije in preostanka Evrope, ki se ne razvija v isto smer, saj bi to lahko povzročilo delitev Evrope.

1.4 Navdih za deklaracijo o izgradnji združene Evrope, ki jo je 9. maja 1950 prebral tedanji francoski zunanji minister Robert Schuman, je ideja, da mora evropska integracija temeljiti na želji po skupnem delu pod enakimi pogoji, da bi dosegli

zastavljene cilje, na enakih vrednotah, pomiritvi in viziji o skupni prihodnosti. Poleg tega je Robert Schuman dejal, da Evrope ni mogoče zgraditi naenkrat, temveč postopno in predvsem z ustvarjanjem dejanske solidarnosti. Sporočilo Schumanove deklaracije je pomembno tudi za odnose med Evropsko unijo in Rusijo in glede prizadevanj za okrepitev njenega sodelovanja.

2. Prispevek civilne družbe k odnosom med Evropsko unijo in Rusijo

2.1 Krepitev odnosov med Rusijo in EU zahteva tudi močno podporo organizirane civilne družbe Evropske unije. Cilj njenih prizadevanj je izboljšanje sodelovanja med EU in Rusijo in prispevati k izgradnji struktur organizirane civilne družbe ter demokracije v Rusiji.

2.2 Pomembne so izkušnje novih držav članic, ki so v desetih letih uspešno prestale postkomunistično obdobje, in sodelovanju med Unijo in Rusijo lahko ponudijo dodano vrednost. Predstavniki civilne družbe (nevladne organizacije) v teh državah imajo še posebej pomembno vlogo pri demokratizaciji ter varstvu človekovih in državljskih pravic v Rusiji.

2.3 Združenje evropskih industrijskih in delodajalskih konfederacij (UNICE) že več let pripravlja predloge in mnenja o razvoju gospodarskih odnosov. Gospodarstveniki iz EU in Rusije o tem redno razpravljajo v okviru t.i. okroglih miz evropsko-ruskih industrijalcev in predložijo svoja mnenja na evropsko-ruskih srečanjih na vrhu. Evropsko združenje sindikatov (ETUC) ravno tako predstavi svoje mnenj na srečanjih na vrhu. Leta 2004 je skupaj z ruskim združenjem sindikatov (FNPR) v skupnem pismu Evropski komisiji in ruskemu predsedniku predlagalo, da bi moralo evropsko in rusko združenje sindikatov imeti podobno vlogo kot okrogla miza evropsko-ruskih industrijalcev. Drugi predstavniki civilne družbe so na lastno pobudo razvili način za izražanje svojega mnenja o razvoju evropsko-ruskih odnosov na njihovih področjih. Družba v Rusiji še vedno ni dovolj organizirana, nevladne organizacije se razvijajo počasi in njihova vloga je omejena.

2.4 EESO je v zadnjih letih izdelal več mnenj o evropsko-ruskih odnosih, v katerih je obravnaval tudi delovanje ruske civilne družbe. Najpomembnejša mnenja so navedena v opombi 1. Pri pripravi tega mnenja so bila upoštevana priporočila in ugotovitve iz teh mnenj, vendar brez izrecnega sklicevanja⁽¹⁾. Tako je Odbor vzpostavil neposredne stike z mnogimi glavnimi ruskimi predstavniki civilne družbe.

3. Priporočila

3.1 *Evropska unija mora sprejeti enotnejšo politiko do Rusije in jo izvajati bolj pragmatično*

3.1.1 Skladen razvoj sodelovanja med EU in Rusijo je oviralo dejstvo, da podpirajo nekatere države članice svoje interese z dvostranskimi sporazumi z Rusijo, celo pri zadevah, za katere je pristojna Unija. Seveda pa nič ne sme ovirati razvoja konstruktivnih in odprtih dvostranskih odnosov med državami članicami in Rusijo na področjih, ki niso v pristojnosti Unije. Ravno takšne dvostranske regionalne in medsektorske dejavnosti so izredno pomembne in vsaka država članica je zanje odgovorna.

3.1.2 Da bi bilo sodelovanje med Evropsko unijo in Rusijo uspešno, mora civilna družba EU aktivneje izmenjavati prakse na področju samoorganizacije in podpore obnovitvi solidarnostnih mrež v ruski civilni družbi. Evropska unija lahko ruski družbi in torej Rusiji ponudi to, kar je njeno resnično bogastvo, tj. svojo različnost, raznovrstnost oblik organiziranosti družbe ter način širjenja demokratičnih, družbenih in kulturnih vrednot, ki je podlaga te različnosti in raznovrstnosti. Vse države članice morajo podpirati skupne cilje, kar je postalo po širitvi še bolj pomembno. Jasno je tudi, da je odprt in direkten pristop najboljši način za doseganje rezultatov pri razvoju sodelovanja med EU in Rusijo. Unija mora razviti tudi strokovno pomoč, s čimer bi Rusija postala stabilna, demokratična in napredna država. Strukturo sedanjih programov za tehnično pomoč je treba ponovno preučiti. Napredek bomo najbolje dosegli z majhnimi, a odločnimi ukrepi.

⁽¹⁾ Odnosi med EU ter Rusijo, Ukrajino in Belorusijo (1995); TACIS – Odbor za pomoč Skupnosti neodvisnih držav in Mongoliji (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States and Mongolia; 1998); Odnosi med Evropsko unijo in pribaltskimi državami (1998); Severna dimenzija in odnosi z Rusijo (1999); Severna dimenzija: akcijski načrt za severno dimenzijo v zunanji in čezmejni politiki Evropske unije 2000–2003 (2001); Evropsko-rusko strateško partnerstvo: prihodnji ukrepi (2002); Razširjena Evropa – sosesčina: nov okvir za odnose s sosedi na jugu in vzhodu (2003).

3.2 *Izvedba časovnih načrtov pogajanj stimulira pripravo dinamičnega sporazuma med EU in Rusijo.*

3.2.1 Evropska unija in Rusija širita in poglobljata svoje sodelovanje na podlagi časovnih načrtov pogajanj, da bi dosegli štiri skupna področja. Ta štiri skupna področja so: skupno področje gospodarstva, skupno področje svobode, varnosti in pravosodja; skupno področje zunanje varnosti ter skupno področje raziskav, izobraževanja, in kulture. Časovni načrti določajo približno 400 ukrepov, ki naj bi bili sprejeti v naslednjih nekaj letih. Odbor meni, da je ta pristop odličen, in želi poudariti, da mora Unija še bolj povečati in razširiti sodelovanje med EU in Rusijo na političnem, gospodarskem in socialnem področju.

3.2.2 Več vidikov časovnih načrtov pogajanj je odločilnih za civilno družbo, na primer prednostni sektorji za zakonodajni in ekonomski dialog, omogočanje konkurence, investicij in trgovine, medregijsko in čezmejno sodelovanje, okolje, spodbujanje medosebnih povezav, pretok oseb, mladina, sodelovanje na področju civilne zaščite, raziskave in izobraževanje ter postopno vključevanje prometnih omrežij.

3.2.3 EESO poziva Unijo in Rusijo, da takoj izvedeta časovni načrte pogajanj. Vsebino načrta je treba stalno prilagajati, da bi bil čim bolj uporaben, in obe strani bi morali vsako leto pregledati njegovo izvajanje. Unija in Rusija morata določiti organe, ki bodo pristojni za njegovo izvajanje. EESO je pripravljen aktivno sodelovati (z nadaljnjim spremljanjem tega mnenja) pri tem postopku na področjih, ki so pomembna za civilno družbo. V zvezi s tem namerava predstaviti predloge o vsebini in izvajanju časovnih načrtov pogajanj ter okrepiti neposredne stike z glavnimi ruskimi predstavniki civilne družbe (glej točki 3.4.4 in 3.5.5).

3.2.4 Uvodno desetletno obdobje sporazuma o evropsko-ruskem partnerstvu in sodelovanju, ki je bil sprejet v prvi polovici devetdesetih let, se bo končalo leta 2007, če bo tako želela katera od obeh strani. Časovni načrti pogajanj za štiri skupna področja bi morali biti podlaga novemu in modernemu evropsko-ruskemu sporazumu, ki temelji na strateškem partnerstvu. Rusijo bi bilo treba spodbuditi, da odstrani še vedno prisotne ovire za trgovino z blagom in storitvami ter zagotovi dobro delovanje predpisov o investicijah, da bi lahko Unija in Rusija začeli s pripravo sporazuma o prosti trgovini na podlagi ruskega položaja tržnega gospodarstva in njenega članstva v STO.

3.2.5 Evropska unija in Rusija se morata na podoben način skupaj lotiti tudi preoblikovanja regionalnega sodelovanja — severna dimenzija -, (vključno s sodelovanjem pribaltskih držav, in držav ob Arktiki) in črnomoških držav. EESO z zadovoljstvom ugotavlja, da je bil ta vidik upoštevan pri pripravi časovnih načrtov in spodbuja nadaljnje ukrepe za razvoj regionalnega sodelovanja kot dela evropsko-ruskih odnosov.

3.3 Povečati je treba vlogo civilne družbe v okviru časovnih načrtov pogajanj za evropsko-rusko sodelovanje

3.3.1 Trajnostna krepitev evropsko-ruskih odnosov bo imela omejitve, razen če bodo delo obeh strani vodile skupne vrednote. Sem spadajo odgovornost posameznika, spoštovanje pravne države, spoštovanje posameznika in lastnine, človekovih pravic (svoboda medijev, organizacija svobodnih volitev, politični pluralizem, enake možnosti in pravice manjšin), preglednost, integriteta, človekovo dostojanstvo, enakost in svoboda govora, pravica do organiziranja in osnovne pravice delavcev, zdravi gospodarski odnosi in ustrezna socialna zaščita. Če ne bodo vrednote trajno vgrajene v same temelje socialno-ekonomskega in političnega življenja Rusije, ne bo možno oblikovati skupne osnove za sodelovanje in medsebojno razumevanje.

3.3.2 EESO meni, da so splošni cilji časovnih načrtov pogajanj ustrezni. Pozdravlja dejstvo, da je poudarjena pomembnost skupnih vrednot kot temelj treh časovnih načrtov pogajanj (skupno področje svobode, varnosti in pravosodja; skupno področje zunanje varnosti ter skupno področje raziskav, izobraževanja, in kulture).

3.3.3 Na krepitev sodelovanja med EU in Rusijo bo vplival razvoj dogodkov na teh področjih v Rusiji. EESO priporoča, da se to vprašanje poudari v izvajanju časovnih načrtov pogajanj. Resnično verjame, da je treba časovnim načrtom pogajanj dodati konkretne ukrepe, da bi dosegli skupne vrednote, ki so bistvene za razvoj delovanja civilne družbe.

3.3.4 Oblikovati je treba takšno okolje v Rusiji, da bi lahko socialni partnerji in drugi predstavniki organizirane civilne družbe delovali neodvisno in samozavestno sodelovali pri pripravi družbenih in gospodarskih odločitev, ki vplivajo nanje. To zahteva odprt dialog in povezovanje, za kar je potrebna neodvisnost medijev. Treba pa je prenesti tudi ključne mednarodne sporazume v prakso, na primer osnovne standarde v zvezi z delom Mednarodne organizacije dela.

3.3.5 Predpogoj za delovanje civilne družbe je velika zastopanost ruskih ekonomskih in socialnih partnerjev, njihova neodvisnost in sposobnost za sodelovanje v konstruktivnem in preglednem strokovnem dialogu z oblastmi in drugimi predstavniki družbe.

3.3.6 EESO pozdravlja dejstvo, da so se spomladi 2005 začela posvetovanja med EU in Rusijo v okviru drugega skupnega področja o človekovih pravicah in sorodnih temeljnih pravicah, na primer pravicah manjšin. Na teh posvetovanjih bi bilo treba omeniti reševanje vprašanj v zvezi z nacionalno in lokalno samoodločbo ter izogibanje spornim metodam (Čečenija), ki ogrožajo ljudi v Rusiji in državljane Unije.

3.3.7 Z leti je Evropska unija dokazala, da lahko doseže korenite spremembe v tretjih državah z dialogom, kar mora biti

tudi cilj dialoga z Rusijo. Svet Evrope in OVSE imata na teh področjih očitno ključno vlogo. EESO z zadovoljstvom ugotavlja, da sta se Evropska unija v časovnih načrtih pogajanj dogovorili, da bosta okreplili svoje sodelovanje v okviru teh srečanj.

3.3.8 Za razvoj evropsko-ruskih odnosov je potrebna zadostna finančna podpora Unije. Bolj bi bilo treba izkoristiti sredstva TACIS in druga, da bi se razvila civilna družba, izobraževanje in neodvisni mediji, kar bi bilo treba ravno tako upoštevati pri instrumentu evropskega sosedstva in partnerstva (ENPI). EESO priporoča, naj Evropska komisija pripravi predlog o tem, kako bi lahko imela ruska civilna družba večjo korist od zadevnih instrumentov EU.

3.4 Predstavniki civilne družbe bi morali imeti primerno vlogo pri izvajanju časovnih načrtov za evropsko-rusko sodelovanje

3.4.1 Evropska unija poudarja, da je cilj gradnje odnosov med EU in Rusijo najti kakovostne trajnostne rešitve in poti. Za to je treba upoštevati poglede različnih predstavnikov civilne družbe. Za to je treba upoštevati poglede različnih predstavnikov civilne družbe, zaradi česar je razvoj civilne družbe v Rusiji pomemben.

3.4.2 EESO priporoča, naj se vloga verodostojnih predstavnikov civilne družbe pri sodelovanju Evropske unije in Rusije okrepi z ustanovitvijo posvetovalnega odbora po členu 93 Sporazuma o partnerstvu in sodelovanju. S tem bi lahko najbolje izkoristili njihovo strokovno znanje in izkušnje pri sodelovanju med EU in Rusijo. S podobnimi sporazumi o odnosih med Evropsko unijo in mediteranskimi državami, Indijo, Latinsko Ameriko in državami AKP imamo pozitivne izkušnje. EESO meni, da ima Rusija ogromno takšnih strokovnjakov, ki lahko k temu prispevajo.

3.4.3 Odbor si želi precejšnjo vlogo v postopku iskanja prave poti za vključenost civilne družbe v evropsko-rusko sodelovanje. Njegovo željo po tesnejših stikih z glavnimi predstavniki ruske civilne družbe, navedenimi v točkah 3.2.3 in 3.5.5, bi bilo dobro v predvidljivi prihodnosti razširiti in posvetovalni forum v okviru uradnega evropsko-ruskega sodelovanja.

3.5 Okrepiti je treba sodelovanje med civilno družbo v Evropski uniji in Rusiji

3.5.1 Z leti so nekatere interesne skupine, vključno s sindikati, potrošniki, delodajalci, kmetovalci in drugimi skupinami civilne družbe, vzpostavile stike s kolegi v Rusiji na ravni Unije in dvostranski ravni. Poleg tega ruske organizacije pogosto sodelujejo pri mednarodnih projektih na svojih področjih. Spodbuditi je treba neposredne stike med državljani, povezovalje, medsebojno vplivanje ter izmenjave izkušenj in znanja med državljani. Med glavnimi cilji sodelovanja civilne družbe bi morala biti širitev zaupanja med EU in Rusijo.

3.5.2 Te odnose pa je treba narediti še bolj raznovrstne in jih še bolj razviti, saj mnoge ruske organizacije nimajo zadostnih stikov med sabo in s podobnimi organizacijami v drugih državah. EESO spodbuja vse predstavnike organizirane civilne družbe, da še bolj okrepijo in razširijo svoje sodelovanje z ruskimi kolegi na svojih področjih. Tudi Evropska unija mora uvesti postopke, ki bi olajšali to sodelovanje.

3.5.3 Države članice bi se morale bolj potruditi, da bi vključile organizacije civilne družbe v pripravo skupnih projektov, spodbujanje programov izobraževanja in izmenjave v okviru tega ter predlaganje skupnih gospodarskih projektov. Vlade držav članic bi morale poleg tega javnost bolj obveščati o takšnih projektih in usposabljeni civilno družbo za pripravo projektov.

3.5.4 Treba je najti način za vzpostavitev stikov z vsemi deli Rusije, tudi s Kaliningradom. Predlogi Odbora regij o razvoju regionalnega sodelovanja med EU in Rusijo⁽¹⁾ (CdR 105/2004) so v tem pogledu primerni. EESO se s temi predlogi strinja in priporoča, da Stalni svet za partnerstvo EU — Rusija tej temi nameni večjo pozornost na svojem dnevnem redu.

3.5.5 EESO bo izkoristil svoj položaj za spodbujanje razvoja povezav med evropsko in rusko organizirano civilno družbo. Najprej bi lahko z ruskimi partnerji organizirali redne stike, skupne delovne seminarje o posebnih temah (na primer gospodarskih reformah in zaposlovanju, reformi sistemov socialne varnosti, razvoju socialnega dialoga v Rusiji in vključenosti predstavnikov civilne družbe v evropsko-rusko sodelovanje), kar naj bi prispevalo k bolj rednemu in intenzivnemu sodelovanju obeh strani in bi se moralo pravočasno razviti v posvetovalni forum, ki bi podpiral mehanizme evropsko-ruskega sodelovanja (glej točke 3.2.3 in 3.4.2 — 3.4.3).

3.6 *Podpirati je treba sodelovanje med Rusijo in njenimi sosedomi ter med predstavniki civilne družbe teh držav*

3.6.1 Izgradnjo odnosov med Rusijo in njenimi vzhodnoevropskimi sosedomi (na primer med Rusijo in Ukrajino ter prav

tako Moldavijo in Belorusijo) mora spremljati krepitev stikov Unije in njenih vzhodnoevropskih držav. Potrebni so tesnejši stiki in večje sodelovanje pri političnih, gospodarskih in socialnih vprašanjih, ce želimo izboljšati sodelovanje v Evropi. EU predlaga, da Evropska unija to podpre v okviru politike sosedstva in partnerstva.

3.6.2 Odbor predlaga, da se v tej zvezi podpre tudi čezmejno sodelovanje predstavnikov civilne družbe, in je že sprejel nekatere ukrepe za razvoj dialoga in bo o tem redno poročal Komisiji.

3.7 *Spodbujati je treba čezmejno mobilnost*

3.7.1 Dobre prometne povezave in potovanje brez težav sta bistveni sestavini za spodbujanje čezmejne mobilnosti. EESO podpira prizadevanja za razvoj in integracijo prometnih povezav, za kar so potrebne naložbe v izboljšanje infrastrukture in logistike v Evropski uniji in Rusiji. V to je treba vključiti glavne mednarodne investicijske organe, zlasti Evropsko investicijsko banko in Banko za obnovo in razvoj.

3.7.2 EESO pozdravlja dejstvo, da je bil v časovnih načrtih pogajan določen cilj olajšanja medosebnih stikov in potovanja med EU in Rusijo (na primer z vključitvijo prometnih omrežij, uradnih mejnih prehodov, olajšanja postopkov za pridobitev vizumov in načel za ponovni sprejem. Obmejni sporazumi so temelj čezmejne mobilnosti brez težav.

3.7.3 Sedanji vizumski postopek, ki je počasen in drag, omejuje in celo ovira turizem in tesnejše čezmejno sodelovanje med predstavniki civilne družbe, vključno z mladimi in študenti. Poenostaviti je treba postopke za pridobitev vizumov in delovnih dovoljenj, kar bo olajšalo čezmejno mobilnost in sodelovanje. Zato morajo trenutna pogajanja med Unijo in Rusijo o poenostavitvi vizumskega postopka čim prej pripeljati do rešitve, ki bo sprejemljiva za obe strani.

V Bruslju, 13. julija 2005

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ CdR 105/2004.

DODATEK

k mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

A. Naslednjega amandmaja, ki je prejel eno četrtino oddanih glasov, plenarna skupščina ni sprejela:

Točka 1.3

se črta.

Obrazložitev:

Že v točki 1.1 mnenja je povedano, da je Ruska federacija strateški partner Evropske unije, zato je točka 1.3 odveč.

Glasovanje:

Za: 33

Proti: 64

Zadržani glasovi: 8

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „kemijski zakonodaji — REACH“

(2005/C 294/08)

Predsedstvo Evropskega ekonomsko-socialnega odbora je 14. decembra 2004 sklenilo, da v skladu s določbami o uporabi člena 29 Pravilnika pripravi mnenje o naslednjem dokumentu: Kemijska zakonodaja — REACH.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 16. junija 2005. Poročevalec je bil g. Braghin.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 419. plenarnem zasedanju 13. julija 2005 z 52 glasovi za, 2 glasovoma proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Ozadje

1.1 Od objave predloga za uredbo o ustanovitvi Evropske agencije za kemikalije in uvedbi postopka za registracijo, ocenjevanje, avtorizacijo in omejitve kemikalij (angl. REACH) ⁽¹⁾ je potekala obširna razprava med institucijami EU, nacionalnimi organi, kemijsko industrijo, drugimi industrijskimi sektorji, sindikati in številnimi nevladnimi organizacijami.

1.2 Številni predlogi, ki jih je predložil Odbor v predhodnem mnenju ⁽²⁾ so se zanimivo nadaljevali v sedanjo razpravo, zlasti kar zadeva naslednje tri zahteve:

- potreba po nadaljnjih študijah, da se oceni: vpliv predloga na nekatere sektorje; obseg in posledice vsakega umika kritičnih snovi s trga; vzpostavitev strateških partnerstev za izvajanje pilotskih projektov; in vpliv na nove državne članice;
- potreba po poenostavitvi obveznosti podjetij in zmanjšanje stroškov, da bi se izognili zmanjšanju konkurenčnosti ali selitvi podjetij, ne da bi se pri tem zanemaril prednostni cilj varovanja zdravja in okolja;
- možnost za podrobnejše prilagajanje in krepitev vloge agencije, v kateri bodo zainteresirane stranke ustrezno zastopane.

1.3 Dve študiji, ki sta nastali v okviru memoranduma o soglasju med Komisijo in UNICE-CEFIC, sta podali jasnejšo podobo problemov, s katerimi se spoprijemajo posamezni industrijski sektorji. Ti študiji nadaljnjih posledic sta pokazali, da so bile začetne bojazni sicer pretirane, vendar zaskrbljenost še zmeraj ostaja, zato je treba nadaljevati prizadevanja, da bi sistem deloval bolj učinkovito in koherentno.

1.3.1 Glavne ugotovitve študije primera vpliva na poslovanje, *Business Impact Case Study*, ki jo je opravilo podjetje za svetovanje KPMG ⁽³⁾, so:

- Obstaja malo dokazov, da bi snovi, ki se proizvajajo v večjih količinah, lahko izginile s trga zaradi zahtev sistema REACH v zvezi z registracijo. Zahteve sistema REACH bolj ogrožajo dobičkonosnost snovi, ki se proizvajajo ali uvažajo v manjših količinah (pod 100 ton). Izmed 152 natančno ocenjenih snovi jih je bilo samo 10 ogroženih z umikom s trga, ker bi postale manj dobičkonosne oziroma nedobičkonosne.
- Obstaja malo dokazov, da bi bili naslednji uporabniki soočeni z umikom snovi, ki so zanje tehnično zelo pomembne. Te snovi bodo včasih registrirane celo kljub njihovi komercialni ogroženosti.
- Enkratni stroški registracije so lahko za dobavitelje kemikalij v nekaterih primerih precejšnji in lahko povzročijo racionalizacijo njihovih proizvodnih palet. Ta učinek bi se v glavnem nanašal na snovi, za katere dobavitelji kemikalij menijo, da za uporabnika niso kritične s tehničnega vidika.
- V primeru velikega umika snovi s trga bi lahko bila obseg in strošek nove formulacije in izdelave ogromna (nena zadnje zaradi potrebe po študijah, testih in potrjevanju pri uporabnikih).
- Ti prevzeti stroški se načeloma lahko absorbirajo ali prene-sejo, vendar bo lahko to za MSP težje.
- Vpliv sistema REACH na inovacije ni jasen. Za primere iz študije ni dokazov, da bi prišlo do avtomatskega prenosa sredstev iz raziskav in razvoja zaradi sistema REACH. Ravno tako ni pričakovati povečanja sredstev za raziskave in razvoj.

⁽¹⁾ KOM (2003) 644 končno z dne 29.10.2003

⁽²⁾ UL C112 z dne 30.4.2004

⁽³⁾ Študija KPMG, *Business Impact Case Study REACH*, predložena 28. aprila 2005

- Podjetja so prepoznala nekaj koristi sistema REACH, na primer boljše informiranje o lastnostih snovi in nevarnih sestavinah v pripravkih, lažje obvladovanje tveganja in racionalizacijo palete snovi.
- Izražena je bila zaskrbljenost glede posebnih težav v zvezi z delovanjem in zaupnimi informacijami. Formulatorji in naslednji uporabniki so izrazili zaskrbljenost, da proizvajalci kemikalij nekaterih vrst uporabe ne bi želeli vključiti v registracijski dosje.
- Uporabniki anorganskih snovi (zlasti surovin) potrebujejo več pojasnil o registracijskih določbah v okviru REACH.

1.3.2 Študija novih držav članic (*) kaže, da poznavanje sistema REACH še ni razširjeno, in navaja naslednje ključne točke:

- Bistveno povečanje stroškov je pričakovati le v nekaj primerih.
- Neposredni stroški, ki nastanejo v posebnih primerih, bi lahko v primerjavi s prometom zelo narasli ali bistveno zmanjšali profitne marže.
- Nekatere snovi že veljajo za ogrožene, ker so njihove profitne marže že sedaj omejene.
- Podjetja, odvisna od vzhodnih trgov izven EU, bodo najbolj prizadeta.

1.4 Ugotovitve teh študij in tekoča razprava so izpostavile različne vidike, ki jih sodelujoči gospodarski akterji ocenjujejo kot ključne. Odbor želi nadalje prispevati k tej razpravi in biti pri tem dobro usklajen s tekočim delom Sveta in Evropskega parlamenta.

2. Merila za registracijo in roki

2.1 Predlagana uredba ukinja sedanje umetno razlikovanje med „obstoječimi snovmi“ (ki so bile na trgu že septembra 1981) in „novimi snovmi“ (ki so se začele tržiti po tem datumu). Člen 5 predvideva obvezno registracijo snovi samih ali v pripravkih, katerih proizvodnja ali uvoz na leto znaša eno tona ali več (drugi odstavek člena 5(1)). Uredba uvaja tudi načelo, da se snovi v Skupnosti ne smejo proizvajati ali vanjo uvažati, če niso registrirane (člen 19(1)).

2.2 Prehodne določbe so določene za približno 30 000 snovi, ki se trenutno proizvajajo ali tržijo na notranjem trgu in jih bo treba postopno uvesti v sistem registracije v skladu s proizvedenimi ali uvoženimi količinami v posameznih podjetjih (člen 21). Prehodne določbe predvidevajo triletno obdobje za uvedbo obvezne registracije snovi, proizvedenih ali uvoženih v večjih količinah (1 000 ton ali več na leto) in za snovi, sedaj razvrščene v skupini 1 ali 2 CMR (²); šestletno obdobje za

uvajanje registracije snovi, proizvedenih ali uvoženih v količinah 100 ton ali več; in enajstletno obdobje za uvajanje registracije tistih snovi, ki se proizvajajo ali uvažajo v količinah ene tone ali več.

2.3 Tak količinski pristop je nekoliko vprašljiv iz različnih vzrokov, predvsem ker registracij ni mogoče časovno razporediti v skladu z dejanskimi tveganji pri posameznih snoveh. Z znanstvenega in gospodarskega vidika bi bilo sicer bolj upravičeno dati prednost tveganju, toda opredeljevanje prednostnih snovi s tega vidika bi zahtevalo iterativne postopke za ugotavljanje inherentne nevarnosti (*hazard*) in tveganja, povezanega z izpostavljenostjo (*exposure*), preden se pridobi ocena (*assessment*) in s tem obvlada tveganje (*risk management*).

2.4 Zato Odbor meni, da kljub temu, da je prednostni sistem glede na količino le bolj približen (kot je ugotovil v svojem predhodnem mnenju (⁶)), zagotavlja najbolj praktičen način za doseg želenih ciljev in nadomešča sedanji sistem, ki velja za splošno neučinkovitega. Predlagani sistem dejansko upošteva tudi snovi, ki povzročajo resne skrbi, kot so snovi CMR skupine 1 in 2. Pristop Komisije, ki temelji na količini (približni kazalnik morebitne izpostavljenosti), upošteva inherentno nevarnost, zdi se bolj uporaben in transparenten, akterjem pa bolje zagotavlja pravno varnost.

3. Poenostavitev predpisov

3.1 Odbor meni, da je mogoče mnoge skrbi (če ne bojzani) številnih akterjev vsaj delno pripisati zelo zapleteni in precej nejasni strukturi predlagane uredbe. To velja predvsem za akterje v sektorjih, ki ne proizvajajo kemikalij v ožjem smislu, in uvoznike, MSP ter naslednje uporabnike (*downstream users*), ki včasih nimajo tehničnih zmogljivosti in strokovnega znanja, da bi po potrebi opisali posebno uporabo in obvladovanje z njo povezanih tveganj. Obsežni tehnični dodatki predstavljajo nadaljnjo oviro za popolno razumevanje in uporabo sistema REACH.

3.2 Zato Odbor upa, da bo Komisija v luči mnenj in amandmajev iz prvega branja poskušala narediti uredbo bolj razumljivo in da bo razmislila o spremembi vrstnega reda poglavij in členov. V prvi vrsti bi bilo treba z bolj jasnimi opredelitvami določiti področje uporabe, izjeme skupin in tudi roke za registracijo ter različne zahteve za različne toneže.

3.3 Ko bodo obveznosti proizvajalcev in uvoznikov glede obsega proizvodnje in postopkov razjasnjene, bodo tudi drugi vidiki postali bolj jasni (npr. mehanizmi za skupno uporabo podatkov, odgovornost za informacije in postopke informiranja vzdolž dobavne verige ter obveznosti in odgovornosti naslednjih porabnikov).

(*) JRC-IPTS, Contribution to the analysis of the impact of REACH in the new European Member States, predložena 28 aprila 2005.

(²) Rakotvorne in mutagene snovi, snovi, strupene za razmnoževanje

(⁶) OJ C 112 z dne 30.4.2004, točka 3.3.2

3.4 Odbor predlaga tudi, da je treba razlikovati med dodatki, ki po svoji naravi niso del zakonodajnih določb (npr. dodatek X). Te dodatke je treba izrecno omeniti in tako zagotoviti praktično referenco, vendar morajo pri njihovi pripravi sodelovati organi in strokovnjaki iz zadevnih sektorjev, tako da uporabijo modela BAT in BREF⁽⁷⁾ iz Direktive o celovitem preprečevanju in nadzorovanju onesnaževanja okolja (direktiva IPPC). Poenostavitve in pojasnitve te ogromne količine tehničnih informacij bosta pomagali zagotoviti natančno oceno obveznosti in stroškov, s katerimi se soočajo podjetja. Tako razlikovanje bi tudi pospešilo prilagajanje na tehnični in znanstveni napredek in poenostavilo postopke.

3.5 Odbor pozdravlja prizadevanja Komisije za pripravo praktičnih smernic v okviru projektov za izvajanje REACH (RIP). Takim instrumentom pripisuje bistven pomen za praktično izvedljivost predloga, ker bodo akterjem in organom omogočili, da bodo popolnoma seznanjeni z mehanizmi sistema.

3.6 Odbor pričakuje nadaljnja prizadevanja, da bi se vključila tudi industrijska združenja, sindikati in druge sektorske organizacije, da se na licu mesta zagotovi učinkovito sodelovanje med organi, podjetji, strokovnimi organizacijami in sindikati. To bi pomagalo zagotoviti učinkovito izvajanje sistema. V tem smislu pričakuje razvoj podpornih struktur, kot so nacionalne službe za informativno pomoč t. i. *helpdesks*, ki jih preučuje Komisija.

4. Predhodna registracija

4.1 Člen 26 predvideva dolžnost predhodne registracije: vsak morebitni prijavitelj snovi, ki sodijo v sistem REACH, mora agenciji predložiti predvidene informacije najkasneje 18 mesecev pred triletnim rokom (za količine 1 000 ton ali več) oziroma šestletnim rokom (za količine ene tone ali več). Naslednji uporabniki in proizvajalci/uvozniki količin, manjših od ene tone, lahko prispevajo k skupni uporabi podatkov, če želijo.

4.2 Informacije, ki se zahtevajo v skladu s členom 26(1), zagotavljajo osnovo za spodbujanje skupne uporabe podatkov o posameznih snoveh in s tem za možne sporazume za skupno posredovanje podatkov in izvajanje poskusov, ki jih bo treba opraviti (zmanjšanje stroškov). Toda Odbor meni, da ti podatki ne zadostujejo za oceno morebitnega tveganja snovi in s tem za načrtovanje novih meril za določanje prednosti pri registraciji. Potemtakem bi to pomenilo bolj obsežen sistem podatkov, kar bi zahtevalo več časa, stroškov in več administracije, to pa bi lahko pomenilo preveliko obremenitev za male proizvajalce in uvoznike ter za agencijo, ki bi morala obravnavati te podatke.

⁽⁷⁾ BAT (Best Available Techniques – najboljše razpoložljive tehnologije) in BREF (referenčni dokumenti BAT): to so dokumenti, ki jih je zbral urad EU v Seville, odgovoren za izvajanje Direktive 96/61/EES o celovitem preprečevanju in nadzorovanju onesnaževanja okolja (IPPC). Dokumente pripravljajo strokovnjaki Skupnosti v sodelovanju z zainteresiranimi skupinami.

4.3 Ob pretehtavanju različnih predlogov v razpravi Odbor meni, da bi bilo treba dati prednost tistim, ki jamčijo temeljne cilje in sedaj predlagane roke (in tako preprečujejo negotovost in zmedo med sodelujočimi akterji), in tistim, katerih študije primerov kažejo, da bodo najmanj obremenjujoči za najbolj ogrožene akterje.

5. Priporočila za učinkovit, obvladljiv sistem REACH

Za učinkovito delovanje mora mehanizem registracije posebej pojasniti:

1. snovi, ki jih predlagani sistem zajema;
2. področje uporabe, pri čemer je treba posebej pojasniti merila in skupine, ki jih je treba izvzeti (sedaj so omenjeni v različnih členih uredbe);
3. obveznosti v zvezi s pretokom informacij med proizvajalci, uvozniki in naslednjimi uporabniki (industrijskimi in strokovnimi) iste snovi;
4. mehanizme in pobude za oblikovanje konzorcijev za namen registracije.

Opredelitev pojma „snov“. Študije primera so potrdile, da v zvezi s snovmi (predvsem anorganskimi), ki jih zajema REACH, vlada precejšnja negotovost. 5.1

Odbor je zadovoljen, da poteka priprava posebnega projekta za izvajanje sistema REACH (RIP), da se organom in podjetjem pojasni, katere snovi bodo dejansko spadale v sistem REACH.

5.2 *Področje uporabe.* Koristno bi bilo pripraviti povzetek v tabelarni obliki, da se akterjem zagotovijo natančni podatki o izvzetih kategorijah, zlasti tistih, ki so že urejene s sedanjo zakonodajo Skupnosti; to bi pomagalo zagotoviti dosego ciljev REACH v zvezi z varovanjem zdravja in okolja. Odbor se strinja, da se je treba izogibati prekrivanju in podvajanju obveznosti, in je prepričan, da bo z natančnimi navedbami mogoče odstraniti vse dvome v zvezi s tem.

5.3 *Pretok informacij.* Sistem REACH lahko učinkovito deluje le, če pretok informacij med začetnimi in naslednjimi akterji vzdolž dobavne verige ustrezno deluje. Brez tega dvosmernega pretoka, ki bi moral delovati tudi med različnimi proizvodnimi sektorji, bi bilo nemogoče sprejeti pravilne ukrepe za obvladovanje tveganja in varovanje delavcev, potrošnikov in okolja. Odbor se strinja, da bi moral proizvajalec/uvoznik oceniti scenarije izpostavljenosti in tveganja „navedene uporabe“, kadar je to potrebno, in ravnati v dobri veri in „s potrebno skrbnostjo“; to so jasni koncepti, trdno zasidrani v zakonodaji in sodni praksi.

5.3.1 Odbor poudarja, da je treba podatke, ki jih o snoveh zbere agencija, in kasneje o snoveh, ki jih oceni, dati na razpolago vsem gospodarskim akterjem (sedaj so na razpolago le proizvajalcem, uvoznikom in uporabnikom posebne snovi le za to določeno snov) in predstavnikom delavcev ter drugih strokovnih organizacij, za katere bi bili podatki uporabni (zdravstvene in varnostne službe, službe za nujno pomoč itd.). Vse zaupne ali gospodarsko občutljive informacije bi bilo treba odstraniti, preden se podatke o snoveh posreduje naprej.

5.4 *Skupna uporaba podatkov.* Predlog navaja, da bi se lahko ustanovil forum za izmenjavo informacij o snoveh (angl. SEIF) za proizvajalce in uvoznike iste snovi, za katere se uvaja obveznost registracije, da se jim omogoči zbiranje podatkov. Odbor to podpira in poudarja cilj, da se podvajanje poskusov čim bolj zmanjša, tudi za poskuse, ki se ne izvajajo na živalih.

5.5 Odbor poudarja potrebo po preprečevanju podvajanja poskusov, ne le v primeru poskusov na živalih. S skupnimi prizadevanji bi bilo treba razviti modele za ocenjevanje in presejanje tipa QSAR (odnos količinske strukturne dejavnosti), alternativne načine in teste brez poskusov na živalih ter pripraviti postopke za pospešitev njihove potrditve in, če je mogoče, omogočiti, da se jih uporabi, preden pristojni organi dajo dokončno formalno dovoljenje.

5.6 *Stroškovna učinkovitost.* Uporaba sistema mora biti izrecno usmerjena v zmanjšanje stroškov, ki jih nosijo podjetja, da bo usklajena s cilji iz lizbonske strategije in trajnostnim razvojem, ki ga Odbor že od nekdaj podpira. Temeljni izziv sistema REACH je združiti cilj konkurenčnosti s ciljem varovanja zdravja in okolja. Zlasti je treba poskrbeti, da stroški registracije ne bodo preobremenili določenih delov dobavne verige ali sektorjev, kjer je konkurenca posebej močna ali strukturno šibka.

5.7 V skladu z izračuni je 60 % neposrednih stroškov registracije povezanih s poskusi. Odbor zato poudarja velik pomen mehanizmov za spodbujanje podjetij, da prostovoljno skupaj opravijo poskuse in skupaj uporabijo rezultate. Pravičen, usklajen sistem, ki zagotavlja, da tisti, ki uporabljajo prej ali skupno zbrane podatke, nosijo svoj delež stroškov, je prav tako pomemben.

5.8 Odbor zato predlaga, da je treba izboljšati nekatere smernice v zvezi s stroški, ki veljajo za nezadostne in nepravilne, zlasti kar zadeva naslednje:

— znižanje registracijske pristojbine; pristojbina je nizka v primeru majhnih količin, večja pa je v primeru večjih količin. Člen 10(2) sedaj predlaga, da se pristojbina zmanjša na eno tretjino, če iste podatke predloži več podjetij, ki sestavljajo konzorcij. Zaželeno je bolj opazno znižanje;

— delitev stroškov za poskuse na živalih med člani foruma (drugi odstavek člena 28(1) in člen 50(1)). Nepravilno se zdi, da bi se stroški delili na enake dele, ne da bi se pri tem upošteval obseg proizvodnje posameznega člana. Odbor meni, da bi bilo pravičnejše uporabiti merila glede na trženje zadevne snovi ali količino, prodano v zadnjih treh letih;

— 50-odstotni delež stroškov poskusov na živalih, ki so jih za registracijo plačali prejšnji prijavitelji ((člen 25(5) in (6)), se zdi še bolj nepravilno. Pri kasnejši registraciji bi to za prijavitelja (*late registrant*) utegnilo predstavljati nepremostljivo oviro za vstop na trg.

6. Pripombe k predlogom, o katerih razpravlja Svet

6.1 Med predlogi, o katerih poteka razprava, je t. i. sistem OSOR („*One Substance, One Registration*“ — tj. „ena snov, ena registracija“), ki sta ga predlagala Združeno kraljestvo in Madžarska, prejel nekaj podpore, tudi v Svetu je o njem potekala široka razprava. Načelo je mogoče podpreti, saj bi tak sistem korenito zmanjšal število potrebnih poskusov in preprečil mnogo dvojnih študij, vendar ostaja dvom glede področja za njegovo praktično uporabo.

6.1.1 Odbor pri tem pristopu ugotavlja nekatere slabosti in nerešene probleme:

— varovanje zaupnosti (ki ga je težko jamčiti, ne da bi se naloga zaupala tretjim strankam, ki bi delale v imenu skupine podjetij), če se upošteva predlagana obveznost uporabe skupnih podatkov (obvezna je skupna uporaba podatkov, ne ustanavljanje konzorcijev);

— notranja zapletenost sistema, ki poskuša zajeti vse akterje, ki delajo z določeno snovjo, ker bi to pomenilo vključitev vseh akterjev v vseh državah članicah in bi zato neizogibno prišlo do jezikovnih problemov;

— število podjetij, ki sodelujejo v nekaterih forumih za izmenjavo podatkov o snoveh, t. i. SIEF (Substance Information Exchange Forum), čeprav ta težava ni tako velika, ker jo zmanjšujejo tri faze predhodne registracije na osnovi tonáže;

— dolgo obdobje, ki ga bodo imenovani strokovnjaki predvidoma potrebovali, da se sporazumejo o tem, katere podatke je treba posredovati iz različnih zbirk skupno uporabljenih „ključnih podatkov“, nenazadnje ker bi uporaba enega poskusa namesto drugega zaradi mehanizma delitve stroškov lahko imela bistvene gospodarske posledice za posamezno podjetje;

— skupna predložitev dosjeja (ali sklica na skupni dosje), ki bi lahko posamezne akterje odvezala odgovornosti.

6.1.2 Poleg tega sistem OSOR ne predvideva (in ne jamči možnosti), da bi vsi prijavitelji skupaj prevzeli delo za določanje izpostavljenosti ter značaja in obvladovanja tveganja, kadar je to potrebno, ker bi bilo težko, če ne nemogoče, da bi se toliko različnih akterjev o tem lahko enotno dogovorilo. To dopušča potrebo po delno ločenih registracijah, ki pa je v nasprotju z načelom, ki podpira OSOR.

6.2 Nedavni predlog Malte in Slovenije glede snovi v količinah od 1 do 10 ton je poenostaviti sistem in zmanjšati stroške za podjetja (pogosto MSP), ki sodijo v ta tonažni razpon. Tako se ne spremenijo osnovne značilnosti uredbe, kot so količinske razvrstitve in roki, predlog pa ponuja operativne načine, ki se zdijo enostavni in prilagodljivi.

6.2.1 Glavni predlogi so:

- poenostavitev zahtev registracije, ki temelji na razpoložljivih informacijah o snovi in njeni uporabi, z enostavnimi, osnovnimi in bistvenimi podatki (vključno s fizikalno-kemičnimi in (eko)toksičnimi podatki);
- enostavni mehanizmi za opis izpostavljenosti:
  - glavne kategorije uporabe (industrijska/strokovna/potrošniška),
  - glavni pogoji izpostavljenosti;
  - vrsta izpostavljenosti (naključna/redka; priložnostna; nenehna/pogosta);
- prednostna merila (kot jih je opredelila agencija), ki se samodejno uporabijo, če se dva ali več naštetih pogojev skupaj pojavi v ustrezni prilogi;
- reden (petleten) in prilagodljiv pregled, da se zagotovi upoštevanje izkušenj, pridobljenih s prejšnjimi vrstami uporabe.

6.2.2 Odbor izraža zadovoljstvo, da ta predlog ohranja iste roke na osnovi količin kot predlog Komisije in da se razpoložljivi podatki in/ali podatki v zvezi s testi, ki jih predvideva Priloga V, zahteva le, kadar agencija to svetuje. Prednostna merila dajejo povod za kontrolo, za katero lahko agencija zahteva nadaljnje podatke in teste posebnih vidikov ali, če obstajajo resni pomisleki zaradi tveganja, ki ga lahko povzroči snov, da se začne postopek ocene.

6.3 Švedski predlog o snoveh v izdelkih zasluži posebno pozornost, tudi če samo zaradi znatnih pomislekov v zvezi s praktično uporabo člena 6. Izpostavlja številne pomembne točke:

- opredelitev izraza „izdelek“ je preveč splošen, da bi bilo mogoče razlikovati med različnimi vrstami izdelkov;

- količine sproščenih nevarnih snovi, tudi nenamerno, so lahko zelo visoke in njihovo sproščanje se lahko bistveno razlikuje, odvisno od predelave in uporabe izdelkov ali od tega, kdaj se sprostijo;

- ugotavljanje, katere sproščene snovi lahko imajo „škodljive učinke na zdravje človeka ali okolje“ (člen 6(2)) bi bilo težko, ne da se opravi posebna ocena tveganja;

- prisotnosti snovi CMR, PBT (obstoje, bioakumulativne in strupene) ali vPvB (zelo obstojne in zelo bioakumulativne) (naštete v Prilogi XIII) ni treba nujno poročati organom ali jih registrirati;

- proizvajalci, ki v EU proizvajajo izdelke, ki so predmet sistema REACH vzdolž cele dobavne verige, bodo v slabšem položaju kot njihovi konkurenti izven EU, ker bodo le-ti predmet sistema le kar zadeva nevarne snovi, ki jih sprošča izdelek;

- podatki o vsebnosti nevarnih snovi v izdelkih so pomembni pri nakupu in trženju samih izdelkov, nenazadnje za potrošnike, toda predlagana uredba tega ne predvideva.

6.3.1 V luči varovanja zdravja in okoljskih ciljev sistema, ne da bi se pri tem neupravičeno povečala administracija in stroški, Odbor odobrava naslednje predlagane ukrepe:

- obveznost posredovanja informacij naslednjim uporabnikom vzdolž dobavne verige, strokovnim uporabnikom in uporabnikom/potrošnikom izdelkov;

- registracija posebej problematičnih snovi, neodvisno od količin v izdelkih, in registracija nevarnih snovi, če so prisotne v količinah, večjih kot ena tona, če so namerno dodane in jih je kot take mogoče identificirati v izdelkih;

- obveznost agencije, da zagotovi strukturirane informacije o uporabi snovi v izdelkih, in njena pravica, da od proizvajalcev/uvoznikov izdelkov zahteva nadaljnje podatke v zvezi z neregistriranimi snovmi ali snovmi, zajetimi v členu 54(f);

- pravica do informacije („right to know“), katere nevarne kemikalije so vsebovane v izdelku, tudi za strokovne uporabnike;

- „indikativni seznam“ nevarnih snovi, ki se jih lahko nenamerno sprosti, z navedbo vrst zadevnega izdelka.

6.3.2 Odbor podpira tudi predlog, da se začne člen 6 predčasno uporabljati, če se upošteva vrsta faz in prostovoljnih sporazumov, ki dokazujejo njegovo uporabnost, kot so predlagale zainteresirane skupine sektorja.

6.4 Nazadnje Odbor znova ponavlja potrebo po krepitvi vloge agencije, kot je omenjeno v njegovem predhodnem mnenju⁽⁸⁾. S tem potrjuje francoski predlog za agencijo za ocenjevanje (*Shape the Agency for Evaluation — SAFE*), zlasti koncept, da bi bila agencija odgovorna za tri vrste ocenjevanja (ocenjevanje predlaganih poskusov, predloženih dosjejev in snovi samih), kot je predvideno v osnutku uredbe, agencija pa bi prevzela tudi neposredno odgovornost za nenehno posodabljanje načrta, ki zajema snovi, ki jih je treba prednostno oceniti.

7. Učinki na dobavno verigo

7.1 Odbor meni, da je potrebna nadaljnja študija dobavne verige in različnih učinkov na različne dele verige. Snovi, ki jih zajema uredba, se uporabljajo v različnih sektorjih, posamezno podjetje pa lahko deluje kot proizvajalec ali kot naslednji uporabnik. Ali povedano drugače, posamezno podjetje lahko ima več kot eno vlogo v sistemu REACH, kot proizvajalec/uvoznik in kot naslednji uporabnik.

7.1.1 Kemijske snovi in pripravki se uporabljajo v vseh proizvodnih postopkih. Toda breme registracije ostaja neposredno pri dobavitelju ali se prenese navzgor po dobavni verigi, razen če naslednji uporabnik snov nameni za nepredvideno uporabo in o tem dobavitelja ne obvesti vnaprej.

7.2 Da bi se prikazale različne vrste težav, s katerimi se srečujejo akterji, je koristno razlikovati med šestimi glavnimi vrstami akterjev z različnimi vlogami v dobavni verigi:

- proizvajalci/uvozniki osnovnih kemikalij;
- velika podjetja, ki **ne** proizvajajo kemikalij;
- MSP, ki proizvajajo kemikalije, ki jih je treba registrirati;
- formulatorji;
- MSP, ki **ne** proizvajajo kemikalij;
- uvozniki kemikalij ali izdelkov.

7.3 Proizvajalcev/uvoznikov osnovnih kemikalij (npr. etilen in butadien) je relativno malo in imajo opravka z velikimi količinami. Tako je zelo verjetno, da bo zanje veljal prvi rok registracije, toda stroški bodo imeli relativno majhen vpliv na njihov promet.

7.4 Velika podjetja, ki ne proizvajajo kemikalij (temveč so dejavna zlasti v železarski in jeklarski, papirni in cementni industriji), sodijo tako med naslednje uporabnike — ker v svojih predelovalnih procesih uporabljajo dodatne snovi in pripravke — kot med proizvajalce/uvoznike snovi v skladu s sedanjo opredelitvijo snovi. Kadar natančnejših opredelitev izvzetih snovi ni na voljo (zaželeno bi bilo, da so), bodo ta podjetja morala opraviti registracijo v prvem roku.

7.5 Med pripravo sedanjega mnenja je Odbor pridobil nove podatke o MSP, ki proizvajajo kemikalije in sestavine, ki jih je treba registrirati. Kljub temu razpoložljivi podatki ne dajejo celotne ali podrobne slike položaja. Jasno je, da se bo nekaj

tisoč MSP soočilo z obveznostjo registracije, ni pa znano, katere snovi bo to zadevalo in v kakšnih količinah, ali potemtakem, kakšne so s tem povezane obveznosti registracije in roki. Nedavne študije posledic kažejo, da bi lahko stroški registracije bistveno vplivali na konkurenčnost teh podjetij in na kontinuiteto prisotnosti nekaterih snovi na trgu. Odbor upa, da bo ta vidik deležen pozornega spremljanja in nenazadnje, da se bodo upoštevali možni neželeni učinki na naslednja podjetja vzdolž dobavne verige.

7.6 Formulatorji (tj. podjetja, ki mešajo posamezne snovi) za pripravo enega pripravka uporabijo mnoge snovi in so vključeni v registracijo snovi, ki niso bile kupljene na notranjem trgu. Študije so potrdile, da formulatorje posebej skrbi razkritje podatkov in informacij, ki bi utegnili biti zaupne narave za proizvodnjo; ali natančneje — sporočilo kode za vsako snov v pripravku bi razkrilo njegovo formulacijo in tako ogrozilo njegovo konkurenčnost. Odbor predlaga, da bi ta zahteva veljala le za snovi, ki so razvrščene kot nevarne.

7.6.1 Formulatorji bodo verjetno glavni naslednji uporabniki, za katere bo veljal člen 34(4), ki predvideva, da naslednji uporabniki v skladu s Prilogo XI pripravijo poročilo o kemijski varnosti (*Chemical Safety Report*) za vsako vrsto uporabe, ki ni predvidena v scenariju izpostavljenosti, ki jim ga je v varnostnem listu (*Safety Data Sheet*) posredoval dobavitelj surovin, uporabljenih v pripravkih. Tudi formulatorji bodo morali izpolniti obveznost (iz sedanje zakonodaje), da bodo pripravili varnostni list za pripravke, ki jih tržijo, če so ti v skladu z Direktivo 99/45/ES razvrščeni kot nevarni.

7.7 MSP, ki ne proizvajajo kemikalij, so v glavnem naslednji uporabniki, ki bodo verjetno manj uporabljali snovi (katerih breme registracije v vsakem primeru nosijo proizvajalci/uvozniki), bolj pogosto pa pripravke. Če bo potrebno, bodo lahko uporabili varnostni list ali poročilo o kemijski varnosti, kar jim bo omogočilo, da bodo bolj nadzorovano uporabljali snovi in bolj učinkovito obvladovali tveganje. Gospodarsko breme za to skupino podjetij bo v glavnem neposredno, vključevalo pa bo bistvene nove administrativne in birokratske obveznosti.

7.8 Kot je navedeno v točki 3.6, Odbor upa, da bodo industrijska združenja, sindikati in druge sektorske organizacije lahko dejavno sodelovale pri spremljanju in poenostavitvi postopka izvajanja. Njihova vloga je lahko informiranje, ki bo pomagalo zagotoviti popolno skladnost z uredbo, in spodbujanje akterjev, da se pridružijo posebnim konzorcijem.

8. Zdravje in varnost

8.1 Doslej opravljene ocene učinkov so se osredotočale predvsem na stroške in izvedljivost sistema REACH. Manj pa je bilo, v kolikor sploh, količinskih ocen koristi za zdravje in varnost na delovnem mestu ter na splošno za zdravje in okolje.

⁽⁸⁾ UL C112 z dne 30.4.2004, točka 3.2

Mnogi akterji so se pritožili, da bo REACH povzročil precej težav, in so pozvali k bistvenim spremembam. Toda nekateri sektorji in močne komercialne verige so pozdravili predlog, kljub stroškom in administrativnemu delu, ki bo potrebno.

8.2 V predhodnem mnenju je Odbor navedel, da kakovost in varnost proizvodnega procesa in proizvodov sistemu prinašata dodano vrednost. Priporoča, da se ti vidiki še nadalje upoštevajo, nenazadnje v zvezi z akcijskim načrtom *Okolje in zdravje* ⁽⁹⁾. Odbor je zadovoljen, da so na vrsti nekatere posebne študije o tem, kot je študija o vplivu REACH na zdravje na delovnem mestu (kožne bolezni, bolezni dihalnih poti), ki jo je pripravil Trade Union Technical Bureau for Health and Safety.

8.3 Direktiva o varnosti delavcev že vsebuje določbe za pripravo scenarijev izpostavljenosti in varno ravnanje s snovmi. Toda praktična uporaba ni zmeraj zadovoljiva. REACH s širjenjem razpoložljivih informacij zaznamuje korak naprej pri varovanju zdravja in varnosti delavcev v vseh proizvodnih sektorjih. Razpoložljivost bolj podrobnih in bolje dokumentiranih varnostnih listov ter poročil o kemijski varnosti nevarnih snovi bo seveda pomagala izboljšati situacijo, pri čemer je treba upoštevati, da bodo zajeli večje število snovi in bodo med gospodarskimi akterji bolj razširjeni.

8.4 Še en zanemarjen vidik, ki zasluži več pozornosti, je potreba po usposabljanju in razvijanju sposobnosti različnih udeležencev dobavne verige (akterjev in delavcev) in vplivi na transparentnost in informacije za potrošnike. Odbor poziva k dejavni politiki v zvezi s tem, da bi se načrtovalo usposabljanje delavcev in mehanizmi za posredovanje podatkov, ki niso zaupne narave, kot je predvideno zgoraj. Izvajanje sistema REACH bo nedvomno pripeljalo do razvoja na teh področjih, toda načrtovati bi bilo treba posebne ukrepe za zagotavljanje čim večje učinkovitosti.

9. Inovacije

9.1 Eden od ciljev sistema REACH je spodbuditi inovacije. Odbor pozdravlja enako obravnavo novih snovi in predvsem petletno (obnovljivo) izvetje iz obveznosti registracije za snovi, ki se uporabljajo za raziskave, ter povečanje količin za prijavo. Vendar bi želel, da se razvijajo nadaljnji instrumenti in ukrepi. Odbor posebej predlaga, da se kemijske raziskave izrecno vklju-

čijo v 7. okvirni program, o katerem se sedaj začneja razpravljati, in da se razmisli o posebnih pobudah za inovacije in prenos tehnologije za razvoj snovi z manjšim potencialom tveganja.

9.2 Dve nedavni študiji primera ne predvidevata niti korenite prerazporeditve niti zmanjšanja virov za R&R. Toda nekaj vpliva bo gotovo čutiti, ker se ne bodo povečale investicije v raziskave. Skupaj s povečanjem stroškov bi to lahko pripeljalo do upada zmogljivosti inovacij in s tem konkurenčnosti. Ker bi to lahko bilo posebej resno za MSP, bi morale države članice prav tako podpreti raziskave v teh podjetjih in za to izkoristiti nova pravila o državni pomoči za MSP. Iz dejstva, da v obeh študijah zajeta podjetja niso upoštevala pričakovanih priložnosti, je mogoče sklepati, da je potrebna informacijska kampanja o morebitnih koristih sistema REACH, ki bi lahko vsaj delno uravnovesile neizogibne obremenitve.

9.3 Vpliv sistema REACH na proizvodni postopek bo verjetno prinesel nove priložnosti tistim podjetjem, ki so najbolj pozorna na razvoj trga, in dal bolj prilagodljivim in učinkovitim podjetjem možnost, da pridobijo nove deleže na trgu in ponudijo nove rešitve za najbolj kritične snovi, ki bi jih bilo zaželeno nadomestiti. Pridobljene izkušnje bodo predstavljale tudi konkurenčno prednost, ko se bodo morale druge regije sveta prilagoditi proizvodnim standardom, ki bolj upoštevajo zdravje človeka in okolje. Ne gre spregledati tudi vpliva sistema REACH na raziskave, povezane s potrebo po novem strokovnem znanju (analitična kemija, računalniško modeliranje, toksikologija, novi načini testiranja, vzorčenje in tehnike merjenja, nove aplikacije programske opreme).

9.4 Zakonodajalci in nosilci političnih odločitev morajo biti pozorni na te postopke, tako da se zagotovi, da bodo vse politične usmeritve Skupnosti v skladu s cilji na področju konkurenčnosti/inovacij in varstva okolja, zastavljenih v okviru lizbonske strategije, in da se olajša doseganje teh ciljev. Odbor upa, da bo temeljita, trajna razprava med pristojnimi organi in zainteresiranimi skupinami pomagala določiti učinkovite politične usmeritve in instrumente, ki bodo skupaj s tržnimi mehanizmi spodbujali inovativno kemijsko industrijo, ki bo posvečala pozornost tudi zdravju in okolju.

V Bruslju, 13. julija 2005

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ UL C157 z dne 28.6.2005.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „obsegu in posledicah preseljevanj podjetij na nove lokacije“

(2005/C 294/09)

Evropski ekonomsko-socialni odbor se je, v skladu s členom 29(2) poslovnika, 29. januarja 2004 odločil oblikovati mnenje na lastno pobudo o obsegu in posledicah preseljevanj podjetij na nove lokacije.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 13. junija 2005. Poročevalec je bil g. RODRÍGUEZ GARCÍA CARO, soporočevalec pa g. NUSSER.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 419. plenarnem zasedanju dne 13. in 14. julija 2005 (seja z dne 14. julija 2005) s 128 glasovi za, 15 glasovi proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod

1.1 Živimo v času vedno večje globalizacije, procesa, ki pospešuje podiranje meja, internacionalizacije trgovine in izredno hitrega tehnološkega razvoja⁽¹⁾. Zaradi porasta institucionalnih vlaganj⁽²⁾, povečanja navzkrižnih čezmejnih naložb, preseljevanja del na nove lokacije, hitrih sprememb lastništva in vse večje uporabe informacijskih in komunikacijskih tehnologij prihaja do izginjanja geografskih identitet, konkurenčnost pa dobiva svetovno razsežnost. Tako konkurenčnost postaja splošni cilj ekonomske razsežnosti, ki v interakciji s socialno, okoljsko in politično-institucionalno razsežnostjo sooblikuje proces trajnostnega razvoja.

1.2 Danes je Evropska unija z enotnim trgom, ekonomsko in monetarno unijo ter resničnim napredkom skupne zunanje in varnostne politike ter pravosodja in notranjih zadev glavno jedro združevanja proti posledicam globalizacije.

1.3 Družba mora biti konkurenčna v celoti, kar pomeni, da mora biti sposobna vseskozi predvidevati svoje ekonomsko okolje, se mu prilagajati in nanj vplivati.⁽³⁾ V svojem sporočilu z dne 11. decembra 2002 z naslovom *Industrijska politika v*

razširjeni Evropi⁽⁴⁾ je Evropska komisija konkurenčnost opredelila kot „sposobnost gospodarstva, da prebivalstvu trajno zagotovi visoko stopnjo zaposlenosti ter visoke in rastoče življenjske standarde“. Tudi evropska poročila o uspešnosti, ki jih Evropska komisija redno objavlja od leta 1994⁽⁵⁾, poudarjajo pomembnost globalne konkurenčnosti.

1.4 Za podjetja konkurenčnost pomeni biti trajno — in učinkoviteje od svojih tekmecev — sposoben zadovoljevati potrebe strank in zagotavljati blago in storitve, privlačnejše glede cen in drugih dejavnikov⁽⁶⁾. „Organizacijsko konkurenčnost“ je mogoče opredeliti kot sposobnost organizacije, da proizvaja blago visoke kakovosti in zagotavlja storitve, ki dosežajo uspeh in sprejem na svetovnem trgu⁽⁷⁾. Organizacije morajo ravnati v skladu z naslednjimi tremi načeli: gospodarnost, uspešnost in učinkovitost: gospodarnost pri upravljanju virov, uspešnost pri doseganju ciljev in učinkovitosti pri vplivu na okolje.

1.5 Človeški dejavnik je ključni element konkurenčnosti podjetij, zato je ljudi potrebno motivirati, jim dati možnosti usposabljanja in napredovanja, pomembno pa jih je tudi vključiti v socialni dialog.

1.6 Danes se podjetja soočajo s stalno spreminjajočim se okoljem. Vedno bolj odprti trgi, visoko razvita sredstva komunikacije in prometa, tehnologije in tehnološke aplikacije, ki se vseskozi posodablajo, in vedno močnejša konkurenca oblikujejo okvir, v katerem morajo podjetja vsakodnevno razvijati svoje dejavnosti.

1.7 Za Evropsko unijo je bil 1. maj 2004, datum uradnega pristopa desetih novih držav članic, mejnik v njeni zgodovini.

⁽¹⁾ Posebna številka francoske revije „Problèmes économiques“ (št. 2859), ki je izšla septembra 2004, je v celoti posvečena preseljevanjem podjetij na nove lokacije. V enem od prispevkov najdemo pojasnilo, da je izraz „globalizacija“ anglicizem, ki se uporablja za opis pojava, ki mu v francoščini pravimo „mondialisation“. Gre za prehod z mednarodnega gospodarstva, v katerem politično avtonomni narodi organizirajo svoj nacionalni gospodarski prostor in sodelujejo pri gospodarskih izmenjavah večjega ali manjšega pomena, h globalnemu gospodarstvu, ki presega nacionalne ureditve.

⁽²⁾ Izraz „institucionalna vlaganja“ se nanaša na vlaganja tistih instanc, ki imajo velike rezervne sklade, to so na primer investicijski skladi, banke, zavarovalnice in pokojninski skladi.

⁽³⁾ Glej mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora z dne 19.3.1997 o zaposlovanju, konkurenčnosti in ekonomski globalizaciji (UL C 158, 26.5.1997).

⁽⁴⁾ KOM(2002) 714 končno. Glej mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora z dne 17.7.2003 na to temo (g. Simpson, UL C 234, 30.9.2003).

⁽⁵⁾ Glej sedmo poročilo, objavljeno leta 2003 (SEC(2003) 1299), ter osmo poročilo, objavljeno leta 2004.

⁽⁶⁾ Glej mnenje EESO, navedeno v opombi na dnu strani 2.

⁽⁷⁾ John M. Ivancevich, *Management: Quality and Competitiveness* (1996) .

Odbor je v svojem mnenju o širitvi ⁽⁸⁾ dejal: „Širitev notranjega trga bo, če nam bo uspelo izkoristiti razpoložljivi potencial, prinesla številne prednosti na ekonomski ravni in povečala konkurenčnost Evrope v svetovnem gospodarstvu.“ Vendar pa se je treba zavedati, da so gospodarske strukture teh držav še vedno daleč od standardov EU-15. Evropsko poročilo o konkurenčnosti za leto 2003 navaja, da ima deset držav srednje in vzhodne Evrope (CEEC-10) ⁽⁹⁾ v primerjavi z EU-15 prednost na področju panog, ki so intenzivne z vidika dela, virov in energije, primerjalno pa so v slabšem položaju v panogah, ki so intenzivne z vidika kapitala, tehnologije in strokovnega znanja. Ta vzorec omogoča konkurenčne prednosti CEEC-10 glede surovin (v predhodni fazi) in blaga široke potrošnje (v končni fazi), medtem ko so v slabšem položaju glede polizdelkov in investicijskih sredstev.

1.8 Glavna prednost pristopa desetih novih držav članic 1. maja 2004 je notranji trg s skoraj 455 milijoni ljudi, v katerem lahko podjetja poslujejo v enotnem okviru, ki zagotavlja stabilne makroekonomske pogoje, v območju miru, stabilnosti in varnosti. Čeprav se bo prebivalstvo EU povečalo za 20 odstotkov, BDP pa za 5 odstotkov, se bodo v povprečju stroški dela na uro in produktivnost dela po vsej EU-25 zmanjšali.

1.9 Širitve Unije pa vendarle ne bi smeli dojemati kot grožnje „starim“ državam članicam EU. Prejšnje širitve EU so novim državam članicam prinesle izboljšanje BDP in zvišanje življenjskega standarda, kar se je pokazalo v primeru Irske ⁽¹⁰⁾, Španije ⁽¹¹⁾ in Portugalske ⁽¹²⁾, katerih BDP se je po pristopu povečal. Poleg tega ne smemo pozabiti, da je od 1. maja 2004 dalje prihodnost EU povezana s prihodnostjo njenih 25 držav članic.

1.10 Poleg tega širitev evropskim podjetjem omogoča izkoristiti ugodnosti, ki jih ponujajo nova partnerstva EU, ne le glede stroškov ali izobraževanja, ampak tudi ugodnosti zaradi geografske bližine ter kulturne in jezikovne podobnosti, ki je večja kot pri ostalih možnih lokacijah.

1.11 Pojav preseljevanja podjetij na nove lokacije je danes izziv za evropsko družbo in ga je mogoče predvidevati v dveh smereh: na eni strani preseljevanje podjetij v druge države članice, kjer so pogoji ugodnejši, in na drugi strani preseljevanje v države, ki niso članice EU, kot so države jugovzhodne

Azije ⁽¹³⁾ ali države z nastajajočim gospodarstvom ⁽¹⁴⁾, med katerimi je zelo pomembna Kitajska. V primeru slednjih na ta pojav vplivajo ugodni pogoji za proizvodnjo in predvsem možnost prodora na nove in zelo velike trge, ki imajo velik potencial rasti.

1.12 Pojav preseljevanja podjetij na nove lokacije lahko poleg neposredne izgube delovnih mest povzroči še druge težave, zlasti povečanje socialnega bremena za državo, povečanje socialne izključenosti in šibkejšo rast celotne ekonomije, zlasti zaradi globalnega zmanjšanja povpraševanja. Poleg tega je treba zabeležiti, da lahko, v najboljšem primeru, preselitev industrijske proizvodnje prispeva h krepitvi socialnih pravic v državah, v katere so usmerjene naložbe, nujno pa pomeni tudi prenos znanj. Zato ima preseljevanje podjetij na nove lokacije znaten učinek izenačevanja primerjalnih prednosti, navedenih v točki 1.7 zgoraj, ter povečevanja konkurenčnosti preseljenih podjetij.

1.13 Kljub omenjenim učinkom Evropska komisija v svojem sporočilu z naslovom *Prestrukturiranje in zaposlovanje* z dne 31. marca 2005 ⁽¹⁵⁾ priznava, da prestrukturiranje ne sme biti sinonim za socialno nazadovanje in izgubo ekonomske substance. Komisija v tem sporočilu prav tako beleži, da je prestrukturiranje pogosto nujno potrebno za preživetje in razvoj podjetij, da pa ga je potrebno spremljati, da bodo njegovi učinki na zaposlovanje in delovne pogoje kar se da prehodni in omejeni.

1.14 Trenutno naložbe v druge države niso le stvar velikih podjetij. Majhna in srednje velika podjetja, zlasti tista z veliko tehnološko dodano vrednostjo, se tudi selijo v druge države ali pa vanje selijo del svojih dejavnosti.

1.15 Ustvarjanje najnaprednejših tehnoloških procesov v državah z visokimi stroški je, po eni strani, eden od dejavnikov, ki zavirajo proces preseljevanja podjetij, saj ustvarjajo nova področja dejavnosti in večajo usposobljenost zaposlenih in znanje podjetij. Poleg tega so nastajajoča gospodarstva in države azijskega jugovzhoda trgi z velikim potencialom, saj imajo, med drugim, ugodnejše davčne režime in nižje cene energije kot EU. Tudi cena dela je precej nižja kot v EU, med drugim zato, ker so socialne pravice manj razvite, v določenih primerih jih, s stališča temeljnih standardov Mednarodne organizacije dela (ILO), sploh ni, in življenjski stroški so manjši. To podjetjem, ki se preselijo v te države, omogoča, da na

⁽⁸⁾ Glej mnenje EESO z dne 12. decembra 2002 o širitvi (UL C 85, 8.4.2003); poročevalka ga. BELABED (II. skupina, Avstrija)

⁽⁹⁾ Kratica se nanaša na naslednjih deset držav srednje in vzhodne Evrope: Češko, Estonijo, Madžarsko, Latvijo, Litvo, Poljsko, Slovaško in Slovenijo, ter Bolgarijo in Romunijo.

⁽¹⁰⁾ BDP je narasel iz 63,3 % povprečja Skupnosti v letu 1986 na 123,4 % povprečja Skupnosti v letu 2004. Vir: Statistična priloga o evropskem gospodarstvu – Pomlad 2005 (ECFIN/REP/50886/2005).

⁽¹¹⁾ BDP je narasel iz 71,9 % povprečja Skupnosti v letu 1986 na 89,7 % povprečja Skupnosti v letu 2004. Vir: *ibid.*

⁽¹²⁾ BDP je narasel iz 55,8 % povprečja Skupnosti v letu 1986 na 67,4 % povprečja Skupnosti v letu 2004. Vir: *ibid.*

⁽¹³⁾ Brunej DARUSSALAM, Birmanija/Myanmar, Kambodža, Indonezija, Laos, Filipini, Singapur, Tajsko, Vietnam, Vzhodni Timor (vir: Evropska komisija).

⁽¹⁴⁾ S pojmom „nastajajoče gospodarstvo“ označujemo gospodarstvo s srednjim ali nizkim povprečnim dohodkom na prebivalca, za katero je značilno, da je doživelo proces tranzicije iz zaprtega v tržno gospodarstvo, kar pomeni, da je bila uspešno izpeljana vrsta strukturnih reform gospodarskega značaja in da posledično prihaja do velikega števila tujih vlaganj (Antoine W. AGTMAEL; Svetovna banka, 1981). Primeri takšnih gospodarstev: Kitajska, Indija, Brazilija, Mehika.

⁽¹⁵⁾ KOM (2005) 120 končno.

svetovnem tržišču ponudijo izdelke po nižjih cenah. Te države tudi same spodbujajo tuja vlaganja, včasih celo s pomočjo prostih con, v katerih so delovne pravice in socialni pogoji še slabši kot v ostalih delih države, saj se zavedajo, da bodo takšni ukrepi za njihovo gospodarstvo pomenili velik vir prihodkov. Zato so podjetja, ki nameravajo preseliti tisti del svojih dejavnosti, ki ustvarja manjšo dodano vrednost, v ta območja, vse številnejša. Takšna preselitev pomeni ustvarjanje prostih delovnih mest za nizko kvalificirana dela, ki so slabo plačana.

1.16 Ob gospodarskem poletu držav z nastajajočimi gospodarstvi in držav azijskega jugovzhoda dejansko lahko opazimo številne neposredne tuje naložbe v ta območja ter sočasno povečanje trgovinske menjave med EU in temi regijami. Četudi podatki kažejo, da je Evropa uspela ohraniti velik delež vstopnih neposrednih tujih naložb, so se globalni tokovi preusmerili in se vse bolj usmerjajo v Azijo.

1.17 Novejši podatki ponovno potrjujejo, da se zunanja trgovina EU preusmerja. Čeprav ZDA ostajajo glavni trgovinski partner, kaže, da počasi ta status lahko izgubijo zaradi drugih držav, na primer Kitajske. ⁽¹⁶⁾

1.18 Na tej točki bi bilo treba skušati opredeliti koncepta „preseljevanja podjetij na nove lokacije“ in „deindustrializacije“:

— **Preseljevanje podjetij na nove lokacije** je pojav delnega ali celotnega prenehanja neke dejavnosti, ki mu sledi njena ponovna uvedba v tujini, prek neposredne naložbe. V Evropski uniji lahko razlikujemo med dvema tipoma preseljevanj:

- a) *notranje*: delni ali celoten prenos dejavnosti v drugo državo članico;
- b) *zunanje*: delni ali celoten prenos dejavnosti v državo, ki ni članica EU.

— **Deindustrializacija**: pri tem konceptu je treba razlikovati med:

- a) *absolutno deindustrializacija*: ta pomeni upad zaposlovanja, proizvodnje, rentabilnosti in delniškega kapitala v proizvodnem sektorju, pa tudi upad izvoza proizvedenega blaga in pojav nenehnih trgovinskih primanjkljajev v sektorju;

⁽¹⁶⁾ Podatki o zunanjetrgovinskih tokovih EU, ki jih je 22. februarja 2005 objavil Eurostat, se nanašajo na obdobje od januarja do novembra 2004 in kažejo znatno povečanje uvoza iz Kitajske (+21 %), Rusije, Turčije in Južne Koreje (+18 % za vse tri države), edino zmanjšanje je zaznati pri uvozu iz Združenih držav Amerike (-14 %). Pri izvozu iz EU so bila ugotovljena povečanja izvoza v Turčijo (30 %), Rusijo (22 %), na Kitajsko (17 %) in v Tajvan (16 %). Opazimo lahko, da je v omenjenem obdobju za trgovanje EU-25 značilno povečanje trgovinskega primanjkljaja s Kitajsko, Rusijo, Norveško ter presežka z ZDA, Švico in Turčijo.

- b) *relativno deindustrializacija*: ta pomeni upad deleža proizvodnje v ekonomiji, ki odraža strukturne spremembe v razmerju med rezultati proizvodnje in storitev. ⁽¹⁷⁾

Poleg notranjega in zunanjega preseljevanja podjetij na nove lokacije velja omeniti tudi pojav — znan zaradi nedavnih dogajanj v nekaterih podjetjih — ko delodajalec sili zaposlene, da sprejmejo slabše delovne pogoje, z grožnjo, da se bo sicer podjetje moralo preseliti. Ta pojav je posebej nevaren, saj temelji na vzpostavljanju konkurence med delavci in ker lahko sproži učinek oljnega madeža.

2. Vzroki in posledice

2.1 Da bi ublažili negativne posledice preseljevanja podjetij na nove lokacije, je seveda treba sprejeti gospodarske in družbene ukrepe v prid ustvarjanja bogastva, blaginje in delovnih mest. V tem smislu je treba posebno pozornost nameniti majhnim in srednje velikim podjetjem zaradi njihovega prispevka na področju zaposlovanja v EU, prav tako pa tudi socialnim podjetjem — majhnim, srednjim in velikim podjetjem — zaradi njihovega nepretrganega prizadevanja za ustvarjanje novih delovnih mest in še bolj zaradi nepreseljivih zaposlitev, ki jih določa njihov statut. V tem kontekstu Odbor podpira Komisijo in zlasti njen predlog sklepa o ustanovitvi okvirnega programa za konkurenčnost in inovativnost ⁽¹⁸⁾, v katerem predlaga uvedbo treh posebnih programov, ki bi omogočali skupni okvir za spodbujanje produktivnosti, sposobnosti inovacij in trajne rasti. Prvi od teh se imenuje program za podjetništvo in inovativnost in je namenjen podpori, izboljšanju in spodbujanju dostopa do financiranja ustanavljanja in razvijanja malih in srednje velikih podjetij ter ustvarjanja okolja, ki bo ugodno za sodelovanje malih in srednje velikih podjetij. Za vzpodbudo ustanavljanja grozdov na regionalni ravni je bistveno, da se multinacionalke ne odločijo preseliti svojih dejavnosti na nove lokacije, s čimer prispevajo k razvoju majhnih in srednje velikih podjetij v območju njihovega vpliva.

⁽¹⁷⁾ Glej študijo „Pomen konkurenčnih proizvodnih panog za razvoj storitvenega sektorja“, Bremen, december 2003.

Ključna sporočila te študije so:

- če je delež proizvodnje v BDP manjši, to še ne pomeni, da je tudi manj pomemben;
- povezave med proizvodnim in storitvenim sektorjem se povečujejo;
- ob dinamični rasti so s podjetji povezane storitve še zlasti močno odvisne od povpraševanja industrije; industrija je pomemben dobavitelj tehnologije za inovacije proizvodov in procesov v storitvenem sektorju.

⁽¹⁸⁾ KOM (2005) 121 končno, z dne 6. aprila 2005: *Predlog sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi okvirnega programa za konkurenčnost in inovativnost (2007–2013)*.

2.2 Upoštevati je treba tudi posredne učinke preseljevanja podjetij na plače in delovne pogoje. Socialni partnerji bi morali, prek procesa kolektivnih pogajanj in ustanavljanja ter čim učinkovitejšega sodelovanja evropskih delavskih svetov povsod, kjer imajo pravno moč, zmanjšati tveganja in zagotoviti prihodnost podjetij ter kakovostnih delovnih pogojev.

2.3 Že v preteklosti so bile za EU-15 značilne regionalne razlike glede dohodkov, zaposlovanja in produktivnosti, ki so odsevale različne stopnje zadolženosti, različne davčne ugodnosti in razlike glede odnosa do inovacij. Po širitvi 1. maja 2004 se je ta regionalna različnost še znatno povečala. ⁽¹⁹⁾

2.4 Na regionalni ravni so posledice preselitev podjetij na nove lokacije lahko precej dramatične, zlasti če je regija specializirana za določen sektor dejavnosti. Zato ima lahko obsežno preseljevanje podjetij določenega sektorja med drugim precejšen vpliv na upad zaposlenosti in povpraševanja, zmanjšanje gospodarske rasti in povečanje socialne izključenosti, z vsemi negativnimi posledicami, ki jih vse to prinaša. Da bi se izognila temu, je Evropska komisija v svojem Tretjem kohezijskem poročilu ⁽²⁰⁾ poudarila pomen usmerjanja svojih prizadevanj v kohezijo, da bi izboljšala ekonomsko učinkovitost in konkurenčnost evropskega gospodarstva, kar pomeni mobilizacijo vseh njenih virov in regij. ⁽²¹⁾

2.5 Treba se je potruditi za doseg usposobljenosti delovne sile, povečanje naložb v inovacije ter razvijanje pobud za promocijo podjetniškega duha v Evropski uniji.

2.6 Po podatkih Evropskega centra za spremljanje sprememb (v Dublinu) bo pojav preseljevanja podjetij na nove

⁽¹⁹⁾ Po podatkih Eurostata z dne 7. aprila 2005 je bil BDP na prebivalca v Evropski uniji (EU-25) v letu 2002 med 32 % (regija Lubelskie na Poljskem) in 315 % (regija centra Londona, Združeno kraljestvo) povprečja EU-25. Od 37 regij, katerih BDP na prebivalca je bil višji od 125 % povprečja EU, jih je 7 v Združenem kraljestvu in Italiji, 6 v Nemčiji, 4 so na Nizozemskem, 2 v Avstriji, 2 v Belgiji in na Finskem ter 1 v Češki republiki, v Španiji, Franciji, na Irskem, na Švedskem in v Luksemburgu. V novih državah članicah je edina regija, katere BDP na prebivalca je presegal 125 % povprečja EU, regija Praga na Češkem (153 %). Od 64 regij, katerih BDP na prebivalca je nižji od 75 % povprečja EU, jih je 16 na Poljskem, 7 v Češki republiki, 6 na Madžarskem in v Nemčiji, 5 v Grčiji, 4 so v Franciji, Italiji in na Portugalskem, 3 na Slovaškem in v Španiji ter po 1 v Belgiji, Združenem kraljestvu, v Estoniji, Litvi, Latviji in na Malti.

⁽²⁰⁾ KOM(2004) 107, 18.2.2004. Glej tudi mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora (ECO 129).

⁽²¹⁾ Odbor je pred kratkim na lastno pobudo izdal mnenje o spremembah v industriji ter ekonomski, socialni in ozemeljski koheziji (CCMI/013, poročevalec g. Leirião (III. skupina - Portugalska, sopo-ročevalec g. Cué (2. kategorija CCMI-Belgija)).

lokacije določene sektor prizadel bolj kot druge. ⁽²²⁾ Stališče podjetja glede preselitve na novo lokacijo je odvisno tudi od stopnje neodvisnosti, kakor je določena z njegovo korporativno in tehnološko strukturo. Najšibkejša skupina bodo podružnice multinacionalnih družb s sedežem v tujini in podjetja, ki niso lastniki tehnologije, ki jo uporabljajo za svoje proizvode ali procese.

2.7 Skrb povzročajo nezadostni rezultati Evrope na področju raziskav in inovacij, saj se zdi, da preselitve niso več omejene na sektorje, kjer je potrebno veliko delovne sile. Preselitve na nove lokacije je vedno pogostejše opaziti v sektorjih proizvodnje polizdelkov in celo v nekaterih visoko tehnoloških sektorjih, kjer obstajajo težnje po preselitvi dejavnosti, kakor so raziskave in storitve, Kitajska in Indija pa sta prvi na seznamu tistih, ki imajo koristi od takega razvoja dogodkov, oziroma od takih prenosov.

2.8 Določena podjetja proizvodnjo preselijo celo nazaj v državo izvora, ker EU nudi dobre pogoje za proizvodnjo blaga ter zahtevne storitve. Čeprav se nadaljuje preseljevanje proizvodnje v države z nizkimi plačami, se je treba zavzemati za ohranjanje in ustvarjanje ugodnih pogojev za proizvodnjo blaga in zahtevne storitve, da bi pritegnili proizvodnjo z veliko dodano vrednostjo.

2.9 Združene države Amerike imajo najmočnejše svetovno gospodarstvo in so glavni trgovinski partner EU. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja je v različnih državah prišlo do številnih sprememb, zlasti v Združenih državah Amerike, kar je povzročilo razvoj „nove ekonomije“. Hiter razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije ter njenih aplikacij v poslovanju je povzročil povečanje stopnje rasti BDP ter močan upad brezposelnosti. Posledice telekomunikacijske revolucije je bilo tako čutiti v celotni družbi in gospodarstvu.

2.10 Čeprav je spodbujanje raziskav izjemno pomembno za upočasnitev procesa preseljevanja na nove lokacije, kar je vprašanje, s katerim se v nekaterih evropskih regijah že zdaj pospešeno ukvarjajo, pa je odločilna uporaba rezultatov takih raziskav. Resničen gospodarski razvoj in rast sta posledica implementacije rezultatov znanstvenih in tehnoloških raziskav. To pomeni, da ključni dejavnik ni sama tehnologija, temveč korist, ki jo prinaša, tj. **inovacija**.

2.11 Vendar pa se je treba zavedati, da inovacija sama ne more preprečiti preseljevanja tradicionalnih proizvodnih dejavnosti, ki se selijo drugam zato, ker niso konkurenčne. Gotovo pa prispeva k lažjemu nadomeščanju preseljenih dejavnosti z alternativnimi izdelki, procesi ali storitvami v prizadetih območjih.

⁽²²⁾ Po podatkih Evropskega centra za spremljanje sprememb (www.emcc.eurofound.eu.int) so sektorji, ki jih je od leta 2000 dalje najbolj prizadelo preseljevanje podjetij na nove lokacije železarstvo, telekomunikacije, proizvodnja avtomobilov, elektrika, tekstil, prehrabena in kemična industrija.

2.12 Ekonomija, ki temelji na integraciji tehnološkega napredka v proizvodne procese, prinaša široko paleto novih proizvodov in procesov visoke dodane vrednosti v proizvodnji in porabi. V tem kontekstu bi bilo treba države, ki so se 1. maja 2004 pridružile EU, obravnavati kot vir priložnosti, saj bodo ob ustrezni industrijski politiki evropska podjetja lahko zasnovala novo strategijo na ravni celotne celine in tako kar najbolj izkoristila nove možnosti, ki so se odprle po zaslugi širitve.

2.13 Preselitev na novo lokacijo pomeni, da podjetje celotno svojo dejavnost ali njen del premakne z enega kraja na drugega. Tako kot ljudje tudi podjetja z enim samim ciljem zapustijo kraj, od koder izhajajo: zaradi napredka. Na zelo razvitih gospodarskih območjih, kjer so trgi že delno zasičeni, zmogljivost za rast nacionalnega gospodarstva in nacionalnega trga postopno doseže svoje naravne meje. Zato se morajo celotni industrijski sektorji bolj osredotočiti na iskanje novih priložnosti ta prihodnost, tako da svoje proizvode in storitve razporedijo v druga gospodarska območja. Poleg tega se v dobi globalizacije podjetja soočajo z močno svetovno konkurenco na domačih in izvoznih trgih. Seveda pa konkurenčnost teh podjetij ni odvisna samo od kakovosti njihovih proizvodov in od dobaviteljev, temveč tudi od cen, gibanja deviznih tečajev ter možnosti, da lahko računajo na odprte in konkurenčne globalne trge, katerih pravila bodo spoštovali vsi.

2.14 Izbira lokacije je za podjetja odločilno strateško vprašanje in jih sili v razmislek o številnih vidikih zelo različne narave. Podjetja sprejemajo odločitve na podlagi zmernih stroškov dela, politične stabilnosti, ustanov, ki vzbujajo vsaj minimalno zaupanje, bližine novih trgov, razpoložljivosti proizvodnih zmogljivosti in razumnih davčnih stopenj. Poleg tega je mnenje podjetja o preselitvi na novo lokacijo odvisno tudi od infrastrukture in stroškov transakcije, odvisno je tudi od stopnje neodvisnosti podjetja, kakor je določena z njegovo korporacijsko in tehnološko strukturo, ter od učinkovitosti javne uprave. Zato nižji stroški dela niso edini dejavnik pri odločanju za preselitev na novo lokacijo ali proti njej, primerja se jih s produktivnostjo, saj je razmerje med stroški in produktivnostjo pomembno za konkurenčnost.

2.15 Stroški določene dejavnosti so v veliki meri odvisni od nacionalnih ali regionalnih pogojev. Države, v katere podjetja vlagajo, morajo nuditi minimalno infrastrukturo, raven izobrazbe prebivalstva in varnost. Preden sprejetjem odločitve podjetja sledijo naslednji logiki: najprej stabilnost, nato zaupanje in šele nato naložba. Dogodki, ki povzročajo nestabilnost, zlasti negotovost glede prihodnosti, nedvomno vplivajo na tiste, ki odločajo o vlaganjih. Tisti, ki sprejemajo politične odločitve, se morajo izredno dobro zavedati pomena pritegnitve naložb, ki ustvarjajo kakovostna delovna mesta, omogočajo tehnološki razvoj in pospešujejo gospodarsko rast. Poleg tega bi morala pomoč razvoju dati več poudarka izboljšanju političnih, državljanskih in socialnih pravic v državah, v katere se vlaga. Podjetja morajo prispevati k uresničevanju tega cilja z izvajanjem načel družbene odgovornosti. ⁽²³⁾

⁽²³⁾ Evropski ekonomsko-socialni odbor v svojem mnenju o družbeni odgovornosti podjetij (zelena knjiga) priznava, da „je prostovoljnost temeljno načelo družbene odgovornosti podjetij“ (UL C 125, 27.5.2002). Poročevalka: ga. HORNUNG-DRAUS (I. skupina - Nemčija). Soporochvalki: ga. ENGELEN-KEFER (II. skupina - Nemčija) in ga. HOFFELT (III. skupina - Belgija).

2.16 Socialni partnerji imajo posebno odgovornost pri vzpostavljanju trdnih pravil na trgu dela. Kolektivne pogodbe omogočajo zagotavljanje enakih pogojev glede konkurence za vse podjetja, kar vodi k večji rasti, zagotavlja varnost in možnost razvoja tako delavcem kot podjetjem.

2.17 Tu je še nekaj ključnih vidikov. Po eni strani narava in obseg proizvodov in storitev mnogokrat zahtevata, da se blago proizvaja, storitve pa zagotavljajo na ciljnih trgih oziroma vsaj v njihovi bližini. Po drugi strani, še zlasti v dobavnih podjetjih, pogosto obstaja potreba, da sledijo svojim poslovnim strankam na lokacije, ki so jih te izbrale. Pogosto pa vključitev na nove trge tudi ni mogoča, če podjetja ne zagotovijo, da njihovo blago in storitve vključujejo vsaj določeno stopnjo lokalno zagotovljene dodane vrednosti.

2.18 Na koncu ne smemo pozabiti, da zato, ker potrošniki pripisujejo velik pomen ceni in ker njihovo povpraševanje tudi vpliva na ponudbo, prihaja do pritiska na trgovce na drobno, da bi zmanjšali cene. In ker veletrgovci na drobno želijo potrošnikom zagotoviti nizke cene, pritiskajo na dobavitelje, da tudi ti nižajo cene. V takšnem kontekstu je razumljivo, da zlasti najmanjši dobavitelji nimajo dovolj sredstev, da bi izpolnili zahteve velikih trgovcev na drobno. ⁽²⁴⁾

2.19 Zaradi razlik med gospodarstvi posameznih držav članic EU ter med gospodarstvom celotne EU in gospodarstvi azijskih držav, se pojavljajo določeni dejavniki, ki, med drugimi, spodbujajo selitev podjetij na nove lokacije, ti pa so:

- cenejša dobava;
- davčne ugodnosti;
- dostop do novih trgov;
- tehnologija;
- nižji stroški dela.

2.20 Preseljevanje podjetij, zlasti izven EU, bi lahko povzročilo nekatere težave, kot so:

- **izguba konkurenčnosti:** podjetja, ki ostanejo v EU, bodo prisiljena imeti višje stroške od konkurentov; to bo po vsej verjetnosti pripeljalo do izgube tržnega deleža v svetovni trgovini in bo posledično postalo zelo negativen dejavnik pri uresničevanju ciljev lizbonske strategije (trajna gospodarska rast, z večjim številom kakovostnejših delovnih mest ter večja socialna kohezija, kakor tudi spoštovanje varstva okolja);

⁽²⁴⁾ Glej mnenje z naslovom *Sektor velikih trgovcev na drobno – trendi in vplivi na kmete in potrošnike*, poročevalec: g. Allen (III. skupina - Irska)

- **manj strokovnega znanja:** evropska podjetja, prisiljena tekmovati s podjetji, ki imajo nižje stroške, bodo vedno manj vlagala v raziskave. Iz tega bo izhajala izguba zmožnosti za inovacije, ki je bistvena za preživetje na današnjem trgu;
  - **izguba delovnih mest in poslabšanje možnosti zaposlitve** za vedno večje število zaposlenih v prizadetih regijah in sektorjih. Iz tega bo izhajala vedno večja socialna izključenost, države pa bodo morale socialnim izdatkom nameniti večji del svojih proračunov; najbolj bodo prizadeti delavci podružnic multinacionalnih družb s sedežem v tujini in delavci podjetij, ki niso lastniki tehnologije, ki jo uporabljajo za svoje proizvode in procese;
  - **počasnejša gospodarska rast:** deloma jo bo upočasnilo zmanjševanje notranjega povpraševanja, ki je posledica dejstva, da na prebivalce vpliva nižanje plač, izguba zaposlitve in zmanjševanje možnosti na trgu dela.
- i) **izboljšanje predpisov o podjetjih** na nacionalni ravni in na ravni EU, kar ne pomeni nujno manj predpisov, temveč jasne predpise, ki se enotno uporabljajo po vsej EU.
  - ii) **optimizacija sinergije med različnimi politikami**, da bi spodbudili konkurenčnost, ob posebnem osredotočenju na področja, kakor so raziskave, usposabljanje, konkurenčna pravila in regionalna pomoč.
  - iii) sprejetje ukrepov za posamezne sektorje, da bi se **politično odzvali na specifične potrebe**, se pomaknili po vrednostni verigi navzgor ter predvideli strukturne spremembe in se z njimi spopadli.

3. Sklepne ugotovitve

3.1 V odgovor na pomisleke, ki jih je izrazil Evropski svet⁽²⁵⁾, in zavedajoč se bojzani, ki jih povzročata nevarnost deindustrializacije, ter načinov, na katere se lahko pripravimo in soočimo s strukturnim preoblikovanjem, ki poteka v evropski industriji, je Evropska komisija 20. aprila 2004 sprejela sporočilo z naslovom *Pospeševanje strukturnih sprememb: industrijska politika za razširjeno Evropo*⁽²⁶⁾, v katerem opredeljuje industrijsko politiko za razširjeno Evropsko unijo. Odbor je to sporočilo obravnaval v posebnem mnenju⁽²⁷⁾.

3.2 V omenjenem dokumentu Evropska komisija navaja, da kljub dejstvu, da večina sektorjev povečuje svojo proizvodnjo, in čeprav ni opaziti splošnega procesa deindustrializacije, v Evropi kljub temu poteka proces preoblikovanja, ki vključuje prenos sredstev in delovnih mest v dejavnosti z visoko vsebnostjo znanja. V tem kontekstu sporočilo poudarja, da se je v vseh državah članicah število delovnih mest v industrijskem sektorju v obdobju 1955-1998 zmanjšalo.

3.3 Komisija tudi poudarja, da širitev ponuja številne priložnosti za industrijo in da lahko v nekaterih primerih pomaga proizvodnjo, ki bi jo sicer morda preselili v Azijo, obdržati v EU. Komisija poziva k ukrepanju, da bi predvideli spremembo in nadaljevali politike, potrebne za podporo temu procesu, v kontekstu novih finančnih perspektiv za obdobje do 2013 in na treh področjih:

⁽²⁵⁾ Zasedanje Evropskega sveta oktobra 2003, pod italijanskim predstvom.

⁽²⁶⁾ KOM(2004) 274 končno, 20.4.2004.

⁽²⁷⁾ UL C 157, 28.6.2005 (CCMI/017; poročevalec: g. van Iersel; soporočevalec: g. Legelius).

3.4 Industrija je nedvomno motor gospodarstva, zdrava in dinamična industrija omogoča razvoj gospodarstva kot celote, medtem ko lahko šibka industrijska konkurenčnost in slabeča industrijska proizvodnja povzročata splošno stagnacijo gospodarske dejavnosti. V takšnem kontekstu si je bistveno prizadevati za industrijsko politiko⁽²⁸⁾, ki v Uniji pospešuje ustanavljanje in rast podjetij, ki ne tekmujejo zgolj na področju stroškov, temveč precej vlagajo v inovacije in razvoj. Samo z izkoriščanjem prednosti, ki jih daje Evropa (kakor so visoko kakovostna infrastruktura informacijske družbe, visoka raven vlagan v raziskave in nove tehnologije ter njihovo izkoriščanje v industriji, spodbujanje stalnega izobraževanja in usposabljanja delavcev ter vse prednosti enotnega trga), bo mogoče ohraniti in izboljšati konkurenčnost evropske industrije. Tako bo mogoče pospeševati gospodarsko rast in napredek za doseg polne zaposlenosti in trajnostnega razvoja.

3.5 Odbor poziva k krepitevi zaščite pravic intelektualne lastnine in njihovem izvajanju v tretjih državah, da bi tako povečali in podprli konkurenčnost podjetij iz EU.

3.6 Treba je spodbujati proizvodni model, ki ne poudarja zgolj cene proizvedenih izdelkov, temveč tudi druge dejavnike. Poudariti je treba, da konkurenčnost ne temelji le na stroških ali davčnih spodbudah, temveč da so ljudje temeljni del konkurenčne prednosti podjetja. Raziskave in razvoj novih tehnologij, ki omogočajo znižanje proizvodnih stroškov in izboljšanje proizvodne zmogljivosti, so bistveni, vendar pa ne bi smeli pozabiti na dejstvo, da je resnična vrednost tega napredka v njegovi uporabi. Zato je prednostna naloga imeti potrebno znanje za ustrezno izkoriščanje teh procesov in tako omogočiti izkoriščanje precejšnje zmogljivosti za napredek, podjetja pa se morajo tudi začeti zavedati nevarnosti in potrebe po iskanju novih aplikacij za obstoječe tehnologije, tj. spodbujati **inovativen odnos**. Pri tem imajo nedvomno ključno vlogo podjetniki in delavci. Končni cilj je spodbuditi evropska podjetja, da

⁽²⁸⁾ Evropski svet je na pomladanskem vrhu 2005, ki je potekal v Bruslju 22. in 23. marca 2005, priznal potrebo po aktivni industrijski politiki.

velik del svoje dodane vrednosti in konkurenčne prednosti utemeljijo s **človeškim kapitalom**. Zato so odločilni ukrepi, katerih cilj sta dopolnilno usposabljanje delavcev, povečanje vlaganj in raziskav ter inovacij. Tudi tu evropski socialni partnerji igrajo pomembno vlogo prek skupnega delovnega načrta. ⁽²⁹⁾

3.7 Vendar pa so določeni ukrepi primerni le v primerih preseljevanja podjetij znotraj EU.

3.7.1 Širitev EU in posledično povečanje notranjega trga izključujeta uvajanje vseh omejitev glede preseljevanja podjetij iz zahodne Evrope v srednjo in vzhodno Evropo. Morali bi ponovno preučiti merila financiranja EU, ki zagotavljajo podporo le podjetjem, ki uvajajo proizvodnjo na novo, in financiranje razširiti še na podjetja, ki prenašajo obstoječo proizvodnjo ali storitve iz enega v drug kraj znotraj EU. Treba je spodbujati prizadevanja, zato da bi se čim prej izravnale ogromne razlike med vzhodno in zahodno Evropo glede pogojev proizvodnje na splošno in zlasti glede proizvodnih stroškov.

3.7.2 Verjetno je najpomembnejši zaključek ta, da si je treba nenehno prizadevati za izboljšanje konkurenčnosti v EU. Ta proces, ki je v skladu z lizbonsko strategijo, morajo izvajati podjetja (z razvijanjem najboljših izdelkov, ustvarjanjem inovativnih podjetniških modelov, učinkovitejših proizvodnih procesov itd.), lajšati pa ga mora bolje prilagojena zakonodaja na evropski in nacionalni ravni.

3.7.3 Treba bi bilo povečati pomoč naložbam v človeški kapital in ostalo infrastrukturo. EU potrebuje industrijsko osnovo, ki bo močna, inovativna in tehnološko dovršena. Za doseg tega cilja je potrebno poglobljeno poznavanje trenutnega položaja v vseh gospodarskih sektorjih, tako na regionalni kot na nacionalni ravni, da bi lahko kar najbolje izkoristili posebne ugodnosti, ki se ponujajo na lokalni ravni.

3.7.3.1 Če hočemo prispevati k ohranjanju podjetij na kraju, kjer so bila ustanovljena na začetku, je treba povečati regionalne pobude na področju usposabljanja. Spodbujati je treba tudi ostale pobude, kot so izmenjave z univerzami na področju raziskav ali udeležba lokalnih oblasti pri razvijanju regionalnih grozdov, namenjenih podpori podjetjem. ⁽³⁰⁾

3.7.3.2 Odbor podpira predlog Komisije, da se doba, ko mora podjetje ohranjati naložbo, za katero je dobivalo finančno pomoč, podaljša s 5 na 7 let. ⁽³¹⁾ To bo spodbudilo

⁽²⁹⁾ Glej Skupno izjavo o vmesni oceni lizbonske strategije, ki je bila predstavljena na Tristranskem socialnem vrhu 22. marca 2005

⁽³⁰⁾ Okvirni program za konkurenčnost in inovativnost KOM (2005) 121 končno, z dne 6. aprila 2005, omenjen zgoraj (točka 2.1) predvideva tovrstne ukrepe.

⁽³¹⁾ Glej predlog Evropske komisije o strukturnih skladih.

ukoreninjenje podjetij, saj bi v primeru, da ne bi izpolnjevala te obveznosti, morala vrniti vso prejeto pomoč.

3.7.4 Odbor bo, glede na to, da gre za zelo pomembno temo, od blizu spremljal razvoj preseljevanja podjetij v Evropi. ⁽³²⁾

4. Priporočila

4.1 Kot opozarja Komisija v sporočilu o integriranih smernicah za rast in delovna mesta (2006-2008) ⁽³³⁾, mora EU, po eni strani, zgrabiti priložnosti, ki jih ponuja odprtje hitro rastočih trgov, zlasti na Kitajskem in v Indiji, po drugi strani pa ima na voljo velik potencial za krepitev svojih konkurenčnih prednosti in prav je, da jih odločno izkorišča.

4.2 Odbor meni, da je za spodbujanje potenciala rasti in sposobnosti soočanja z izzivi v prihodnosti bistvenega pomena izgradnja družbe znanja, ki bo temeljila na politikah človeških virov, izobraževanja, raziskav in inovacij. Poleg tega Odbor meni, da trajnostna rast zahteva tudi povečano demografsko dinamiko, boljšo socialno vključenost in popolno izrabo potenciala evropske mladine, kot je to potrdil tudi Evropski svet 22. in 23. marca 2005, s tem ko je sprejel Evropski pakt za mladino.

4.3 Odbor meni, da je treba okrepiti konvergenco in sinergije med različnimi politikami, ukrepi in cilji znotraj EU. To zahteva predvsem učinkovito koordinacijo v okviru Komisije, ta pa bi morala poglobiti dialog z Evropskim parlamentom in Svetom.

4.4 Odbor priporoča Komisiji, naj pri industrijski politiki EU izbere sektorski pristop in ne horizontalnega, glede na to, da so priporočila skupin na visoki ravni za sektorje farmacije, tekstila in konfekcije, ladjedelništva in avtomobilske industrije že pokazala, da se vsak od teh sektorjev sooča s specifičnimi problemi, ki zahtevajo posebno rešitev in individualen pristop, zato ne morejo biti urejeni prek horizontalnega pristopa. ⁽³⁴⁾

⁽³²⁾ Pri tem bo treba upoštevati zlasti kvantitativne in kvalitativne analize, ki jih opravlja Evropski center za spremljanje sprememb (Dublin).

⁽³³⁾ KOM (2005) 141 končno, z dne 12. aprila 2005.

⁽³⁴⁾ Glavni skupni cilj teh štirih skupin na visoki ravni, ki jih je Evropska komisija ustanovila med 2001 in 2005, je spodbujati razpravo o pobudah za pospešitev prilagoditve posameznih sektorjev glavnim izzivom in izboljšanje pogojev za konkurenčnost sorodne evropske industrije. Tri od skupin na visoki ravni so že objavile poročila (skupina za farmacevtski sektor maja 2002; skupina za tekstil in konfekcijo junija 2004 (čeprav se je delo nadaljevalo na ravni delovnih skupin, da bi nadaljevali razpravo o odprtih vprašanjih in spremljali dogajanje v sektorju v letu 2005); skupina za sektor ladjedelništva oktobra 2003). Končno poročilo skupine na visoki ravni CARS21 naj bi bilo pripravljeno do konca leta 2005.

4.5 Da bi se v največji možni meri izognili negativnim učinkom pojava preseljevanja podjetij na nove lokacije v Evropi, je treba poudariti predvsem naslednje vidike:

4.5.1 Vzgoja, izobraževanje in usposabljanje. Človeški kapital je zelo pomemben za industrijsko konkurenčnost, njegova pomembnost pa se bo verjetno še povečevala (jasen primer tega je dejstvo, da je pomanjkanje kvalificiranih delavcev glavna ovira pri razvoju malih in srednje velikih podjetij). V prihodnosti bo postalo vedno bolj jasno, da je razpoložljivost kvalificiranih delavcev kritični dejavnik pri določanju dolgoročne mednarodne konkurenčnosti evropske industrije. Zato se bo v okviru skupne zakonodaje in politik EU velik pomen pripisovalo izobraževanju in priseljevanju. Evropska industrijska politika mora vzgojo, izobraževanje in usposabljanje postaviti v središče svoje strategije, posebno pozornost pa je treba posvetiti nenehnemu usposabljanju delavcev.

Človeški kapital in strokovno znanje sta konkurenčni prednosti

4.5.2 Raziskave in inovacije. To so ključni dejavniki konkurenčnosti evropske industrije. Evropa si mora prizadevati doseči cilj, da bo 3 % svojega BDP namenila raziskavam, poleg tega pa mora povečati svoja prizadevanja za razvoj raziskav v javnem in zasebnem sektorju. V tem kontekstu je oblikovanje Evropskega raziskovalnega prostora bistvenega pomena pri zagotavljanju potrebne osnove za znanstveni in tehnološki napredek v EU.

Hkrati je pomembno, da raziskave prehajajo v industrijske inovacije in da se povečajo zasebna vlaganja v tiste kapitalne dobrine, iz katerih dejansko izhajajo tehnološke spremembe.

Znanstvene in tehnološke inovacije so pomemben dejavnik diferenciacije

4.5.3 Konkurenčna politika. Čeprav med industrijsko in konkurenčno politiko še vedno ni dovolj interakcij, pa vseeno nista povsem izolirani. Morali pa bi biti bolj povezani. Pravilna uporaba pravil konkurence, v neposredni povezavi s cilji industrijske politike, bo dolgoročno v veliki meri prispevala k rasti in zaposlovanju.

Treba je povečati nadzor trgov, nove direktive ter spremembe obstoječih pa bi morale predvideti takšne pogoje, ki bi se jih izvajalo enako v vseh državah članicah.

Treba je vzpostaviti tesnejšo povezavo med politiko konkurence in industrijsko politiko

4.5.4 Osveščanje. Ob upoštevanju vloge, ki jo igra današnji način potrošnje, pri katerem je cena ključni element, bi bilo treba osveščati potrošnike glede učinkov takega ravnanja. Podjetja lahko prispevajo h kolektivnemu osveščanju s svojimi

znamkami, kakovostjo itd. ⁽³⁵⁾ Lahko bi tudi natančneje obveščali potrošnike o izvoru izdelkov.

Potrošnike bi bilo treba osveščati o vplivu takšnega ravnanja

4.5.5 Ključni sektorji: Potrebna je aktivnejša industrijska politika, zlasti s stališča posameznih sektorjev, ter spodbujanje sodelovanja med javnimi in zasebnimi akterji. Glede tega Odbor meni, da je treba upoštevati lasti kvantitativne in kvalitativne analize, ki jih izvaja Evropski center za spremljanje sprememb (v Dublinu), da bi utrdili temelje za javno razpravo o preseljevanju podjetij na nove lokacije.

Večje sodelovanje med javnim in zasebnim v ključnih sektorjih je bistveno za pospešitev razvoja

4.5.6 Odzivi na nepredvidene šoke. V vseh sektorjih je v skladu s sporočilom o prestrukturiranju in zaposlovanju ⁽³⁶⁾ treba poskrbeti za „revidirane finančne instrumente EU za boljše predvidevanje in vodenje prestrukturiranj“, katerih proračuni naj bi bili temu prilagojeni in bi upoštevali socialni učinek. Zaželeno je tudi, da javne oblasti posežejo „v primeru nepredvidenih šokov katerih regionalni ali sektorski vpliv bi bil močan“. Zato EESO podpira ustanovitev „rezerve za nepredvidene primere“ v okviru strukturnih skladov.

Unija mora dobiti dovolj prožne finančne instrumente za soočanje z nepredvidenimi šoki

4.5.7 Infrastruktura: treba je izboljšati prometna, telekomunikacijska in energetska omrežja tako na nacionalni ravni kot znotraj Skupnosti, pa tudi s sosedi. Infrastruktura je osrednji element konkurenčnosti, zato jo morajo imeti podjetja na voljo po konkurenčnih cenah. Dobro delovanje javnih služb priteguje podjetja in je nujno potrebno za njihov razvoj, zlasti ko gre za SMP.

Olajševanje dela podjetij z vlaganji v infrastrukturo je spodbuda za podjetja, da ostanejo v Evropi

4.5.8 Podpiranje podjetniškega duha in spodbujanje poslovnih dejavnosti. Za zagotovitev prihodnosti evropske industrije bo bistveno vzpostaviti poslovno ozračje, ki bo ugodno za ustanavljanje in razvoj malih in srednje velikih podjetij in bo na splošno pospeševalo podjetniško delovanje.

⁽³⁵⁾ Glej mnenje EESO o instrumentih za merjenje in informiranje o družbeni odgovornosti podjetij v globalnem gospodarstvu (poročevalka: ga. PICHENOT), ki je bilo sprejeto 8. junija 2005.

⁽³⁶⁾ KOM(2005) 120 končno

Treba bo izboljšati dostop do financiranja v zgodnjih in vmesnih fazah razvoja podjetja ter precej poenostaviti postopke za ustanavljanje in upravljanje podjetij. Treba bo tudi podpirati spremembo miselnosti, ob spodbujanju sprejemanja tveganja, ki je sestavni del poslovanja. Poleg tega je treba upoštevati prispevek zaposlenih pri uresničevanju ciljev podjetja.

Za zagotovitev rasti je nujno spodbujati ustanavljanje podjetij

4.5.9 Socialne politike. Najboljši način za soočanje z legitimno zaskrbljenostjo glede negativnega odmeva preseljevanj podjetij je zasnovati in dostojno izvajati socialne politike, ki se zavzemajo za pozitiven odnos do sprememb, tako da omogočajo zaposlenim, da prilagodijo in izboljšajo svoje sposobnosti in spodbujajo ustvarjanje novih delovnih mest.

Nujno je snovati in izvajati socialne politike, ki omogočajo zmanjševanje morebitnih negativnih učinkov preseljevanja podjetij

4.5.10 Socialni dialog. Evropsko industrijsko politiko je treba opredeliti s poslovnega, medpanožnega in strokovnega vidika in jo udejanjiti skupaj z vložkom socialnih partnerjev, saj bo strokovno znanje teh glavnih zainteresiranih strani bistvenega pomena. Zato morajo podjetja že dovolj zgodaj jasno opredeliti svoje namene zaradi zagotovitve izvedljivosti ustreznih ukrepov drugih zainteresiranih strani.

Evropski socialni partnerji bi se morali tega vprašanja lotiti v okviru prestrukturiranja in v kontekstu nove agende evropskega socialnega dialoga, tudi na ravni sektorjev. V okviru socialnega dialoga so kolektivne pogodbe pomemben dejavnik za ustvarjanje enakih pogojev konkurence za vsa podjetja.

Doseganje konstruktivnega in ustvarjalnega ravnovesja med interesi različnih zainteresiranih strani je naloga, ki se nikoli ne konča

4.5.11 Konkurenca in mednarodna pravila igre. Čeprav je preseljevanje podjetij pojav, ki je vezan na strukturne spremembe, je nedopustno, da te spremembe, četudi le delno, motivira politika EU, ki je preveč prožna pri pogajanjih in poznejši razlagi temeljnih mednarodnih pravil. Treba je upoštevati socialno razsežnost globalizacije in ustvariti konstruktivno interakcijo med politikami EU, da bi spodbujali sodelovanje med STO in Mednarodno organizacijo dela. Zato mora EU ukrepati v okviru mednarodnih organizacij s ciljem, da bi se njeni standardi upoštevali in da, če se ne, uporabi obstoječe mehanizme kolikor mogoče učinkovito.

Treba je imeti odprte in konkurenčne globalne trge, katerih pravila bodo upoštevali vsi

4.6 Cilj mora biti torej spodbujati nova vlaganja v Evropo, ohraniti obstoječa vlaganja in nadaljevati evropska vlaganja v tujino.

V Bruslju, 14. julija 2005

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o „Predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 77/388/EGS o skupnem sistemu davka na dodano vrednost glede obdobja, v katerem se uporablja najnižja splošna stopnja“

(KOM(2005) 136 končno — 2005/0051 (CNS))

(2005/C 294/10)

Svet je 27. aprila 2005 sklenil, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu: „predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 77/388/EGS o skupnem sistemu davka na dodano vrednost glede obdobja, v katerem se uporablja najnižja splošna stopnja“.

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 22. junija 2005. Poročevalec je bil g. Burani.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 419 plenarnem zasedanju 13. in 14. julija 2005 (seja z dne 14. julija 2005) z 91 glasovi za in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Ozadje

1.1 Na podlagi drugega pododstavka člena 12 (3)(a) Direktive 77/388/EGS je Svet na predlog Komisije in po posvetovanju z Evropskim parlamentom ter Evropskim ekonomsko-socialnim odborom soglasno določil splošno stopnjo DDV-ja. Januarja 1993 je Komisija predstavila predloge, s katerimi je želela uvesti **dokončno ureditev uskladitve davkov**, vendar jih Svet ni uspel soglasno sprejeti.

1.2 Namesto tega je bil dosežen sporazum o približevanju stopenj z Direktivo 92/77/CEE, ki za **najnižjo stopnjo določa 15 %**. Obdobje veljavnosti te določbe, ki naj bi se izteklo 31. decembra 1996, je bilo trikrat podaljšano. Naslednji datum izteka je 31. december 2005.

2. Predlog Komisije

2.1 Zaradi skorajšnjega izteka določbe je Komisija predlagala podaljšanje veljavnosti obstoječe direktive do 31. decembra 2010. Obstoječe določbe se niso spremenile: splošna stopnja ne more biti nižja od 15 %, davčna osnova pa ostane enaka za dobavo blaga in opravljanje storitev.

3. Stališče odbora

3.1 Glede na obstoječe razmere na področju davčne politike držav članic, posebej na področju DDV-ja, se Odbor strinja s pobudo Komisije, ki v praksi predstavlja ustrezen odgovor na dane okoliščine.

3.2 Odbor regij želi ob tej priložnosti v imenu socialnih partnerjev vseeno dodati še nekaj pripomb v upanju, da jih bodo države članice upoštevale.

3.3 Pomanjkanje **enotne namere** držav članic na področju obdavčenja, posebej DDV-ja, ni nič novega: tako je bilo že od same ustanovitve Evropske unije, širitve iz prvotno 6 na trenutno 25 držav članic pa so se te razlike samo še povečale. V preteklih letih ni niti prišlo do sporazuma o predlogu Komisije o razponu med najnižjimi in najvišjimi davčnimi stopnjami od 15 do 25 % (četudi ta razpon v praksi že obstaja); še težje se je bilo sporazumeti o enotni uporabi načela plačila DDV-ja v državi porekla in se lotiti utemeljevanja za ukinitve številnih izjem in odstopanj, ki so državam članicam občasno na voljo iz različnih razlogov in za omejeno časovno obdobje (kjer je določeno), ki ni skoraj nikoli ustrezno upoštevano.

3.4 Iz teh razlogov ne moremo **govoriti o „prehodnem sistemu“** DDV-ja, glede na to, da je ta v veljavi že desetletja, medtem ko čakamo na „dokončni sistem“. Gre namreč za lažno imenovanje, ki ga EESO ni več pripravljen sprejeti. Svet bi se zato moral zaradi transparentnosti do državljanov, za katero se tako zavzema, obvezati, da si bo še naprej prizadeval uresničevati **strateški cilj** usklajevanja DDV-ja. Pri tem pa mora sprejeti dejstvo, da tega dejansko ni mogoče doseči na srednji rok. Le na ta način se bomo izognili izgubljanju energije in sredstev z odvečnim poskusom dosege soglasja na področjih, ki so bistvenega pomena za davčno in socialno politiko vsake države članice, pri katerem nobena od držav ne namerava popuščati.

V Bruslju, 14. julija 2005.

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND